

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Katedra psychologie

**PARADOXNÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ SOUKROMÍ
V PROSTŘEDÍ FACEBOOKU**

Diplomová práce

**Autorka práce: Bc. Adéla Dědečková
Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Klusák, CSc.**

Praha 2011

Prohlášení o autorství

S čistým svědomím prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Miroslava Klusáka, CSc. a pouze s využitím literatury, kterou cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze dne 17. října 2011

Adéla Dědečková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala těm, bez kterých by tato práce jen velmi obtížně vznikala.

Nejprve děkuji panu PhDr. Miroslavu Klusákovi, CSc.
za jeho čas, trpělivý a laskavý přístup a odborné vedení této práce.

Děkuji jednotlivým uživatelům Facebooku,
za jejich ochotu podělit se se mnou o své zkušenosti s touto sociální sítí.

Děkuji Šárce Majerechové a Veronice Vildmanové,
za korekturu a formální úpravu textu.

OBSAH:

Úvod.....	6
Kapitola 1: Historie výzkumu	8
1.1 Nápad a jeho zpracování.....	8
1.2 Rozhovory.....	9
Kapitola 2: Odborná literatura – úvod do problematiky	11
2.1 Média jako kontext komunikace	11
2.2 Soukromí	12
2.3 Klasifikace narušování soukromí.....	14
2.4 Soukromí v kyberprostoru, respektive na Facebooku	19
2.5 Internetové paradoxy	25
Kapitola 3: Seznamování se s Facebookem	34
3.1 Facebook z pohledu neregistrovaného.....	34
3.2 Facebook z pohledu registrovaného.....	35
3.3 Nastavení soukromí a interakce s dalšími uživateli.....	36
3.4 Facebook vs. další používaná média	37
Kapitola 4: První dva rozhovory	40
4.1 Přátelé vs. ti druzí	40
4.2 Osobní informace.....	41
4.3 Co FB přináší	42
Kapitola 5: Okruhy zájmu	43
5.1 Tematická analýza	44
Kapitola 6: Další uživatelé a jejich postoje.....	46
6.1 Role Facebooku.....	46

6.2 Sdílené informace	51
6.3 Přátelé na Facebooku	55
Kapitola 7: Shrnutí	59
7.1 Klady a zápory	59
7.2 Přátelé, ti druzí a soukromí	61
7.3 Soukromí vs. sdílené informace a jejich regulace	63
Kapitola 8: Závěry	66
Kapitola 9: Diskuze závěrů	69
Závěr.....	78
Resumé	80
Summary	81
Použitá literatura	83
Přílohy	85
Příloha 1: Hedvika, 23 let.....	85
Příloha 2: Milan, 26 let.....	92
Příloha 3: Martin, 25 let.....	96
Příloha 4: Pavlína, 23 let	101
Příloha 5: Renata, 23 let.....	105
Příloha 6: Jakub, 23 let	108

Úvod

Dnes, v době elektronizace mezilidské interakce, má téměř každý platební kartu ke svému bankovnímu účtu, e-mail, nebo alespoň mobilní telefon. Všechny tyto „věci“ si pak každý – více či méně úspěšně – chrání nějakým heslem nebo kódem. Toto heslo či tento kód si pak většina z nás pečlivě hlídá a nedělí se o ně mnohdy ani se svými nejbližšími. Tradiční ochrana osobního bohatství, osobní mezilidské komunikace, resp. soukromí, tak svádí v době elektronizace boj s novými výzvami – v případě, že nechceme, aby naše platební karty, e-maily či mobilní telefony nefungovaly jako radiostanice, na které se může naladit každý.

Obdobně máme nadále i své diáře, deníky, tajné zápisky... Opět to jsou místa, kam ostatní nepouštíme, kde si chráníme informace, které považujeme za soukromé. Na druhé straně se však dnes na internetu masově využívají takové „věci“ jako chaty (synchronní či asynchronní konference), blogy (web-logy, on-line deníky), facebooky (social networking websites), kde si lidé, a zvláště teenageři, sdělují i ty „nejdelikátnější“ informace ze svého soukromí. Tyto informace z jejich soukromí, které často tají i před svými nejbližšími, jsou tak v elektronickém médiu vydány napospas třeba i zcela neznámým lidem.

Jak zvláštní, že si všichni své soukromí určitým způsobem v určitých chvílích chráníme, a přitom ho v jiných okamžicích stavíme všem na odív.

Na paradoxní pojetí soukromí (které je tím, co mě v této práci zajímá) upozorňuje Carl Rogers. Ve své knize *Způsob bytí* (1998) říká, že: „každý z nás žije v neuvěřitelném paradoxu. Na jedné straně toužíme po soběstačnosti, nezávislosti, soukromí“ (s. 169). V jiných situacích pak „toužíme po tom, abychom se nemuseli vzdát onoho důvěrného sdílení...“ (s. 170). Rogers tedy vidí rozpor v tom, že na jedné straně chceme soukromí, ale na té druhé chceme informace o sobě zveřejňovat.

Soukromí je pro mě z tohoto důvodu něčím neuchopitelným. Chtěla bych proto zjistit, co to je „soukromí“, kde začíná, kde končí, jaké jsou jeho hranice. Co všechno do něho patří, proč ho lidé na jednu stranu potřebují a na druhou stranu se ho rádi zbavují. Co ze soukromí sdělujeme a co si naopak necháváme pro sebe. A to

v situaci, kdy se mladí lidé rozhodnou využívat zmíněná média elektronické interakce (zvl. pak facebooky – resp. social networking websites).

Nejen soukromí, ale i Facebook (dále FB) je něčím neuchopitelným. V mém okolí se mnoho lidí tváří, jako by se veškeré dění odehrávalo pouze na FB. Často jsem kolem sebe slyšela: „Ty nemáš Facebook, tak to nemůžeš vědět.“ Touto větou jako by dávali FB nějakou zvláštní úlohu a nezastupitelnou roli ve své interakci s ostatními. Ale zároveň mnohokrát dávali najevo, jak je jim tato role FB svým způsobem nepříjemná, když prohlašovali: „Ty nemáš FB, to buď rád(a).“

V této práci bych se tedy chtěla pokusit zmapovat zkušenosti uživatelů FB s tímto elektronickým médiem, a to právě v situacích zveřejňování soukromí, které se mnohdy mohou jevit jako paradoxní (např. zveřejňuji něco, co neříkám svým blízkým).

Kapitola 1: Historie výzkumu

1.1 Nápad a jeho zpracování

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla zaměřit se na problematiku soukromí a to v prostředí sociálních sítí, zvláště pak v prostředí Facebooku.

Facebook je v současné době jednou z nejrozšířenějších sociálních sítí. Slouží svým uživatelům ke vzájemné komunikaci, sdílení multimediálních dat, k udržování vztahů a zábavě. Alespoň tak je Facebook všeobecně pojímán. V současné době ho používá necelá miliarda obyvatel po celém světě. A je přeložen do více než 70 jazyků (Facebook).

Zároveň s tím se Facebook stává hodně probíraným fenoménem dnešní doby. Diskutuje se o jeho přínosech, záporech, a také o soukromí, které se díky tomuto médiu zdá být ohroženo, už vzhledem k tomu, že sám autor Facebooku nahlíží na soukromí jako na přežitek moderní doby.

Nápad věnovat diplomovou práci právě Facebooku a soukromí vznikl spontánně během rozhovorů s lidmi okolo mě. Facebook byl v té době v České republice populární poměrně krátce a jednotlivci se o něm vyjadřovali dost rozporuplně – pro někoho byl Facebook velmi přitažlivý, jiného Facebook svým způsobem odrazoval. Všichni si ale povětšinou pochvalovali přístup k informacím, které se na Facebooku zveřejňují. Informace získávané z mého okolí mě zaujaly natolik, že jsem se rozhodla věnovat jim svou pozornost.

V této práci bych ráda zjistila, jak soukromí pojímají samotní uživatelé Facebooku, jak s ním nakládají, a co je vede k tomu je zveřejňovat. Tuto skutečnost bych ráda nahlédla v situacích, které se mi jeví jako paradoxní: Na internetu velkému množství lidí zveřejňují něco, co před jinými (blízkými lidmi) při běžném kontaktu tajím.

Tato práce vychází hlavně z rozhovorů s uživateli Facebooku, tedy s lidmi, kteří mají na této sociální síti svůj vlastní profil a jsou na něm aktivní. Rozhovorů je celkem šest – se třemi ženami a třemi muži.

Diplomová práce se neopírá pouze o rozhovory s uživateli Facebooku, ale také o odbornou literaturu. Jedná se o literaturu věnující se nějakým způsobem

soukromí, jeho narušování, internetové komunikaci, vztahům v prostředí sociálních sítí, intimitě v rámci těchto sítí, otevřenosti jednotlivých uživatelů a změnám v pojetí těchto skutečností působením rozrůstajících se sociálních sítí.

V úvodu své práce se snažím čtenáře seznámit s pojetím soukromí, a to nejprve bez vztahování se k sociálním sítím, dále pak ve spojitosti právě se sociálními sítěmi.

Čtenáři je v další části práce představeno prostředí jedné ze sociálních sítí, kterému je tato práce věnována především – Facebooku. Za touto částí pak následují jednotlivé rozhovory, jejich analýza a vytvoření jednotlivých tematických oblastí, kterým se ve své práci dále věnuji.

Celá práce je doplněná o přílohy přepsaných rozhovorů.

1.2 Rozhovory

Po fázi studia odborných textů následovaly rozhovory s uživateli FB. Vzhledem k tomu, že se v této práci snažím zmapovat zkušenosti druhých lidí s FB, témata rozhovorů se odvíjela především ze zkušeností těchto uživatelů. Do těchto rozhovorů jsem se snažila promítnout také své zaměření v této problematice. Rozhovory jsou tedy společným výsledkem této spolupráce.

Oslovila jsem šest uživatelů FB – tři muže a tři ženy ve věku 23 až 26 let. Všichni oslovení měli dokončené minimálně střední vzdělání. Výběr oslovených uživatelů probíhal náhodně, jediným kritériem bylo mít vlastní profil na FB a být na něm alespoň trochu aktivní. Zároveň jsem chtěla, aby mezi oslovenými byl stejný počet mužů a žen, kteří si budou věkově poměrně blízcí. Mezi oslovenými je jeden pár. Ostatní oslovení se pak většinou vzájemně neznají.

První dva rozhovory mi sloužily jako mapovací. I přes stanovené základní okruhy zájmu jsem se nechávala spíše vést tím, o čem jednotliví oslovení mluvili. Na základě těchto prvních rozhovorů jsem se pokusila stanovit několik dalších dílčích témat, která mi přišla pro další postup a další rozhovory zajímavá. Následující rozhovory byly také polostrukturované, sledovaly základní vytyčená témata, ale zároveň ponechávaly prostor pro další možné okruhy.

Rozhovory probíhaly u všech uživatelů podobným způsobem. Jeden rozhovor trval v průměru půl hodiny. Následoval přepis rozhovoru a jeho analýza. Rozhovory jsou přepsány tak, aby byly autentické, tzn. ponechala jsem v nich přesná vyjádření informantů, tedy i hovorovou řeč.

V průběhu analýzy rozhovorů jsem u některých uživatelů narazila na drobné nejasnosti nebo potřebu doplnit některé informace. Z tohoto důvodu proběhlo u některých uživatelů rozhovorů více.

Po zpracování a analyzování jednotlivých rozhovorů následovalo porovnávání informací mezi jednotlivými uživateli, jejich odlišností, podobností atd. Tato porovnání byla v konečné fázi shrnuta a rozpracována do tematických celků.

Kapitola 2: Odborná literatura – úvod do problematiky

V této kapitole bych ráda čtenáře uvedla do tématu celé diplomové práce prostřednictvím shrnutí myšlenek z odborné literatury věnující se soukromí, jeho narušování, zveřejňování, a to jak v obecné podobě, tak specificky v prostředí internetu a sociálních sítí.

2.1 Média jako kontext komunikace

FB patří mezi „vynálezy“ moderní doby. Stává se součástí života svých uživatelů. McLuhan (2000) ve své knize cituje Parka, podle kterého každý vynález znamená další společenskou epochu a zavádí nový společenský řád na úkor toho starého. Přesto je zlepšení komunikačních prostředků pro civilizaci životně důležité.

McLuhan (2000) rozlišuje komunikaci na zrakovou a sluchovou, tedy na psanou a mluvenou. Podle jeho názoru je zrakový svět poměrně chladný a neutrální, psaná slova ztrácí osobní prvek a citový podtext. Slyšené slovo je zaměřené přímo na člověka, zatímco psané je možné ignorovat (číst nebo ne) podle nálady.

Média podle McLuhana (2000) strukturují formy lidského sdružování, vnucují lidskému vnímání své vlastní premisy. A lidé si neuvědomují dopady svých nových technologií. Nové médium se stává neviditelným (protože nové prostředí je vždy neviditelné, jen zvýrazňuje to staré prostředí). A společnost je formována spíše povahou médií, jimiž lidé komunikují, než obsahem komunikace. Současný svět považuje McLuhan za „globální vesnici“ – lidé jsou tu spíše osamělí, než že by mezi nimi existovaly hlubší sociální vazby.

McLuhan (2000) popisuje ve své knize účinky novin, které se, zdá se, podobají stylu, který svým uživatelům nabízí také FB. Jednotlivé obsahy spolu nesouvisí, k jedinci přichází mnoho zpráv bez jakékoliv souvislosti a tematické spojitosti. Lidé vstupují do zpráv (nečtou je), a tak jsou vtaženi do informačního procesu.

Za stěžejní a pro tuto práci klíčovou myšlenku považuji to, že hlavní vliv na formování společnosti má **povaha médií**, kterými lidé komunikují, než **obsah celé komunikace**.

2.2 Soukromí

Přestože je soukromí věnováno hodně pozornosti, existuje jen malý soulad v tom, co soukromí je (Cate, 1997; Newell, 1995). Jednotliví autoři nejsou jednotní, zda se jedná o stav jednotlivce, kvalitu místa, proces, cíl, postoj jednotlivce nebo skupiny, nebo pozorovatelné chování (Newell, 1995). Podle autorů Bezansona, Moorea, které zmiňuje Cate (1997), je soukromí výtvořem společnosti, sociálně vytvořenou potřebou.

Podle Westina (1967) je soukromí požadavkem jedinců, skupin nebo institucí určit kdy, jak a jaký rozsah informací o nich bude poskytnut ostatním. Jedná se tedy o informační soukromí. Newell (1995) vychází při definici soukromí ze Schoemana, který definuje soukromí podobně jako Westin. Podle jeho názoru disponuje osoba soukromím v tom rozsahu, ve kterém ostatní mají omezený přístup k informacím o ní, k důvěrnostem o jejím životě, k jejím myšlenkám a tělu.

Cate (1997) pak uvádí ještě jiný pohled na soukromí podle Francise Chlapowskiho. Ten o soukromí mluví jako o majetku. Podle tohoto autora teprve držení majetku podpořilo větší soukromí. Dnes právo, které chrání majetek, chrání zároveň i soukromí jednotlivce.

Soukromí je nejvíce spojováno se samotou, autonomií a tajemstvím, ale není jejich synonymem (Cate, 1997). Westin (1967) rozděluje soukromí na tyto typy: samota, odstup, důvěrnost a anonymita. Další autoři, které zmiňuje Newell (1995), pak přidávají ještě jiné podoby soukromí: izolace, tajemství a fantazie. Přestože všichni lidé potřebují soukromí, liší se v rozsahu a typu potřebovaného soukromí, v čase, kdy soukromí potřebují, a také v obsahu soukromí – informacích, které s ostatními sdílí (Hosman & Siltanen, 1995). Také v různých obdobích života a za různých okolností hodnotí lidé různé typy soukromí jako vhodnější než jiné (Newell, 1995).

Následující typologie soukromí je čerpána z *Perspectives on Privacy* od Patricie B. Newell (1995).

Samota (stav, kdy je člověk sám) je jedním z nejčastějších příkladů dávaných lidmi při definování soukromí. Také mnoho empirických výzkumů definuje soukromí jako „být úplně sám“. Westin (1967) považuje samotu za nejdokonalejší stav soukromí, kterého jedinec může dosáhnout – jedinec je sám a není viděn. Pojem samota bývá používán ve chvílích, kdy se pojem soukromí spojuje s prostorem. Pro většinu autorů je samota žádoucí nebo minimálně neutrální pojem. Hosman a Siltanen (1995) pojmají samotu jako schopnost uniknout ostatním lidem nebo přátelům.

Izolace nastává ve chvíli, kdy jedinec hledá kontakt s ostatními, ale fyzické nebo psychické okolnosti mu to neumožňují. Jedinec tedy má omezené možnosti a menší svobodu volby. Dosažené soukromí je mnohem větší než to, po kterém bylo touženo.

Anonymita je stav, kdy je možné pohybovat se na veřejnosti, aniž by druzí jedince poznali nebo mu věnovali pozornost. Jedinci ztrácí soukromí ve chvílích, kdy se stanou objektem zájmu, protože pozornost je základní způsob, jak shromažďovat informace.

Odstup je více záležitostí psychiky než fyzického nastavení. Jedná se o vybudování psychických bariér proti rušení. Je to stav soukromí, který je nejméně vázán na fyzické nastavení. Tento typ soukromí slouží jako ochrana osobnosti.

Intimita je typem soukromí, kdy osoba nebo skupina touží podpořit blízký osobní vztah. Newell (1995) v této souvislosti zmiňuje Ittelsona, podle kterého intimita nemůže existovat, pokud lidé nemají možnost mít soukromí.

Tajemství je problematickým typem soukromí, protože neexistuje shoda na tom, zda se jedná skutečně o typ soukromí. Pro některé autory má pojem tajemství negativní konotaci a je spojen s nemorálními a nezákonnými akty.

Fantazie je definována jako únikový mechanismus, který bývá často jedinou možností, jak dosáhnout soukromí.

Podle jiných autorů (např. Ben-Ze'ev, 2003) je k porozumění konceptu soukromí potřeba odlišit ho ještě od takových pojmů jako je osobní, veřejný a státní.

Osobní je to, co přísluší určitému jedinci. Ale vše, co je osobní, nemusí být zároveň soukromé, a naopak – co je soukromé, nemusí být vždy osobní. Veřejné je podle tohoto autora opakem soukromého – není omezené jen na určitou osobu, ale je otevřené pro všechny. Státní pak znamená náležející státu nebo jeho vládě.

Hosman a Siltanen (1995) pak rozlišují ještě intimitu v páru (soukromí s druhým), ne-sousedství (přání neznat svého souseda) a odloučení (být fyzicky sám).

2.3 Klasifikace narušování soukromí

V předchozí části jsem se zabývala soukromím jako takovým. V této podkapitole se chci více a konkrétněji zaměřit na problematiku narušování soukromí. Pro hlubší vhled do této problematiky jsem zvolila článek „The Evolution (or Devolution) of Privacy“ od Debbie V. S. Kasper z roku 2005.

Autorka analyzovala diskuze o vpádech do soukromí v amerických novinách v letech 1990-2003 – v období, které charakterizuje jako „zvláště významné, protože zahrnuje zavedení několika nových technologií, které přispěly ke změnám fenoménu soukromí“ (s. 83). Mezi tyto nové technologie řadí: internet, expanzivní počítačové databáze, bezdrátovou komunikaci a satelitní technologie. Autorka tímto naznačuje, že se zabývá problematikou soukromí v souvislosti s elektronizací mezilidské interakce. Sice se ještě nezabývá problematikou soukromí v souvislosti s FB ani s jinými SNW, přesto je její konkretizace tématu obdobná mé tematizaci daného jevu.

Autorka zpracovala 3 330 novinových článků. Tento soubor vlastních empirických dat pak sama kategorizovala. Autorka se tedy věnuje problematice soukromí na základě nezanedbatelných, systematicky nasbíraných dat, nikoli spekulativně – na základě textů jiných autorů či blíže nespecifikovaných osobních zkušeností.

Autorka sbírku článků o vpádech do soukromí kategorizovala jako sbírku případů vpádu do soukromí. Nakonec podává vlastní typologii vpádů do soukromí.

Touto typologií se snaží reagovat na „obtížnost definování soukromí“ a na pojetí soukromí v odborné literatuře.

Autorka se svým textem hlásí k diskurzu, který se v poslední době ve zvýšené míře věnuje problematice soukromí, zvláště pak jeho rozkladu. Podle autorky je však platnost tohoto diskurzu narušována nedostatkem shody na tom, co soukromí je a není. Obtížnost dosažení shody v definování soukromí se podle autorky odvíjí od toho, že ačkoli je touha po soukromí všelidský rys, význam soukromí a na ně se vztahující společenské konvence se různí podle společensko-historického kontextu.

Kasper ve svém textu mapuje problémy definování soukromí v literatuře o soukromí. Prvním problémem je podle autorky špatná specifikace – buď jsou definice soukromí příliš úzké, nebo naopak příliš široké. Druhým problémem je kulturní zaujetí autorů – aplikovatelnost těchto teorií je pak omezená kulturou a časem. Jako třetí problém autorka vidí teorie, které jsou hodnotově řízené – jejich autoři jsou buď ochránci soukromí (a glorifikují ho), nebo jsou jeho odpůrci (a hledají, kde soukromí způsobuje škody).

V další části textu se autorka snaží odhalit soukromí z hlediska jeho rušivých vlivů. Vytváří typologii vpádů do soukromí, kterou opírá o definici soukromí „zevnitř“, tzn. z pohledu těch, kterým bylo soukromí narušeno. Ti sice nemusí vědět, co vše do soukromí spadá a jak jej přesně definovat, ale vědí, že se o něj jedná, když je jejich soukromí narušeno vpádem druhých.

Vytyčila tři základní kategorie (vytěžování, pozorování, vnikání) a u každé pak ještě tři další podkategorie. Vpády do soukromí člení dle jedné hlavní dimenze:

- základní povaha aktivity, kterou je soukromí narušeno:
  - krádež – zahrnuje záměrné úsilí získat něco od jednotlivce nebo skupiny. Jedná se o získávání informací, nikoli materiálního majetku.
  - zírání – jedná se o pozorování jednotlivce nebo jednotlivců. Nemusí to být vždy pozorování přímo očima.

- vstupování – jedná se o vstupování, které je vnímáno jako nevítané.

Týká se spíše hranic (vnikání), nikoli teritoria (setrvání).

Tuto dimenzi pak systematicky popisuje dle dvou dimenzí doplňujících:

- a) uvědomění si vpádu do soukromí, kdy postižený o vpádu buď ví, nebo neví,
- b) délka trvání vpádu – vpád je buď jednorázový, nebo dlouhodobější.

Výsledkem je tato **typologie**; následuje její stručná charakteristika:

- vytěžování (extraction): (1) do zásoby (stockpiling), (2) přivlastňování/odhalování (appropriation/disclosure), (3) skrytý stav (inner-state),
- pozorování (observation): (1) fyzické (physical), (2) komunikace (communication), (3) chování (behavioral),
- vnikání (intrusion): (1) smyslové (sensory), (2) tělesné (bodily), (3) autonomie (autonomy).

VYTĚŽOVÁNÍ

Základní aktivitou u vytěžování je krádež a většinou se jedná o jednorázový vpád.

Do zásoby

Jedná se o proces shromažďování, sbírání, výměny nebo používání informací. Tyto informace jsou většinou neškodné. Jedinec si tohoto typu narušování soukromí většinou nebývá vědom.

Př.: údaje poskytované při sčítání lidu, získávání identifikačních průkazů či kreditních karet.

Přivlastňování/odhalování

Jedná se o odhalování osobních informací, identity, obrázků, zálib atd. Většinou tyto informace nejsou neškodné. Naopak, mohou mít negativní vliv na něčí reputaci. Důsledky většinou bývají okamžité. Jedinec, jehož se to týká, si je tohoto narušení soukromí vědom a vnímá ho jako škodlivé.

Př.: videonahrávky použité bez povolení, neautorizované fotografie atd.

Skrytý stav

Tento typ narušování soukromí se snaží odhalit informace, které nejsou známé – zahrnují v sobě emocionální, intelektuální nebo fyzický stav. Cílem je hodnotit člověka, jehož se tyto informace týkají. Důvod je specifitější a důsledky mnohem závažnější než v předchozích případech. Jedinec si je tohoto typu narušení soukromí obvykle vědom.

Př.: psychologická vyšetření, drogové testy atd.

POZOROVÁNÍ

Základní aktivitou je dívání se (a ne nutně očima). Často se jedná o dlouhodobější vpád, jehož si lidé většinou nejsou vědomi.

Fyzické

Jedná se o sledování fyzické bytosti (většinou člověka), jeho pohybů a aktivit.

Př.: bezpečnostní kamery, elektronické sledovací zařízení, voyeurismus.

Komunikace

Jde o odposlouchávání a sledování komunikace v jakékoliv formě: telefon, mobilní telefon, e-mail, fax, konverzace tváří v tvář, dopisy atd.

Př.: pozorování tváří v tvář či skrze telefon, mobil, e-mail, fax, dopisy; nahrávání bez svolení atd.

Chování

Jde o typ narušování soukromí, který se dá nejhůře identifikovat. Jedná se o celkové monitorování chování člověka.

Př.: sledování nakupovacích zvyků atd.

VNIKÁNÍ

Základní aktivitou je vstupování, které je vnímáno jako nezvané a nevítané. Tento vpád do soukromí je jednorázový a lidé jsou si ho většinou vědomi.

Smyslové

Jedná se o vnikání do fyzického prostoru jedince. Ten toto narušení vnímá smysly – zrak, sluch, čich, chuť atd. Obvykle toto narušení soukromí nepředstavuje žádnou hrozbu, ale je vnímáno jako obtěžující.

Př.: spamy, telefonní rozhovory s telemarketingovými společnostmi, světlo svítící do oken, hlasitá hudba atd.

Tělesné

Jde o narušení soukromí vnímané jako útok na tělo osoby. Cílem není zjistit žádné informace. Přestože jsou tyto zásahy do soukromí nevítané, lidé vědí, že ve světě mají své místo.

Př.: přeplněné metro, sexuální útoky atd.

Autonomie

Tento typ narušování soukromí se týká pocitu pohodlí, stability, bezpečí a práv jedince. Narušuje pocit kvality života – tzn. není spojen s žádným určitým pocitem ani s fyzickým kontaktem.

Př.: prohledávání skříněk na střední škole, policejní zátarasy atd.

Soukromí je podle Kasper něco, co přísluší jedinci (ve vztahu k druhým). Autorka jej hodnotí jako něco pozitivního, cenného, žádoucího, co je třeba bránit, čímž se vypořádává s již zmíněným problémem hodnotově řízených definic v odborném textu.

Soukromí je tedy pozitivní hodnotou v souladu s všeobecně lidským přáním soukromí. Od případů článků, kde je soukromí chápáno jako negativní hodnota (je třeba ho omezit v zájmu veřejného zdraví a bezpečí), autorka zřejmě abstrahovala.

Svým způsobem tak řeší i problém špatné specifikace: soubor článků (případů vpádu do soukromí) byla schopna roztrždit do svých kategorií tak, aniž by zůstalo něco, čeho by se nedokázala zmocnit.

Problém kulturního zaujetí pak autorka řeší jeho přenesením na aktéry (jsou to oni, kdo používá pojem soukromí a jeho narušení/ohrožení) a zahrnutím do předmětu zkoumání (co tím mysleli, když zmiňovali ohrožení soukromí jako pozitivní hodnoty).

Typologie vpádů do soukromí je tak vlastním kvalitativním výsledkem autorčina výzkumu, zmapováním toho, co je uvnitř narušovaných hranic soukromí z kulturně podmíněné perspektivy aktérů.

Autorka výsledky svého zkoumání nakonec shrnuje v následujících závěrech: Pojem vpádu do soukromí, jak je diskutovaný v novinách, prodělává vývoj. Došlo k posunu od průhledných a jednorázových přestupků k narušování, které je z větší míry neviděné, neuvědomované a déletrvající. Zdá se, že vnímané hranice soukromí ustupují. Protože již nejsou jednoduše vymezeny hmatatelnými fyzikálními bariérami hranic vlastnictví, stěn či těla, sféra soukromí nyní prvotně obsahuje jedincovy informace, myšlenky a pohyby.

Kasper jakoby ve svém článku sugerovala, že elektronizace přispívá k tomu, že tím podstatným ve „hře o soukromí“ se stávají myšlenky, informace, pohyby – to netělesné, řekněme duševní. Což se týká obsahu soukromí. Vůči ohraničení soukromí má pak elektronizace („odtělesnění“) mezilidské interakce přispívat k tomu, že vnímatelnost hranic mizí a komplikuje se orientace v tom, zda hranice soukromí je či není narušena.

2.4 Soukromí v kyberprostoru, respektive na Facebooku

Aaron Ben-Ze'ev (2003) se ve své studii zabývá emocemi, emocionální blízkostí a soukromím v kyberprostoru. Podle jeho názoru se podstata soukromí

v kyberprostoru znatelně proměňuje – mnoho z toho, co lidé většinou drží v tajnosti, je v kyberprostoru běžně probíráno.

Podle tohoto autora dochází mezi potřebou mít soukromí a přáním zvládnout osobní a sociální vztahy často ke kompromisům. Blízkost nemůže existovat bez svěřeni něčeho intimního někomu druhému. Přátelství znamená sdílení a sdílení znamená vzdát se svého soukromí. Sdělení našich tajemství někomu druhému může na straně jedné podpořit přátelství, ale na straně druhé také ukázat naši zranitelnost.

Dále tento autor poukazuje na zvláštní úlohu anonymity v pojetí soukromí. S naprosto neznámými lidmi si lidé připadají do určité míry v anonymitě a soukromí nehraje již tak podstatnou roli – tito lidé nehrají v životech těch druhých významnou roli, proto je jednodušší svěřit jim i velmi intimní informace (Ben-Ze'ev, 2003).

Zranitelnost je v prostředí kyberprostoru výrazně menší než v realitě. Zároveň je možnost kontroly nad sdělenými informacemi v tomto prostředí mnohonásobně vyšší. Z tohoto důvodu sdělené informace vůbec nemusí obsahovat to, co jedinec nechce sdělit, tudíž pro emocionální blízkost nemusí riskovat svoje soukromí. Zjednodušuje to celý proces mezi soukromím a blízkostí probíhající při utváření přátelství.

Také fyzická intimita on-line vztahů a komunikace přináší mnohé výhody – lidé se připojují a komunikují pouze tehdy, když je to pro ně nejméně obtěžující.

Autor se zabývá vztahy mezi lidmi ještě trochu víc. Upozorňuje na poměrně důležitou vlastnost lidských vztahů – lidé potřebují mít různé vztahy s různými lidmi. Nikdo se nechová stejně se všemi, ale mění své chování podle okolností a svého komunikačního partnera.

V závěru své práce se Ben-Ze'ev (2003) zabývá ještě studem v kyberprostoru. V kyberprostoru nejsou morální normy tak přísné. Jednak je to proto, že celý kyberprostor je méně reálný, dále proto, že je mnohem jednodušší tyto normy v tomto prostoru porušit, a také proto, že tu existuje větší míra anonymity. Stud proto v kyberprostoru není tak běžný.

Lange a Lampe (2008) se ve své studii snaží odhalit, jak se uživatelé staví k soukromí, zatímco používají FB. Přichází na to, že přestože existují uživatelé, kteří se zajímají o své soukromí, většina jich osobní informace zveřejňuje. Věří, že pravděpodobnost negativních následků je pro jejich osobu relativně malá.

Některé osobní informace jako jméno a fotku nechávají viditelné pro všechny, zatímco jiné informace nechávají skryté pouze pro své „přátele“. Vzhledem k poskytnutí značných detailů o vlastní osobě je FB relativně málo anonymním prostředím. Přesto nabízí určitou fyzickou anonymitu a pocit bezpečí, který způsobuje to, že se lidé v tomto prostoru druhým hodně otvírají a odkrývají. A protože je FB prostředím, kde jeho uživatelé komunikují se svými „přáteli“, informace, které zde poskytují, jsou pravdivější, než v jiných SNW. Z tohoto důvodu je potenciální narušení soukromí na FB mnohem pravděpodobnější.

Výzkum Langeho a Lampea (2008) se dále zaměřil na informace zveřejňované v profilech jednotlivých uživatelů. Z výsledků vyplývá, že osobní fotografie a město, kde uživatel žije, jsou zveřejňovány poměrně často jako poznávací znamení k tomu, aby je mohli ostatní poznat a rozeznat. Méně často jsou zveřejňovány takové informace, jakými jsou telefonní číslo a adresa.

Podle dotazovaných je FB účinným nástrojem, jak se dozvědět více o ostatních – odhalování osobních informací je tu vyšší a s mnohem více detaily, než jak je tomu při kontaktu tváří v tvář.

Podobné výsledky jako Lange a Lampe (2008) přinášejí ve svém výzkumu i Levin a Abril (2009). Více než polovina jejich respondentů má na svém profilu zveřejněné celé jméno, město, kde bydlí, školu, vztahový status, zájmy, koníčky, oblíbenou hudbu, knihy, filmy a své fotky. Většina uživatelů na FB vystavuje pravdivé informace. I přesto, že se na FB objevuje velké množství informací, uživatelé je vybírají – jsou schopni rozlišit mezi informacemi, které jim umožní bezpečně se sdružovat v on-line prostředí, a informacemi, které by mohly být v rukou někoho cizího potenciálně nebezpečné.

Z výzkumu dále vyplývá, že většina uživatelů má nastavené soukromí anebo částečně omezený přístup na svůj profil. Více než polovina dotázaných věří, že

podnikla dostatečné kroky k tomu, aby omezila přístup na svůj profil. Přesto si velké procento z nich uvědomuje, že mít absolutní kontrolu nad zveřejňovanými informacemi o vlastní osobě nelze.

Při porovnávání offline a online vazeb Levin a Abril (2009) říkají, že sociální síť, která vzniká off-line, je relativně malá v porovnání s jejím on-line protějškem. Na druhou stranu sociální síť v on-line prostředí obsahuje široký systém vazeb, kdy některé jsou tak slabé, že by v off-line prostředí neexistovaly. Tradiční pohled na intimitu a přátelství se na SNW vytrácí a terminologie používaná v těchto prostředích (pojem přítel používaný pro kohokoliv, kdo má přístup na uživatelský profil) je podle autorů nesmyslná.

Debatin a kol. (2009) se ve své práci zaměřují na narušování soukromí na FB a také na to, jak uživatelé vnímají potenciální ohrožení jejich soukromí. Podle jejich názoru je studentský život bez FB už takřka nemyslitelný. FB je používán jako nástroj sociální komunikace, osobní identity a vytváření sítě mezi studenty.

FB je podle nich velmi rozšířenou technologií, která znatelně proniká do života svých uživatelů. Tento typ technologie se stává neviditelnou součástí života. Autoři ve svém článku upozorňují na některé trhliny v soukromí, které FB má – informace z FB mohou být sbírány a kompletovány někým třetím. Jako příklady možného nebezpečí uvádí manipulaci s obrázky, vytvoření nepravého profilu, publikování nepříjemných osobních informací. Výzkumů na toto téma je podle nich zatím stále málo.

Přestože je FB sociální sítí, která představuje pro své uživatele závažné ohrožení jejich soukromí, je velmi populární a poskytuje svým uživatelům vysokou míru uspokojení. Debatin a kol. (2009) zmiňuje ve své práci autory Ellisona, Steinfielda a Lampea, kteří se zabývají sociálním kapitálem. Podle nich je nejdůležitějším ziskem, který FB poskytuje, sociální kapitál vycházející z vytváření a udržování interpersonálních vztahů a přátelství. Vzhledem k tomu, že vytváření a uchování tohoto sociálního kapitálu je spojeno s dobrovolným zveřejňováním soukromí virtuálnímu publiku, jsou sociální sítě charakterizovány jako společenství, kde se osobní informace stávají společným vlastnictvím, se kterým se obchoduje.

Z výsledků jejich výzkumu vyplývá, že téměř 50 % uživatelů kontroluje svůj profil na FB několikrát denně, dalších skoro 40 % se na FB podívá alespoň jednou denně. Většina (83 %) používá FB ke komunikaci s přáteli a ostatními lidmi. A téměř 18 % popisuje negativní zkušenost s FB (nevyžádané reklamy, sledování, harašení, pomluvy atd.). 69 % uživatelů má změněné nastavení soukromí a asi polovina z nich má profil viditelný pouze pro své přátele. 90 % uživatelů je zapsáno pod svým pravým jménem a na jejich profilu se objevuje jejich pohlaví, datum narození a město, kde žijí. To samé procento uživatelů má na svém profilu fotky sebe, svých přátel, rodiny, domácích mazlíčků atd.

Autorům (Debatin a kol., 2009) se jako paradoxní v rámci užívání FB zdá ten fakt, že přestože většina uživatelů tvrdí, že dobře zná nastavení soukromí na FB, povoluje přístup k osobním informacím velké skupině „přátel“. Tento fakt si vysvětlují tak, že uživatelé FB vnímají vyšší riziko u ostatních než u sebe.

Jako hlavní důvod pro používání FB je kontakt s kamarády (Debatin a kol., 2009). Uživatelé mají jednoduchý přístup ke kontaktním informacím, ke komunikaci, k tomu, co se u ostatních děje. Někteří uživatelé z jejich výzkumu popisují FB jako druh poflakování se se všemi přáteli a přitom nemusí být ani ve stejném pokoji. FB je pro ně důležitý, protože jim umožňuje zůstat v kontaktu s přáteli. Také tu existuje možnost být součástí toho všeho, ale zároveň se neúčastnit.

Svůj výzkum autoři zaměřují také na klepy a pomluvy. Uživatelé z jejich výzkumu uvádějí, že FB je plný klepů a pomluv, ale je to pro ně jen odvrácená strana FB, ne hlavní náplň. Přesto skrze „vybrané příspěvky“ (hlavní stránka profilu FB) sehrávají klepy a pomluvy na FB ústřední roli.

Z výzkumů Debatina a kol. (2009) vyplývá, že většina z jejich respondentů má zkušenosti s narušením soukromí. Přesto však na FB dál zůstávají, vracejí se. FB tedy, zdá se, přináší více zisků a uspokojení než ztrát.

James Grimmelmann (2009) se snaží ohrožení soukromí na FB pochopit z pohledu používání FB jeho uživateli. Podle něho FB netlačí své uživatele do kompromitujících situací, ale jsou to sami uživatelé, kdo ukazuje své osobní informace světu.

FB, stejně jako jiné SNW, podle něho svým uživatelům poskytuje tři důležité faktory sociální interakce. Těmito aspekty jsou profil (odpovídající svou podstatou identitě), kontakty (odpovídající vztahům) a seznam kontaktů (odpovídající společenství). FB svým uživatelům jinými slovy poskytuje prostor, kde si mohou vytvořit sociální identitu, utvořit oboustranné vztahy a nahromadit sociální kapitál. Tyto faktory nejsou pro prostředí SNW nijak mimořádné, jsou součástí i běžné off-line komunikace.

První z těchto faktorů je jasný – FB umožňuje svým uživatelům říci, kdo jsou. Profil na FB podle autora neobsahuje to, co je pro daného uživatele nejdůležitější, ale to, co uživatel chce o sobě nejvíce sdělit. Má charakter stejně tak prezentační, jako informační. Nejde ale jen o prezentaci identity, ale i o její vytváření – toto vytváření ale není omezené jen na jedincův profil. Další komunikace také signalizuje, kým uživatel je. Přihlášení se k nějaké skupině vyjadřuje uživateleovy názory, ale také komentáře ostatních se stávají součástí jedincova „představení“.

Druhým faktorem jsou vztahy. SNW umožňují svým uživatelům vytvářet nová přátelství a udržovat ta již existující. Sociální sítě jsou dobré pro vytváření vztahů, protože poskytují poloveřejný, jasně daný způsob k ustanovení vztahu – akt přidání do přátel je ten nezákladnější. Tento akt ale může znamenat cokoli od „Jsem tvůj přítel“, po „Nech mě nahlédnout do tvých kontaktů“. SNW využívají toho, že lidé mají hluboko zakořeněnou tendenci oplácet (opakujeme po našich komunikačních partnerech, vracíme si dárky, učíme se napodobováním druhých atd.). Prostředí FB tento cyklus podporuje tím, že ho zviditelňuje a zvýrazňuje. Už i nepřímá komunikace, jakou je vyplnění profilu, implicitně vyzývá ke konverzaci za použití nástrojů dané stránky.

Třetí faktor (společenství) umožňuje potvrdit uživateleovu sociální pozici – každý chce být cenným členem rozmanitých společenství. Tento fakt má pak různé důležité důsledky. Jedním z těchto důsledků je, že uživatelé nemají žádný důvod SNW používat kromě toho, že ho užívají jejich kamarádi. Dalším důvodem pro vytvoření profilu na SNW je zviditelnění sociální sítě, kterou má jedinec v běžném životě. Uživatel tak mapuje své propojení s ostatními.

Grimmelmann (2009) si zveřejňování osobních informací na FB vysvětluje několika hypotézami. První z nich stojí na předpokladu, že lidé spoléhají na ostatní a dělají to, co oni. Další z nich stojí na podobné premise, kdy lidé věří davu a mají pocit, že se v něm schovají. Třetí hypotéza vychází z faktu, že prostředí FB je vytvořené tak, aby připomínalo soukromý prostor, kde jsou lidé spolu sami. Čtvrtá hypotéza zase říká, že FB je skvělý ve vytváření iluze, že jeho uživatelé znají velmi dobře velmi mnoho lidí. To usnadňuje svěřování se. Na FB nefunguje neverbální komunikace, proto je obtížné ostatním neverbálními signály sdělit, jak moc je daná informace citlivá.

2.5 Internetové paradoxy

V této podkapitole bych ráda prostřednictvím článku „Cyberpsychology, human relationships, and our virtual interiors“ z roku 2002, jehož autorem je John A. Teske, prohloubila vhléd do problematiky soukromí v prostředí internetu a sociálních sítí. Tento článek nabízí hlubší porozumění dané problematice pohledem na paradoxy objevující se v tomto prostředí a také pohledem na architekturu soukromí.

Autor v *Abstraktu* tohoto článku ohlašuje, že zkoumá internetovou komunikaci, její limity, a to týkající se přístupu, média, prezentace a volby, tedy aspektů, které mají vliv na formování a udržování sociálních vztahů.

V soustředění svého zájmu se tedy v oblasti elektronizace mezilidské interakce blíží tomu mému na social networking websites. A na druhé straně jakoby se pojmem „sociálních vztahů“ neomezoval jen na interakci probíhající elektronicky, virtuálně, netělesně.

Na první pohled se autor celým svým textem hlásí k diskurzu, který sice netematizuje jako paradoxní (ambivalentní) „hru o soukromí“, ale který tematizuje jako paradoxní celou internetovou komunikaci – využívání internetu jako technologie komunikace, technologie navazování a udržování sociálních vztahů, může vést k omezení či erozi sociálních vztahů.

Dále autor s pomocí psychologie soukromí, subjektivity a intimity slibuje prozkoumat to, jak kultura internetové komunikace může ovlivňovat konstrukci našich virtuálních nití, a to včetně rizika psychologické fragmentace.

Teske svůj text člení na úvodních pět odstavců a tři kapitoly: *The psychology of internet use; History and individuality; Privacy, interiority, and spirituality*. Žánrem je text na pomezí přehledové studie (první kapitola) a eseje. Rozhodně se nejedná o zprávu z empirického výzkumu; autor systematicky nepracuje ani s výsledky vlastního empirického výzkumu, které by publikoval v jiných textech, ani neprovádí systematickou sekundární analýzu cizích empirických dat (ve druhé a třetí kapitole se zamýšlí rovnou nad závěry výzkumů, o nichž referuje v kapitole první). Přesto jeho text nemá vůči mému tématu jen povahu sekundární literatury – není jen informací o autorech empirických výzkumů a návodem k jejich čtení.

Tento článek se už více zabývá elektronickou komunikací. Hledá odpovědi na různé otázky, které se týkají vlivu elektronické komunikace a používání internetu na chápání vztahů, našeho těla, umístění v prostoru a čase, na chápání intimity, soukromí, odloučení atd.

V první kapitole Teske prezentuje výsledky tzv. kyberpsychologie – vynořujícího se odvětví, které přináší nová empirická data k širokému spektru otázek týkajících se lidské reakce na informační technologie – tj. včetně vlivu elektronické komunikace na formu a obsah naší vzájemné propojenosti. Výzkumy, které Teske prezentuje, údajně patří k těm paradigmatickým, na něž navazují knižní publikace i nové specializované časopisy. Podle autora tyto výzkumy původně reagovaly na to, že se počátkem 90. let objevily obavy z toho, že masové užívání internetu vyprodukuje národ cizinců.

V této kapitole cituje Teske Katze a Aspdena, kteří se zabývají vlivem elektronické komunikace na vztahy mezi lidmi. Uvádějí, že pouze malé procento vztahů vytvořených na internetu „přežije“ déle než dva roky. Tyto vztahy jsou označovány jako méně pravidelné, nezasazené do každodenního kontextu, pohodlné, zábavné, ale postrádající kontext a opravdovou emocionální oporu. Přesto tyto

vztahy nemusí být vždy méně kvalitní a mohou se rozvinout do „off-line“ vztahů s potenciálem být stejně tak hluboké a dlouhodobé jako vztahy navázané mimo internetovou síť. Podle různých studií ale záleží na individuálních rozdílech, důvodech, proč je internet používán, vývojovém stupni jedince atd.

Dále cituje Altmana a Taylora, kteří uvádějí důvody, proč je lepší osobní (fyzická) přítomnost při komunikaci. Podle těchto autorů je fyzická přítomnost důležitá zejména pro sdílení emocí, mimetické formy komunikace, zpětnou vazbu a pro koordinaci aktivity, pohybu a fyzické intimity. Dále je důležité, že fyzická přítomnost (na rozdíl od internetu) poskytuje signály nepozornosti, nudy atd., podle kterých většinou pozměňujeme přístup k našim komunikačním partnerům.

Teske celý svůj přehled shrnuje v následujících tezích: „Není pochyb, že je možné vytvořit zdravé bezprostřední (face-to-face) vztahy zprostředkované původně a později pomocnými způsoby přes internet. K počátečnímu kontaktu může dojít bez obvyklého vstupního prověřování tělesného vzhledu a blízkosti a lze objevit sdílené zájmy a hodnoty s jistým stupněm bezpečí a podle vlastního tempa. Tyto vztahy nemusí být méně frekventované než ostatní vztahy a mohou dorůst do bezprostředních „off-line“ vztahů s potenciálem být stejně tak hluboké a dlouhotrvající (možná dokonce více za předpokladu odlišného vstupního prověřování). [...] Nicméně se mohou objevit některá nebezpečí pro nadměrné uživatele, zvláště pak vývojové nebezpečí mezi adolescenty. [...] A je jisté snadné, při porušování norem reciprocity odhalování, říci příliš mnoho příliš brzy, nedostatečně se kalibrovat k druhému. Nebo je rovněž možné utvářet vztahy rychleji a hlubší, než by bylo možné bez internetu“ (s. 685).

V druhé kapitole Teske s pomocí vybraných autorů prezentuje názor, podle kterého je lidská individualita (respektive jedincovo chápání sebe sama) kulturním artefaktem. Dále představuje názor, že se současná historická podoba individuality v USA vyvinula k rostoucímu zdůrazňování autonomie, která je doprovázená izolací a sociální fragmentací. Toto zdůrazňování autonomie má i svou odvrácenou tvář (pokles sociální propojenosti spjatý s rozvodovostí, sociální izolací, nedůvěrou vůči druhým), která vede k rostoucí úzkosti – zvláště pak mezi adolescenty a mladými

dospělými. Nakonec prezentuje Lernerovu představu, která říká, že se lidé mohou tomuto procesu duševní přeměny postavit a změnit jej, nikoli však jen individuálními volbami a činy: „Možná, že je to v emancipačním porozumění naší spiritualitě a její neukončenosti, kde se můžeme naučit odlišným způsobům myšlení o sobě, nikoli jako o izolovaných jedincích, ale jako o součásti větších lidských projektů, které vyžadují naši přítomnost – vyžadují vidět si s druhým do tváře, slyšet s druhým své hlasy, být částmi jeden druhého“ (s. 693).

Ve třetí kapitole Teske nejprve tvrdí, že to, co brání oněm představitelům rostoucí úzkosti vyplývající z rostoucí autonomie v emancipačním porozumění spiritualitě, je vidění spirituality jako odtělesněné od světa materiálního stvoření. Možnosti překonání těchto zábran pak hledá v tradici výzkumu lidské teritoriality. Teske říká, že architektura naší intimity se stala komplexnější, a tím vlastně obtížněji srozumitelnou. A to kvůli tomu, že se osobní pojmy individuality vyvinuly do nových metafor, podle nichž konstruujeme své nitro. Teske pak nabízí vhled do zmíněné komplexnosti naší intimity díky analýze architektury v běžném slova smyslu. Tato tradice by však podle autora mohla inspirovat analogický výzkum nových druhů virtuálních prostorů, architektury internetu (např. nástroje či programy jako plocha, adresáře, koše, okna, nářadí, či virtuální prostory chatroomů, nástěnek, diskusních skupin atd.).

Teske dále formuluje řadu otázek pro takovýto výzkum. Počínaje otázkou: jaký mohou mít dopad tyto rozrůstající se formy elektronické komunikace (k nimž uživatelé přistupují z míst osamocení) na náš smysl intimity, na to, jak konstruujeme hranice sebe a druhých ve vztazích, na to, jak rozumíme vlastním virtuálním nitřím, když je násobíme a rozvíjíme? A konče otázkou: jaký je dopad tohoto vývoje na historický proces interiorizace, který může být ústřední pro spirituální či religiózní život a pro ontologii lidské existence, lidského svědomí a schopností sebe-přesahování?

Soukromí je podle Teskeho něčím, co nepotřebuje fyzickou přítomnost a může se rozšířit do abstraktních vztahů. Zároveň je ale něčím, co hraje důležitou roli v životaschopnosti sociálních systémů, vztazích, vytváření sociálních jednotek,

a dokonce v regulování interakcí. Soukromí je důležité pro vymanění se ze sociálního kontaktu a ze zahlcení informacemi – a to ve funkcích jako je samota, intimita, anonymita a odstup. Teske ale upozorňuje na to, že tyto funkce se mohou změnit díky paradoxní kombinaci, kterou poskytuje elektronická komunikace – fyzické soukromí a psychické odhalování.

Pojetí soukromí se mění podle kultury. Dříve bylo soukromí pojímáno spíše domácky než osobně – dominantní zkušeností v osobním životě byl život v domácnosti. Většina domácností se skládala z jedné místnosti, lidé seděli na lavicích (spíše než na židlích pro jednoho). Bylo nebezpečné být vně společnosti ostatních, a dokonce nemyslitelné jít někam dobrovolně sám. „Tajemství“ bylo sdíleno celou domácností. Moderní pojetí soukromí jakožto sféry jednotlivce je relativně nedávná kulturní inovace.

Změna v pojetí, chápání a používání soukromí pro individualizovanou zábavu, osobní počítače a elektronickou komunikaci mohla dolehnout i na naše chápání individuality a „duše“. Pojetí intimity se stalo komplexnějším než kdykoli předtím – není rozdíl jen mezi veřejnou a domácí sférou, ale jsou dokonce rozděleny i tyto dvě sféry. Je rozdíl mezi anonymním veřejným sektorem, sousedstvím, ulicí, dvorem, pavlačí a dokonce je rozdělena i domácnost: vstupní hala je poloveřejným prostorem, obývací pokoj je formální místností, dalšími prostory jsou potom rodinný pokoj a jídelna. Rodina často diskutuje u jídelního stolu, kdy je někdy přidělen status „člena rodiny“ i tomu, kdo je u stolu právě přítomen.

Dnes se s rozvojem technologie a elektronické komunikace objevují nové prostory, které si jedinci chrání jako soukromé. Patří mezi ně například adresáře, plocha na PC, nástroje a další „užitečné“ programy, koše, virtuální prostory chatroomů, nástěnek, diskusních skupin atd.

Celou třetí kapitolu Teske završuje výzvou k uskutečnění toho, co na konci druhé kapitoly navrhoval jako možnost: Jsou-li naše spirituální a religiózní zájmy něčím jiným než egocentrickými klamy, jsou o skutečných tělech ve skutečných místech se životy, které mohou být nesnesitelně konečné. Otázky o konstrukci našich vnitřních životů, o naší subjektivitě a o našich nejhlubších hodnotách jsou neúplné

bez zaměření pozornosti k tomu, jak jsou exteriorizované, jak jsou zaměřené na druhé.

Teske se svém článku částečně zabývá i pocitem self. Podle G. H. Meada, kterého Teske zmiňuje, je pro vytvoření a pocit self vždy důležitá role druhých – a to zejména jejich ocenění. Internet nám usnadňuje tento průběh – vybíráme si, s kým budeme v interakci, opouštíme pro nás nepříjemné konverzace s větším klidem, dostáváme jen minimální zpětnou vazbu. Díky tomuto se sice cítíme méně zranitelní, ale dopouštíme se (mnohem snadněji) podvodu na nás samých. Opravdová intimita a hluboká osobní integrita totiž potřebují bolestivé sebe-odhalení a odhalení zranitelnosti druhým.

Autor se ve svém zaměření věnuje dále výhodám a nevýhodám užívání internetu. Pro lepší porozumění této problematice si autor půjčuje myšlenky některých sociálních komentátorů (např. H. Rheingold, S. Turkle, McKenna a Bargh).

Podle těchto autorů s sebou užívání internetu přináší jak výhody, tak i nevýhody. Mezi nevýhody patří: (1) potenciální zničení společenství a sociální integrace, (2) vytvoření „národu cizinců“ a (3) redukování oddanosti a radosti ze skutečného přátelství. Mezi výhody pak patří: (1) možnost sociálních vztahů bez omezení místa, (2) otevření cesty pro společenství většího pluralismu, rozmanitosti a individuální svobody a (3) neznámost „vstupních“ (gating) kategorií jako je vzhled, národní příslušnost, pohlaví, vzdělání a socioekonomický status, Teske přidává ještě blízkost.

Mezi další vlastnosti používání internetu patří: větší anonymita (podporující rychlejší a větší odhalování), menší role fyzického vzhledu a vzdálenosti (usnadňující navázání kontaktů), větší kontrola času a rychlosti komunikace (není nutná současná přítomnost všech zúčastněných).

Elektronické komunikaci chybí neverbální komunikace (zahrnující tón hlasu, výraz tváře, gesta, pozice těla, pohyby, doteky, pohledy atd.). Tento typ komunikace

je důležitý především pro sdělování emocí (jak bylo zmíněno výše). Z těchto a dalších důvodů by měla být komunikace skrze internet pouze doplňkovou komunikací pro běžný vztah.

Autor postrádání výše zmíněné tělesné přítomnosti rozpracovává pomocí myšlenek Wittgensteina. Ten říká, že tělo nejlépe odráží lidskou duši. Nebezpečím internetu je tak podporování iluze, že duše je mimotělní. Teske se tento jev pokouší vidět (a vysvětlit) jako spirituální problém. Říká, že se na základě popření naší tělesnosti snažíme popřít naši smrtelnost – a že to je možná důvod pro existenci komunikačního média.

Teske se zabývá ještě dalšími vlivy internetového užívání, když vytyčuje čtyři cílové rizikové oblasti vlivu internetu, a dále čtyři kategorie v oblasti samotného užívání internetu, jejichž lidské kvality se mu jeví jako rizikové, s potencionálně nežádoucím vlivem. Tyto oblasti a kategorie uvádím nyní.

Cílové rizikové oblasti vlivu internetu: (1) možná role ve směřování vývoje adolescentů a mladých dospělých; (2) místo ve vyjednávání důležitých hranic mezi sebou (self) a druhým; (3) vliv na to, jak rozumíme našemu vtělení; (4) příspěvek k celkovému nárůstu lidské úzkosti.

Kategorie v oblasti samotného užívání internetu: (1) rozdíly v **přístupu** k elektronické komunikaci (dostupnost vybavení, technické znalosti, priority v internetovém užívání); (2) omezení **media**, spočívající v tom, že je téměř kompletně symbolické, je pro ně nedůležité místo, vylučuje tělesnost, neverbální a mimetickou komunikaci a jejich podporu; (3) omezení **prezentace** sebe, a tím omezení toho, čeho jsme si o sobě vědomi, směřuje nás k idealizovaným a klamným představám o nás samých a o ostatních; (4) omezení **výběru/volby** – internet představuje novou podobu zahlcení možnostmi i prostředí usnadňující tendenci vyhýbat se druhým, kteří nejsou stejné mysli jako my (like-minded others).

Autor svou teorii komunikace přes internet prezentuje jako širší a hlubší na rozdíl od teorií autorů empirických studií, kteří diskutují o existenci tzv. „internetového paradoxu“, když prověřují korelace užívání internetu s takovými proměnnými jako míra rodinné komunikace, množství sociálních vazeb, pocity

a deprese. Zároveň ji prezentuje jako širší a hlubší na rozdíl od integrace teorií internetového paradoxu s teorií tzv. ústředního kulturního paradoxu naší doby, který údajně spočívá v tom, že samotná individualita, kterou se snažíme zkonstruovat, může přispívat k erozi naší schopnosti její produkce. Konkrétněji je tím myšleno, že od zdravé individuality se v naší době očekává, že bude fungovat vysoce autonomním a izolovaným způsobem. Fungování tímto způsobem vyžaduje vývoj schopnosti sebe-konejšení, sebelásky a soběstačnosti. Avšak vývoj takovéto schopnosti zase vyžaduje velmi pečující rané prostředí, plné pozornosti a empatie. Problémem ale je nepravděpodobnost, že by dobře ohraničení, ambiciózní, sobě-sloužící dospělí podstupovali oběti nezbytné k tomu, aby dítěti poskytli takovouto úroveň péče. Jsme tudíž zanecháni s vědomím dichotomie mezi našimi prezentacemi navenek a naším smyslem sebe sama, který produkuje pocit osobní podvodnosti, pocit jen utajovaný našimi veřejnými maskami.

Další autorem popsany paradox se týká soukromí a již výše jsem ho zmínila. Jedná se o paradoxní kombinaci (poskytovanou elektronickou komunikací) dvou (na první pohled špatně slučitelných) „prvků“. Těmito prvky jsou: fyzické soukromí a psychické odhalování. Teske tím míní ten fakt, že lidé se díky pocitu fyzické anonymity snadněji a rychleji odhalují, a tím mnohem více odkrývají své soukromí („psychickou anonymitu“).

Šíře a hloubky své teorie komunikace přes internet, chápání „hry o soukromí“ v mezilidské interakci vůbec jako paradoxní, dosahuje tím, že se opírá o teoretickou tradici zkoumající v jejich dialektice jak mezilidské vztahy (autonomie vs. intimita, novost vs. předvídatelnost, odhalení vs. zdrženlivost), tak formování individuality (na jedné straně významy našich gest jsou neúplné bez reakce druhého, osobní integrita se dosahuje prostřednictvím odhalování druhému, na straně druhé sebeodhalování se druhému je podřízeno různým podobám prezentačních strategií).

Teske tak vlastně říká, že současné zdůrazňování individualismu a autonomie, doprovázené sociální fragmentací, izolací a rostoucí úzkostí, podporované současnou kulturou (včetně internetové komunikace), je jen výsledkem vychýlení poměru protikladných sil.

Soukromí je v tomto textu rozebíráno z pohledu užívání elektronické komunikace. Jsou zde shrnuty její vlastnosti (pozitivní, negativní i paradoxní). Za pozitivní je považován ten fakt, že se omezuje vliv takových faktorů, jakými jsou vzhled, socioekonomický status, pohlaví, národní příslušnost atd. K dalším pozitivům patří to, že díky internetu můžeme komunikovat i na velké vzdálenosti a bez ohledu na časový posun (existují i asynchronní formy elektronické komunikace). Mezi negativní vlastnosti jsou řazeny: ztráta kontaktu s lidmi, udržování povrchnějších vztahů, ztráta skutečných přátelství, pocity samoty, redukování různých situací jen na ty nám příjemné, jednodušší vyhýbání se nepříjemnému atd.

Za paradoxní je na elektronické komunikaci považován konflikt dvou jevů – spojuje se tady fyzická anonymita a psychická „intimita“, která ale nikdy není stejná na obou stranách. Za další paradox můžeme považovat to, že ačkoli byl internet z velké části sestaven jako komunikační médium (a možná i na podporu vztahů), jeho přínos společnosti má ale mnohdy opačný efekt – lidé se méně sdružují, jsou méně zaangażovaní, snižují se jejich emoční investice a vztahy jsou povrchnější.

Kapitola 3: Seznamování se s Facebookem

Celá předchozí kapitola se věnovala mnou zkoumané problematice v tom odborném, teoretickém. Vycházela z odborné literatury. V následující části bych ráda představila již samotné prostředí Facebooku na základě mých vlastních zkušeností.

Informace, které v této kapitole používám, mají různé zdroje. Vycházím jednak z informací, které jsem si přečetla, jednak z informací, které poskytuje sám FB, dále z informací, které jsem zaznamenala okolo sebe v průběhu psaní této práce a které nebyly přímo součástí výzkumu, a také ze své vlastní zkušenosti s FB a dalšími médii.

Facebook patří mezi sociální sítě. Hlavním účelem sociálních sítí je zprostředkovat kontakt mezi uživateli. Tito uživatelé vytváří svůj osobní profil v rámci nějaké „komunity“. Tyto profily pak reprezentují jedince v kyberprostoru a interagují s profily ostatních uživatelů. Sociální sítě byly původně prostředím pro mladší generaci (Levin & Abril, 2009). Tento fakt se podle M. Petrjánošové, jak zmiňuje v rozhovoru s J. Gregorem (2010), mění a na FB se objevují i mnohem starší uživatelé.

3.1 Facebook z pohledu neregistrovaného

„Díky Facebooku můžete **navázat kontakty s lidmi a sdílet s nimi své zážitky**.“ Tento slogan, uvedený nad obrázkem propojeného světa, kde každý může komunikovat s každým, vítá všechny, kteří se rozhodli navštívit Facebook.

Druhou polovinu obrazovky pak tvoří tabulka pro registraci nových členů. Každý by měl uvést své jméno, příjmení, e-mail, heslo, které bude používat, pohlaví, a datum narození. Datum narození je třeba uvést kvůli přístupu ke stránkám s nevhodným obsahem pro děti. Zpětná kontrola už ale, zdá se, neexistuje.

Drobným písmem pak tato úvodní stránka nabízí možnost změny jazyka, uvádí podmínky užívání, nabízí hledání přátel, poskytuje informace o nastavení soukromí.

FB na první pohled dává najevo, že bez přihlášení toho v rámci této SNW moc dělat nejde. Vzhledem k tomu, že se jedná o sociální síť, je hlavním předmětem zájmu komunikace s ostatními. Lze tedy i bez přihlášení komunikovat a navázat kontakty? „Přítele“ (používám pojmu univerzálně stejně jako FB) je možné najít – a to několika způsoby: Facebook nabízí možnost vyhledat lidi, se kterými chceme komunikovat, prostřednictvím e-mailu, dále podle příjmení, nebo nechá procházet mezi všemi účastníky a to buď podle jména nebo příjmení. Poté, co se na obrazovce objeví správný člověk (ten, který byl předmětem hledání), FB o něm poskytne jen velice kusé informace: vyobrazí příklad osmi lidí, se kterými se dotyčný přátelí (pokaždé jiných), a příklady toho, co se dotyčnému líbí. Pro více informací o dotyčném, či pro možnost ho kontaktovat nás FB upozorňuje, že je třeba se registrovat: „Přidejte se k Facebooku, **komunikujte se svými přáteli, sdílejte fotky a vytvořte si vlastní profil.**“ Bez registrace to nejde.

3.2 Facebook z pohledu registrovaného

Registrace na FB probíhá poměrně jednoduchou cestou. Vyplní se jméno, příjmení, e-mail, heslo a datum narození. Poté se na obrazovce objeví tabulka, která ihned umožňuje přidat přátele (dává výběr sedmi lidí, které patrně hledá na základě zadaného e-mailu). Dalším krokem je nalézt přátele. Třetí krok žádá zadat informace o střední škole, vysoké škole, zaměstnavateli – tento krok má opět usnadnit hledání přátel. Na to se objeví řada asi dalších 20 lidí, které si lze přidat do přátel – opět je jich tam většina na základě zadaného e-mailu a pak patrně někteří z přátel lidí, kteří byli nalezeni na základě e-mailu. Posledním krokem je přidání profilové fotky. Poté FB požádá, aby nově registrovaný přešel na svůj e-mail, kde dokončí svou registraci.

Když je registrace dokončena, FB v uvítací stránce pokračuje ve své nabídce hledání přátel, rozšíření informací o nově registrovaném, nabízí možnost aktivování mobilního telefonu (komunikace na FB prostřednictvím mobilu), a jako poslední upozorňuje na možnost nastavení rozsahu informací, které registrovaný sdílí – při dalším pohledu FB sám mluví o nastavení soukromí.

3.3 Nastavení soukromí a interakce s dalšími uživateli

Nastavení soukromí je ve výchozí pozici podle doporučení FB. Toto výchozí nastavení lze změnit. Základní výběr u nastavení soukromí není příliš veliký – buď informace uvidí všichni, „přátelé“ nebo „přátelé přátel“. Další možnosti už vyžadují trochu více pátrání – FB potom umožňuje zveřejnit informace pouze pro některé osoby nebo dokonce informace vidí jen sám uživatel.

FB dále nabízí možnost nastavit jednotlivé oblasti sdílených informací zvlášť. Jedná se o tyto oblasti: (1) stav na FB, fotky a příspěvky, (2) životopisné údaje a oblíbené citáty, (3) rodina a vztahy, (4) fotky a videa, na kterých je uživatel označen, (5) náboženské a politické názory, (6) datum narození, (7) povolení okomentovat příspěvky uživatele, (8) místa, kde je uživatel označen a (9) kontaktní údaje.

Na základě takto nastaveného soukromí se může jakýkoli uživatel pohybovat po profilech ostatních uživatelů. Vidí jen to, co ostatní dovolí, když je „přítel“, „přítel přítele“, konkrétní osoba nebo „všichni“, tedy i úplně neznámý.

FB takto vlastně kategorizuje, kdo komunikuje, o čem komunikuje a co vykomunikovává.

Tato kategorizace se ale nevztahuje na uživatele FB pouze jako na toho, kdo informace zveřejňuje, ale i jako na toho, kdo informace přijímá.

Uživatel FB tedy na jedné straně limituje rozsah sdílených informací, limituje osoby, které budou mít na jeho profil přístup. Na druhé straně je ale jednak sám druhými limitován v přístupu na jejich profil, také se ale stává někým, kdo přijímá informace od druhých. Na jeho profilu se mu tedy objevují příspěvky od „přátel“ (popřípadě „přátel přátel“), které si sám nevyžádal.

Tento fakt, tedy přijímání informací od jiných uživatelů, se dá také nastavit jinak. Uživatel si může skrýt některé z příspěvků (potom ale přijímá stejně všechny informace), nebo může skrýt všechny příspěvky od určitého uživatele, o kterém se mu poté neobjeví už nic.

Uživatel sám ale může o některé informace stát. A funkce FB „to se mi líbí“ by měla fungovat asi takto: uživatel touto funkcí označí informaci svého přítele. Následně se mu ukazuje, jaký je další vývoj ohledně této informace. Nebo je možné označit celý profil některých „uživatelů“ (jedná se o stránky firem, pořadů atd.) a uživateli se objevuje vše, co se na daném profilu odehrálo nového.

Informace se k uživateli FB tedy nedostávají jen pasivní cestou (přijímání od přátel), ale v některých případech je sám uživatel aktivní a informace záměrně vyhledává.

Přátelé na FB mají možnost navrhnout uživateli další možné přátele, které by si měl uživatel přidat mezi své přátele. A zároveň ho mohou označit na svých fotkách bez souhlasu dotyčného uživatele.

Další věcí, která se uživateli zobrazuje, je seznam jiných uživatelů, které by mohl potenciálně znát a přidat si je do přátel. FB ve své podstatě neustále naléhá na uživatelskou aktivitu a upozorňuje na potenciální „přátele“.

3.4 Facebook vs. další používaná média

Facebook patří v dnešní době mezi jednu z nejpoužívanějších internetových stránek. Jde o nejpoužívanější internetovou stránku vedle vyhledávačů. FB dnes využívá okolo půl miliardy lidí po celém světě, tedy každý čtrnáctý člověk (Staněk, 2010). Podle statistik z října 2011 dostupných přímo na stránkách FB se jedná o 800 milionů uživatelů. A je přeložen do více než 70 jazyků. V České republice je počet uživatelů odhadován na tři miliony (Sodomková, 2010).

Původně FB vznikl jako portál pro studenty, kde mohli sdílet své zážitky. Odstartoval v únoru 2004 a ihned se stal mezi studenty hitem. V roce 2006 byl FB otevřen i pro uživatele mimo akademickou půdu. Jejich počet od té doby neustále stoupá (Staněk, 2010).

FB svým uživatelům nabízí **navázat kontakty s lidmi a sdílet s nimi své zážitky**. Zároveň je nabádá k tomu, aby **komunikovali se svými přáteli, sdíleli fotky a vytvořili si vlastní profil**. Podobné možnosti (ale ne takto explicitně) nabízejí svým uživatelům i jiná média než FB. K těm „historičtějším“ patří například pošta či klasický telefon.

Chtěla bych teď trochu porovnat to, co nabízí a čím se liší tato dvě média od FB. Telefonem myslím původní klasický pevný aparát.

Některé odlišnosti se nabízejí hned na první pohled. Pošta a telefon jsou oproti FB placenými službami. Taktéž oboje může sloužit jak formální, tak neformální komunikaci. FB je zatím stále formou komunikace většinou neformální.

Všechna tato média pracují s nějakým „seznamem“ lidí.

Co se týká pošty, adresu lze získat hlavně prostřednictvím osobního kontaktu s dotyčným člověkem. Adresu si pak většina lidí poznamenává do nějakého adresáře. Řadí je převážně abecedně. A to podle skutečného jména dotyčného. V tomto adresáři většinou nebývají lidé rozdělováni na přátele, přátele přátel či všichni. Stejně tak pošta (jako organizace) většinou neví, zda je dopis nebo pohled určen příteli, nebo někomu úplně jinému.

Telefonní seznam funguje hodně podobně jako pošta. Existuje jednak oficiální seznam telefonních čísel, a pak si většina lidí tvoří opět svůj vlastní adresář telefonních čísel. Tyto seznamy jsou opět většinou řazeny abecedně a opět podle skutečného jména dotyčného. Ani tady nebývají lidé diferencováni na přátele, přátele přátel a ty ostatní (všichni).

FB naproti tomu pracuje se „seznamem“ „přátel“, a pak jsou tu ti ostatní (přátelé přátel, všichni). Jména v tomto médiu nemusí být oficiální, objevují se zde různé přezdívky, zdrobněliny atd.

Dalším rozdílem FB oproti poště a telefonu je to, že komunikace na FB je mnohem více otevřená. FB upozorňuje ostatní „přátele“ na uživatelovu komunikaci (pokud to umožní) s někým dalším. Upozorňuje na uživatelovu celkovou aktivitu na FB. Pošta s telefonem jsou oproti tomu uzavřenou formou komunikace. Ostatní

(přátelé, přátelé přátel a další) neví, komu jedinec píše či volá. Nemají přehled o jeho dalších aktivitách. Tato dvě média jsou mnohem více „výběrová“ – pokud chce jedinec něco sdělit více lidem, musí si na všechny vzpomenout a všechny je kontaktovat. FB naproti tomu umožňuje tu variantu, že informaci se dozvědí všichni v „seznamu“ (a ani na ně nemusí uživatel explicitně myslet, dokonce ani nemusí chtít, aby se informaci dozvěděli). Pošta a telefon potřebují konkrétního adresáta, zatímco FB konkrétního adresáta vůbec nepotřebuje. Všichni jsou zde potenciálními adresáty.

Také odezva je u těchto médií naprosto odlišná. U dopisu má člověk téměř úplnou jistotu, že se dostane tomu, komu je určen. Také telefon je zaručeným způsobem, jak kontaktovat příslušného člověka. Reaguje tedy s téměř úplnou jistotou přímo adresát (ten, komu je „příspěvek“ zamýšlen).

Naproti tomu FB umožňuje, jak jsem již zmínila, kontaktovat velké množství lidí (a nepotřebuje ani speciálního adresáta). Tudíž i reakce se dostavuje od velkého množství lidí. Někdy to může být pro uživatele i překvapující, protože může reagovat někdo, od koho to uživatel primárně nečekal.

Zpětná reakce u pošty je poměrně dlouhá a chybí tu kontrola, že se zpráva k dotyčnému skutečně dostala. Naproti tomu telefon nabízí zpětnou reakci okamžitou a je naprosto zřejmé, že dotyčný informaci dostal. FB nabízí taktéž informaci mnohem rychlejší než pošta, ale ani tady neexistuje 100% kontrola, zda si někdo určitý zprávu „vyzvedl“. Možnost reagovat je tu (stejně jako v případě pošty) naprosto volitelná.

Posledním momentem, který mi přijde důležitý, je jakýsi „status“ FB. Mnoho jeho uživatelů, kteří se okolo mě pohybují, mají tendence říkat věty podobného typu: „Vždyť je to jen Facebook, virtuální síť, ...“ Co ale znamená to „jen“? Je to něco, co má FB svým způsobem znehodnotit? Nebo je to naopak něco, co má omluvit chování nebo pocity některých lidí?

Kapitola 4: První dva rozhovory

4.1 Přátelé vs. ti druzí

Pojem „přátelé“ je na FB institucionalizovaný prostřednictvím technické funkce. Pokud se někdo chce stát přítelem někoho dalšího, pošle mu žádost o přátelství. Ten druhý buď tuto žádost přijme (a dotyčný se stane přítelem), nebo nepřijme (a ten druhý se přítelem nestává).

Pro Milana byla žádost o přijetí této role důvodem k tomu, aby si FB založil: „*Chtěla ho jedna kamarádka, kterou jsem znal z xchatu, abych si ho založil a ona si mě mohla dát do přátel, potřebovala tam prý nějaké lidi, moc jsem po tom nepátral.*“ Pro Hedviku bylo zase prvním impulsem to, že se v reálném životě cítila „*docela odříznutá*“ od kamarádů a připadala si sama.

Ani od jednoho se nedozvídám, kolik mají přátel, ale od obou dvou vím, že mají v přátelích i lidi, se kterými se buď *osobně vůbec neznají, třeba jen přes xchat* (v případě Milana), nebo *skoro neznají* (v případě Hedviky).

Oba dva vědí o možnosti odmítnutí žádosti o přátelství. Milan ho částečně využívá – *pár lidí* už odmítl. Jedním z kritérií, podle kterého vybírá lidi, které odmítne, je: „*Mno... v podstatě že bych si s tím člověkem neměl osobně co říct...*“ Oproti tomu Hedvika má v přátelích *lidi, které skoro nezná*, a to proto, že je *nechtěla odmítat*. Z rozhovoru je patrné, že jí to není úplně příjemné, protože kvůli tomu je omezena v používání FB takovým způsobem, jak byla zvyklá dříve.

Milanovo kritérium „mít si s někým osobně co říci“ není zcela jasné, protože (jak už bylo zmíněno) v jeho přátelích jsou i lidé, které osobně nezná. Jakoby tedy mnohem větší roli hrála „duševní blízkost“ oproti té tělesné (je na dohled, či v doslechu bez pomoci internetu). Tuto duševní blízkost však v prostředí FB poněkud bagatelizuje, když říká: „*já tomu nepřikládám nějak velkou váhu, že si ho uložím do přátel*“ nebo „*90 % (z příspěvků přátel) jsou pro mě kraviny*“.

Milan tedy možná jen respektuje běžnou víceznačnost slova „přítel“, kterým lze označovat jak kohokoliv z množství kamarádů, tak nejlepšího kamaráda (stejného či různého pohlaví), tak i druhého s jedinečnou a opěťovanou erotickou přitažlivostí. A to bez ohledu na to, zda se jedná o interakci zprostředkovanou FB či nikoliv.

Na FB může také probíhat interakce s lidmi, kteří nepatří mezi přátele. Jedná se o *přátele přátel*. Na profilu se objevují jejich komentáře k událostem, které se týkají někoho, kdo mezi přátele patří. Na jejich komentáře je možné reagovat a naopak – i oni mohou reagovat. Jasně je to vidět na příkladu seznámení Hedviky a Milana: okomentovala svému „příteli“ (společnému s Milanem) status, což Milanovi přišlo vtipné a zareagoval nazpět.

Svou aktivitu a informace o sobě je možné určitým způsobem *blokovat*. Podle Hedviky „*jsou dvě možnosti – blokovat před cizíma nebo to dát přečíst úplně všem*“. Zda je možné *blokovat* před *přáteli přátel*, se ani od Hedviky ani od Milana nedozvídám. Milan nemá profil blokovaný vůbec, ale o interakci ze strany úplně cizích osob se nezmiňuje.

Další kategorií lidí, která je na FB aktivní, jsou různá seskupení. Ani o interakci s nimi se Milan nezmiňuje. Zmiňuje jen to, že jsou *trapná*. Poslední kategorií lidí, kterou Milan zmiňuje, jsou *fanoušci*, pro které má vytvořenou „*stránku jednoho internetového obchodu*“. Zda je s nimi v nějaké interakci, se ale také nedozvídám.

4.2 Osobní informace

Na FB si můžeme o různých lidech přečíst různé věci. Většina věcí se týká přímo dané osoby. Jedná se tedy o informace osobní, nebo jak jsou tyto informace specifikovány samotnými uživateli?

Od Milana se o této informaci vlastně nic nedozvídám. On sám tam o sobě (podle svých slov) nic nepíše a to, co tam píšou ostatní, blíže nespecifikuje. Naproti tomu od Hedviky mám informaci poměrně hodně. Na otázku, co na FB využívá, odpovídá, že tam „*dala jednou svoji vlastní fotku*“ a *hodně psala o sobě*. Jsou to tedy věci osobní?

Hedvika říká, že by na FB nic osobního nenapsala. Dává příklad informací, které napsala a které podle ní osobní nejsou. „Osobní“ pro ni znamená: *že jí někdo umřel, že je zamilovaná, našťvaná na bratra...* Zároveň řeší to, že se o ní něco dozví někdo, komu do toho nic není. Připouští ale, že jednou na FB napsala „*takovou*

osobní věc“. S výsledkem, se kterým asi nebyla úplně spokojená. Na druhou stranu na FB napsala, že chodí se svým přítelem, kdy zároveň bylo jasné, o koho se jedná. Na první pohled je jasné, že si v definování „osobního“ protirečí. Tento svůj čin jakoby hájí tím, že *nemá problém, že to vědí ostatní*. Je tedy kritériem osobní informace to, zda se ji mohou dozvědět ostatní? Nebo že má pozitivní výsledek?

Co se týká nastavení soukromí, ani jeden úplně neví, jaké možnosti FB svým uživatelům v této oblasti nabízí. Milan ví, že si může nastavit své soukromí – jaké přesně, to neví. Ví jen, že se to týká *„minimálně fotek*“. Hedvika zase udává, že FB lze *„zablokovat*“ proti lidem, kteří ji neznají. Před přáteli žádné blokování není možné, jde to buď: *„blokovat před cizíma nebo to dát přečíst úplně všem*.“

4.3 Co FB přináší

Podle Hedviky i Milana je FB dobrým způsobem šíření informací. Ulehčuje lidem způsob, jak sdílet informace a komunikovat spolu. Hedvika díky FB *přestala chodit na spolužáky, protože potřebné informace se dozví na FB*. Co se týká Milana, je pro něho FB, ohledně komunikace, v podstatě stejný jako většina chatů. Ale využívá ho nejen pro komunikaci, ale i jako reklamu pro svůj internetový obchod.

Pro oba dva je FB způsob, jakým mohou komunikovat s okolním světem. Hedvice FB pomohl, když jí bylo smutno, protože od ní byli její kamarádi daleko. To byl vlastně důvod pro pořízení FB – pomáhal jí zvládat *„depky*“. FB pro ni v tuto dobu sloužil jako chvilkové uklidnění. Jak ona říká: *„taková jakoby terapie*“. Nelze říci, jak dlouho, ale po určitou dobu jí FB sloužil jako určitá forma zábavy. Sama říká, že se tam občas najdou věci, které pobaví, a i ona psala tak, aby pobavila ostatní. Do té doby, než ji to *přestalo bavit*. FB pro ni po určité době začal ztrácet smysl: *„říkat něco lidem, které to, myslím, ani nezajímá*.“

U Milana lze vyčíst, že je pro něho FB také zdrojem zábavy. Sleduje, zda někdo nenapsal něco zajímavého, sám připisuje *vtipné komentáře* k příspěvkům svých přátel. A to, co se tam objeví, nebere moc vážně. I pro něho funguje FB spíš jako chvilkové rozptýlení – *je to virtuální síť, ne skutečný život*. Těmito slovy jakoby dával také najevo, že by mohl být FB i nějak zraňující či ohrožující, a on se snaží tuto možnost zlehčit. Co by to mohlo být, se ale nedozvídám.

Kapitola 5: Okruhy zájmu

V této části bych ráda čtenáře uvedla alespoň rámcově do metodologie celé práce, do toho, jakým způsobem probíhaly rozhovory, jak vznikaly a jak se proměňovaly jednotlivé okruhy zájmu. Na závěr této kapitoly představuji jejich konečnou podobu.

V této diplomové práci jsem použila otevřeného a polostukturovaného přístupu k tomu, abych více porozuměla zkoumané problematice a získala větší znalosti o tom, jak uživatelé FB pracují se svým soukromím v rámci této SNW a jaký k ní mají postoj.

Vytvořila jsem náhodný vzorek šesti uživatelů FB, se kterými byl následně udělán polostrukturovaný rozhovor. Těchto šest uživatelů se pohybovalo ve věkovém rozmezí 23 až 26 let, tři z nich byly ženy, tři z nich byli muži. Všichni uživatelé měli dokončené minimálně střední vzdělání s různým zaměřením.

Rozhovory probíhaly u všech uživatelů v podobném prostředí, kdy každý z rozhovorů trval přibližně půl hodiny. U některých uživatelů proběhl ještě následný další rozhovor. Tato skutečnost byla vyhodnocena podle toho, zda bylo potřeba od uživatele zjistit ještě nějaké podrobnosti týkající se tématu, které v prvním rozhovoru chyběly, a zdály se být nezbytné pro další práci.

V rozhovoru jsem se snažila vyhnout návodným otázkám a snažila jsem se, aby se jednotliví informanti cítili pohodlně. Jednotliví uživatelé byli informováni o tématu celé práce a o způsobech užití poskytnutých informací. Byli upozorněni na to, že míra informací, kterou poskytnou, záleží čistě na nich samotných a že na všechny otázky nemusí odpovídat. Také byli ujištěni, že jimi poskytnuté informace budou v diplomové práci použity anonymně.

První dva rozhovory byly použity jako pilotní. Z těch vzešly první zajímavé podněty pro celou práci a daly vzniknout prvním tematickým okruhům. Další rozhovory tuto linii následovaly.

První otázky směřovaly k důvodům pro pořízení si FB, následovaly další otázky mapující oblast informací, které uživatelé na FB sdílí. Posledním okruhem, kterému se věnovaly další otázky rozhovoru, byl okruh lidí, kteří jsou zapsaní na FB jako uživateli „přátelé“.

Všechny rozhovory byly následně přepsány. Rozhovory byly ponechány v původní podobě – tedy v hovorové formě, tak jak se jednotliví informanti vyjadřovali. U přepsaných textů byla provedena tematická analýza. Rozhovory jsou k nahlédnutí v příloze.

5.1 Tematická analýza

Tematická analýza byla použita k tomu, aby se v jednotlivých rozhovorech podařilo stanovit několik širších tematických okruhů. Ty byly následně vyhodnocovány podle toho, zda se objevovaly v rozhovorech s více uživateli.

Díky tematické analýze se podařilo stanovit tři hlavní témata celé práce: (1) přátelé na FB, (2) sdílené informace a (3) role FB. Tato základní témata v sobě zahrnují několik různých menších okruhů, které se v průběhu celé analýzy měnily, rozrůstaly, některé bylo třeba vyřadit, nebo jinak upravit.

Jejich konečná podoba je následovná:

1) Přátelé na FB

- přijímání do přátel, odmítání žádosti o přátelství
- interakce s dalšími skupinami lidí (těch, co nepatří do přátel)
- přátelé na FB a v realitě, rozdíl v interakci a komunikaci
- nastavení soukromí a osobního prostoru
- ztráta soukromí

2) Sdílené informace

- sdílené informace, informace osobní, intimní, vážné
- komu jsou informace určeny

- dohry sdílených informací
- informace psané druhými o uživateli FB
- funkce „To se mi líbí“ a „fanouškovství“
- nevyžádané informace

3) Role FB

- 1. impulsy pro pořízení profilu na FB
- co bylo přitažlivým a co je přitažlivé teď, kouzlo FB
- výhody a nevýhody FB
- zranění či zklamání FB
- rozdíl oproti jiným médiím a realitě
- FB jako droga; vím, co se děje

Kapitola 6: Další uživatelé a jejich postoje

Tato kapitola vychází z rozhovorů s dalšími uživateli FB a také z dalších rozhovorů s Hedvikou a Milanem, které jsem představila už dříve. Hedvičin postoj k FB se od minulého rozhovoru (alespoň podle jejích slov) nijak výrazně nezměnil, proto se zaměřím jen na nové skutečnosti a první rozhovor již zde nebude dále rozebírán.

Milanův postoj se proměnil k negativnímu. Stejně jako u Hedviky se ale zaměřím především na nové skutečnosti, které vyplynuly z doplňujícího rozhovoru.

I přestože mám vyhrazené kategorie, kterými se v této části práce zabývám, některé informace je pro mne těžké zařadit. Jsou to informace, které byly cíleně myšleny do určité kategorie, ale povahou odpovědi zasahují i do kategorie jiné. Rozdělení tedy není tak striktní.

6.1 Role Facebooku

Martin je jeden z prvních uživatelů FB mezi mými informanty. FB má již od roku 2006. Na FB se pohybuje téměř každý den, a jak sám říká, FB je pro něho taková *droga*. Zároveň ale jakoby se ihned opravoval a FB dává jinou vlastnost – je to něco, co dělá *automaticky*. A vlastně je to něco, co *musí* sledovat nezávisle na své vůli stejně jako například e-mail. A tím, že se na FB objevuje a sdílí nějaké své záležitosti s ostatními, dává světu najevo, „že ještě žije“.

Sám také přiznává, že pořídit si FB pro něho byla vlastně *nutnost*, aby mohl komunikovat s dalšími lidmi, kteří s ním studovali v rámci Erasma v Dánsku. Jinak by nevěděl, co se kde děje. FB mu to tímto „hrozně ulehčil“.

Na druhou stranu ale hodně vyzdvihuje, že „na ten FB lidé chodí většinou *dobrovolně*“, zatímco ostatní komunikační prostředky (např. telefon a e-mail) slouží jako pracovní. FB je tedy podle Martina dobrovolným komunikačním prostředkem, i přesto, že jeho pořízení pro něho bylo nutností, a i přesto, že jinak by o něm svět možná ani „nevěděl“. Tento fakt možná trochu vysvětluje postoj Hedviky, která dobrovolnost FB vidí v tom, že se přihlásila dobrovolně a dobrovolně tam dochází, stejně jako většina dalších lidí. Účast je tedy, zdá se, dobrovolná, i přesto, že by se

z Martinových slov dalo usuzovat na jakousi společenskou povinnost profil na FB vlastnit.

Pavčina má v určitých ohledech podobný postoj jako Martin. I ona o FB říká, že „*je to taková droga, že sem prostě musíš jít*“. To, co ji na tom láká, je to, že ví, *co se děje*. A ona to vědět chce. Dozví se tu totiž *spoustu zajímavých informací, a fakt úplně všechno*. Sejde se tu s ostatními a má možnost si s nimi popovídat. Také si může prohlédnout fotky. Tento fakt byl vlastně pro Pavčinu klíčový při zakládání FB – chtěla být v kontaktu se sestrou, která byla v zahraničí, a také společně sdílet zážitky pomocí fotek, které tam obě mohly vkládat. Opět se jedná o podobné rysy jako u Martina – pobyt v zahraničí motivuje uživatele FB k jeho založení.

Motiv toho, že ví, co se děje, je pro Martina (stejně jako pro Pavčinu) také velice silný. *Ví, co se děje, kde se co děje, kam lidi chodí, s kým jsou atd.* Zároveň mu FB dává tu možnost začít ihned s někým komunikovat. Přesto ale uznává, že bez FB by spolu lidé možná mluvili více. Prostor pro komunikaci je tedy na FB značný, přesto se zdá, že i on má určité limity, které nastoluje svým uživatelům – a tím je zprostředkovaná komunikace, která možná i trochu brání té nezprostředkované.

Jakub si FB pořídil nejdříve ze zvědavosti – chtěl vědět „*co to vlastně FB je*“. Z počátku ho FB nijak neoslovil, tudíž jeho profil zůstal prázdný. FB začal používat ve chvíli, kdy se jeho spolužáci začali na FB přihlašovat a zjišťovat, zda i on má na FB svůj profil. V tuto chvíli mu FB sloužil jako obdoba icq, kdy komunikoval hlavně o školních záležitostech. V další fázi používání FB se pro něho stalo důležité, že je v kontaktu a že ví, co dělají ostatní, i když je doma. V současné době je pro něho tento fakt stále důležitý – *je v obraze, v kontaktu se světem a ví, co se okolo něho děje*.

Podobně jako Martin vnímá limity prostoru na FB. FB neumí přenášet barvu hlasu, řeč těla a další (pro Jakuba) důležité komunikační prvky. Podle něho komunikace na FB nemůže nahradit fyzický kontakt, který se děje v rámci komunikace z očí do očí.

Jakub také vnímá, že se lidé v rámci komunikace na FB odcizují. Příkladá mu, že kolikrát si lidé raději „*pokecaj*“ skrze FB, než aby se sešli.

Renata je dalším z uživatelů, pro které je motiv „vím, co se děje“ také velmi podstatným. Podle ní je to hlavní důvod toho, proč je FB pro tolik uživatelů tak lákavý.

Renata si pořídila FB proto, že na něm bylo stále více jejích přátel, kteří jí posílali pozvánky, aby se také přidala na FB. V současné době si FB hodně chválí. Zjednodušilo jí to komunikaci, oživila staré kontakty a také začala mnohem více komunikovat se svými příbuznými. Líbí se jí, že je FB zdarma a může tak komunikovat, s kým zrovna potřebuje, a neplatí za to.

Pavlině tento moment také dělá radost – i ona kvituje, že v dnešní době může s někým komunikovat takovouto cestou, která nic nestojí.

Hedvika, co se týká pohledu na FB jako na drogu, tento názor nesdílí. Ve FB drogu nevidí, podle ní je to spíš *zlozvyk*, který se projevuje ve chvílích, kdy tráví čas na počítači. V jiných chvílích (kdy u počítače není) jí FB nijak nechybí a nijak jí to nevadí, ani nelimituje.

FB bere spíše jako zjednodušený přenos informací. To, co se dříve dělo na jiných doménách (jako jsou např. spoluzaci.cz), se teď odehrává na FB.

Další rolí, kterou FB plní v Hedvičině podání, je bytí *náhražkou*. V tomto pohledu se přidává k jednomu z postojů Milana, protože i ona používá výraz „*virtuální svět*“. Nepřikládá dění na FB takovou *váhu*, tudíž jí situace, které se na FB dějí, nemohou *zklamat* ani *ranit*.

Pojem *virtuální svět* pro ni znamená, že se tu může setkat i s lidmi, kteří jí moc neznají a přečtou si o ní jen to, co napíše na FB – a to jsou informace neúplné, vytržené ze souvislostí, a možná i nepravdivé. Nebo je tu možnost vytvořit si novou identitu a být někým jiným než ve skutečnosti.

Zároveň je FB ale také něčím jako „*náhradní řešení*“. Pomáhá jí totiž navázat kontakt s lidmi, které už nějakou dobu neviděla. Je to pro ni prostředek komunikace ve chvíli, kdy není možné se sejít s nějakým člověkem osobně. Zároveň ale pro povídání si s kamarády, které nelze kontaktovat *naživo*, používá raději jiného způsobu komunikace, než je FB – využívá ICQ nebo telefon. Obdobný přístup má i Jakub.

Z tohoto úhlu pohledu plní FB jakousi dvojroli – je náhražkou a náhradním řešením zároveň. Jeden z těchto postojů je na první pohled negativní a FB odsuzující. Druhý pohled zase naopak poukazuje na určité klady FB, které mu nelze odepřít. Přesto je ale v Hedvičině postoji zřejmé odmítání. FB ji umožní někoho kontaktovat, ale pro další popovídání raději volí jinou technologii.

Odmítavý postoj vůči FB je zřetelně zaznamenaný i u Milana. Jeho postoj k FB se výrazně proměnil a FB se postupně stává něčím, co *obtěžuje*. Přitažlivé (na FB) pro něho v tuto dobu není už *v podstatě nic*. Ale přesto tam stále dobrovolně (i když čím dál tím méně) chodí a FB využívá hlavně k propagaci svého internetového obchodu.

Co se týká pohledu na ranění nebo zklamání ze strany FB, má Milan také podobný názor jako Hedvika. Ani jeho nic neranilo, protože na FB nepíše nic, co by mělo osobní charakter. Přesto se z některých jeho odpovědí zdá, že ho FB (nebo možná jeho uživatelé) lehce zklamal – naráží na povrchnost *spousty lidí*, slovo přátelé dává do uvozovek, na FB je podle jeho názoru minimum hodnotných informací, lidé na FB vlastně jsou důvodem, proč je FB nudný, odkazy na různé stránky či filmy považuje za *trapné*, objevuje se tam i spousta informací, o které nestojí. Celkově, jak už jsem zmínila, ho FB obtěžuje. Stejně jako Hedvika používá výraz *virtuální svět*. Tento výraz pro něho znamená, že problémy řešené v prostředí FB jsou pouze „virtuální“. A to v tom smyslu, že uživatel čeká, zda ho někdo potvrdí jako svého přítele, jestli mu pošle nějakou aplikaci atd. V rámci virtuální existence si uživatel potom nemusí připouštět skutečné problémy. Ty virtuální pak podle Milanových slov nejsou pro skutečný svět podstatné.

Jakub používá také slovo *virtuální*. Tímto označením myslí fakt, že se na FB ztrácí osobní kontakt a celá komunikace je pak taková „suchá“, ztrácí na osobitosti a podle Jakuba i na lidskosti. Jakubovi stačí (ve chvílích, kdy je zvědavý) pouze *kliknout*, aby věděl, co se u ostatních děje, a nemusí kvůli tomu ani vycházet z domu. Z tohoto důvodu je pro něho FB „zlo“.

Pro Martina je FB (oproti Milanovi) naopak *zábava*. Na druhou stranu ho ale FB nudí tím, jak se neustále mění. To je jedna z věcí, která je pro Martina na FB nepřijemná. *Nelíbí se mu, jak se to neustále mění*. Říká, že nejlepší vzpomínky má na FB ze začátku, když si ho pořídil. Teď už je FB „pro všechny“, *má ho každý*. FB ale nebere jako něco, co bylo předtím exkluzivní, ale jako něco, co se dalo mnohem více upravovat. Každý si tam mohl upravit svoji zeď tak, jak chtěl. Každý jednotlivý profil vypadal jinak. Dnes je to u všech uživatelů stejné, dříve to bylo podle Martina „zajímavější“. Zajímavé by bylo dozvědět se, zda v tom přeci jen nehraje roli určitá exkluzivita FB před pár lety – přeci jen to bylo něco, co neměl jen tak každý. FB se do Čech dostal až později, tím pádem měl Martin v Dánsku před ostatními českými uživateli trochu náskok. Druhým důvodem pak může být to, že FB byl dříve nositelem určitého projevu jedinečné identity. V současné době stírá rozdíly mezi jednotlivci a dává tím malý prostor pro vlastní osobité vyjádření.

Možností, které FB pro Martina nabízí, je poměrně dost. Martin má celkem dobře zvládnuté nastavení FB. Také pro sebe dokáže využívat (alespoň to tak vypadá) funkcí, které FB nabízí. Některé funkce *nezaregistroval*, to sám přiznává, a pak je tedy nepoužívá. Přesto je, zdá se, s využitím FB spokojen. Jediné, co vidí jako problematické, je, že mu FB spolyká spoustu času, který by mohl věnovat něčemu jinému.

Pavčina jakoby se svou odpovědí přidávala, když také říká, že FB je „*strašnej žrout času*“. Po chvíli tuto svou odpověď ještě upřesňuje, že je to vlastně „*ztráta času*“, ale i přes toto své „obvinění“ na FB prostě *musí jít*. Jednak je to *droga*, jak už bylo zmíněno, a také ji FB vytrhává z nudy – sama to přiznává, když říká: „*Chodím sem z nudy*.“

Pro Hedviku už FB zábavu nepředstavuje. Naopak je to pro ni nuda. Dřív ho používala podobně jako Pavlína, aby se zabavila. Ale teď se situace změnila. Jeden z faktorů, který na to může mít vliv, je fakt, že se z FB „*čím dál víc vytrácí příspěvky, které by nebyly jen tlachání o ničem*“. I Milan si myslí, že na FB je *hodnotných informací jako šafránu*.

Její způsob používání FB je následující: přihlásí se několikrát denně tak na dvě minuty. Když vidí, že se tam nic neděje, zase se odhlásí. I přes její postoje k FB má stále potřebu FB navštěvovat. Kde se bere ta motivace a potřeba?

Pro Milana je FB nuda prakticky od počátku používání. Nenudí ho ale samotná aplikace. Nudu podle něho přinášejí spíše lidé obecně. Proto se snaží na FB přihlašovat čím dál tím méně. Většinou jen letmo prohlídne příspěvky na zdi a hned se zase odhlásí.

Pavlína také využívá funkcí FB. Možná je nemá tak dobře zvládnuté jako Martin, to jí ale nebrání v tom, aby FB používala tak, jak jí vyhovuje. Využívá ho hlavně ke kontaktování přátel, prohlížení fotek. A také skrze FB komunikuje se svými zákazníky. FB jí postupně nahrazuje e-mail, protože má podobnou funkci.

I Renata se přidává ke spokojeným uživatelům FB – lépe se jí komunikuje, tato komunikace je zdarma, lépe se tu sblíží a zároveň může FB použít i jako reklamu. Také je to podle ní prostředek, jak se veřejně vyjádřit nebo s něčím ztotožnit. Celkově vidí ve FB mnohem více výhod. A jak sama říká, ona využívá FB *pouze výhodně*.

6.2 Sdílené informace

V případě Pavlíny si FB vybírá svou daň. A tou je „*ztráta určitého soukromí*“. Nejen že ona ví o ostatních, ale ostatní vědí o ní a mají tu možnost dát o ní vědět i dalším bez jejího souhlasu – *mohou o ní napsat, aniž by to chtěla, dát tam její fotku bez jejího vědomí*.

Renata si tento fakt také uvědomuje – dozví se o ní i lidé, kteří by o ní jinak nic nevěděli. Mohou vidět, co dělala, kde byla apod. I když podle ní to zůstává

otázkou toho, co o sobě zveřejní. Tzn. že jen ona určuje, co se o ní ostatní dozvědí. V tomto má podobný názor i Hedvika, která vidí částečnost soukromí závislou na otevřenosti jedince – jen on dobrovolně určuje, co o sobě prozradí a kdo tyto informace o něm uvidí.

Martin si na tuto skutečnost už *zvyknul, už to neřeší*. Ale zároveň říká, že se mu málokdy stane, že by ho někdo někde označil na fotce nebo o něm něco napsal, protože mezi jeho *kámoši* vládne už jakési *znuďení* Facebookem a lenost. Také on už není na FB tak aktivní, jak byl dříve. Je to dáno tím, že má v současné době mnohem méně času. Přesto je pro něho důležité být na FB aktivní a něco tam s ostatními sdílet. A i přes nedostatek času se na FB objeví téměř každý den. Líbí se mu, když mu ostatní svou zpětnou vazbou dávají najevo, že mají rádi to, co tam píše.

Jakub taky zaznamenává ztrátu soukromí – tu vidí (podobně jako ostatní) v tom, že když něco řekne někomu mezi čtyřma očima, tak „*kdo tam nebyl, ten to neví*“. Na FB má k informacím přístup *skoro každý*. Na druhou stranu mu to ale nevadí, protože si alespoň uvědomí, co na FB píše, a proto se od něho na FB objevují povětšinou „*věcné informace*“.

Milan je asi jediný, který pocit ztráty soukromí na FB neměl – dává si pozor na informace, které na FB píše, a tím si své soukromí chrání. Na FB píše jen *nepodstatné věci*, které nemají *více osobní charakter*. Informace, které sdílí, specifikuje jako „*kravinky*“. Všechny informace, které na FB napíše, potom může sdílet se všemi bez rozdílu a neriskuje tak ohrožení svého soukromí. Za informace osobního charakteru považuje např. adresu, telefonní číslo nebo jiné důvěrné věci.

Martin sdílí informace pouze se svými přáteli, které má na FB. Většinou se s nimi dělí o takové *zážitky*, jako když se mu něco povede nebo zaznamená nějaký úspěch. I nepovedené věci se na jeho profilu na FB objevují. Nepsal by tam (a s ostatními prostřednictvím FB nesdílel) o svých intimních a osobních věcech. Ty definuje jako: „*třeba co se týče sexu a takový podobný*“. Dále by nepsal o věcech, které by mohly někoho dalšího *ranit* nebo *urazit*. Také většinou nepíše o nějakých vážných věcech. Podobnou zkušenost má u i ostatních – na profilu o sobě prozradí, že mají špatnou náladu, ale něco *opravdu hodně smutného* si nechávají pro sebe.

Také Pavlína by na FB nepsala nic osobního, protože se jí to *nelíbí*. Zároveň jakoby trochu pochybovala o důvěryhodnosti FB, když říká, že *nikdy neví, kdo si to přečte*. Další motivací je, že vlastně nevidí důvod, proč by to ty ostatní mělo zajímat. Za svoje osobní považuje například to, kam jede, co dělá, kdy se vrátí atd. Z informací, které na FB píše, je také patrné, že ho využívá (podobně jako Martin) ke sdílení něčeho, co se jí povedlo – třeba při vaření.

Hedvika v poslední době se svými přáteli sdílí nejvíce „*fotky svého králíka*“. Když už píše nějaké sdělení, většinou se snaží, aby to bylo něco, co ji pobavilo, se záměrem, že to ostatní snad pobaví taky. Smutné či vážné informace na FB nepíše, protože by ostatním podle jejích slov neudělaly radost, a také proto, že jsou to její niterné záležitosti.

Renata se ve sdílení informací snaží řídit podle toho, jak by se chovala v osobním kontaktu – to, co by při osobním setkání neřekla, nenapíše ani na FB. Sdílí informace, kterým nepřikládá takovou váhu, např. e-mail, věk, povolání. Prý moc neřeší, co na zed' *věší*, protože to má jako zábavu a nepíše sem nic důležitého. A stejně tu nakonec fungují úplně *klasické klepy*.

Jakub sdílí s přáteli asi většinu svých fotek, nějaké zážitky a pak takové základní informace, jako je jméno, věk, škola. Osobní informace na FB také nepíše. Mezi jeho osobní patří telefon, kontakty, přesná adresa, informace, které ho nějak blíže charakterizují. Datum narození za „*extra osobní údaj*“ nepovažuje a se svými „*přáteli*“ ho sdílí.

Ze všech výpovědí je zřejmé, že FB je používán spíše jako prostředí, kde se sdílí pozitiva, úspěchy, radosti, vtipné okamžiky, slovy některých účastníků „*nic důležitého*“. Někdy se tu objeví i nějaké smutné záležitosti, jako je třeba špatná nálada, ale vážné a opravdu smutné události si všichni nechávají pro sebe (nebo je alespoň nesdílí v prostředí FB).

Pavlína i Martin sdílejí informace, které na FB píšou, se všemi svými přáteli. Martin neuvažuje nad tím, že by je před někým blokoval, protože ví, koho má v přátelích, a tam nemá nikoho *extrémního*, tudíž nevidí důvod, proč by si to jeho přátelé nemohli přečíst. Pavlína také píše všem, píše tak, aby si to mohl přečíst každý. Pokud chce něco napsat konkrétní osobě, napíše jí to do zprávy. Hedvika

využívá stejnou strategii – na zdi je to, co si může přečíst každý, do vzkazů se píše zpráva určená konkrétní osobě.

V tomto ohledu má Pavlína jednu nepříjemnou opačnou zkušenost. Jedna její zákaznice Pavlíně svým způsobem lhala. To se Pavlína potom díky FB dozvěděla a zamrzelo ji to. Podle ní si ostatní neuvědomují, koho mají v přátelích, a kdo si potom čte jejich příspěvky a prohlíží jejich fotky.

I Renatě se stalo něco podobného. Informace, která se k ní z FB dostala, ji zklamala. Kamarádka jí lhala a nedokázala jí některé věci říci osobně. Přes FB se k ní ale tyto informace dostaly, což zpětně hodnotí jako pozitivum.

Hedvika, Martin, Pavlína, Jakub i Renata využívají funkce FB „To se mi líbí“. Tato funkce umožňuje sdílet s ostatními přáteli něco, co uživateli přišlo důležité, zajímavé nebo jen zábavné. I pro něho má pak tato funkce další význam. A to v tom, že ví, co se s danou informací dále děje, bez toho, že by ji musel zpětně hledat. FB sám ho upozorní na vývoj a případné změny, které se s informací dále udály.

Martin této funkci využívá plně. Když ho nějaká informace zaujme, ale nechce se zúčastnit diskuze, klikne, že se mu daná hláška líbí. Pokud se pak s hláškou něco stane, přijde mu zpráva, a on je o všem informován, aniž by informaci nějak zpětně hledal. Tuto funkci využívá i jako funkci fanouškovství – když se něco přihodí na stránkách, kterým „fandí“, opět mu přijde zpráva a on je opět informován bez náročného hledání.

Pavlína funkci „To se mi líbí“ využívá také často. U odkazů a fotek, které se jí líbí, nebo které chce sdílet se svými přáteli. Ale s tím rozdílem, že o nich nechce být dále informována. To, že jí chodí komentáře i od dalších lidí, které třeba vůbec nezná, ji dokonce „*pěkně štve*“.

Renata tuto funkci využívá podobně jako Martin právě proto, aby měla přístup k informacím. K některým stránkám se totiž může připojit pouze tímto způsobem. U příspěvků a různých komentářů pak používá tuto funkci ve chvíli, kdy ji něco rozesměje, nebo když s něčím souhlasí.

Jakub takto označuje fotky, které se mu líbí, nebo tuto funkci využívá ve chvílích, kdy někdo zvládne zkoušku a jemu se nechce psát „gratuluji“. „To se mi líbí“ mu v této chvíli nahrazuje slovní komunikaci.

Hedvika se také tuto funkci využívá, ale prý „*velmi zřídka*“. A to ve chvílích, kdy jsou něčí postřehy nebo fotky opravdu zajímavé nebo alespoň vtipné. Ale i jí pak FB podává informace, o které nestojí – neustále se jí připomínají její poznámky, které někdo okomentoval i po již delší době (na což ji FB ke všemu ještě upozorňuje prostřednictvím e-mailu). Mezi další informace, o které nestojí, patří jednak *nesmysly*, které z úst vypouští její známí, a pak se jí nabízejí různé služby a aplikace, o které neprojevila žádný zájem.

Martin si v tomto ohledu poradil lépe – informace, o které *neměl zájem, zablokoval*. Jedná se o informace, které ho nezajímají, zahrnují reklamu a různé pozvánky k hraní různých her. I Jakub příspěvky, které k němu přicházejí, blokuje a různě filtruje, aby se k němu dostaly informace, které ho skutečně zajímají a jsou pro něho důležité. O *drby* nestojí.

FB svým uživatelům nabízí mnoho funkcí a informací, kterých mohou anebo nemusí využívat. Záleží, zdá se (podle informací některých uživatelů), pouze na nich samotných, co z funkcí FB využijí. Tyto možnosti se netýkají jen toho, komu co o sobě zveřejní, ale také toho, co od ostatních a ze strany FB budou přijímat.

Funkce „To se mi líbí“ plní v tomto ohledu problematický fakt. Svým názvem odkazuje na to, že kliknutím se pouze připojuji k něčemu, co se mi JEN líbí, dávám najevo, že s něčím souhlasím. Druhá funkce této položky spočívá v informování a dalším vývoji. Na tuto skutečnost ale sama hláška neodkazuje. S tímto faktem pak mohou mít někteří uživatelé problémy.

6.3 Přátelé na Facebooku

Martin má na FB asi 300 přátel. Z toho 98 % lidí zná osobně. Mezi přáteli má i lidi (jeho slovy „*úlety*“), které nezná, ale jsou to *taky fajn lidi, tak je tam nechává*. Asi 50 lidí zná hodně dobře.

Od Pavlína se nedozvídám, kolik má přátel, nicméně vím, že jich teď hodně vymazala. V přátelích jí zůstali pouze ti, se kterými si píše – zákazníci, kamarádky, spolužáci. Vymazala ty, se kterými si nemá co říct, i když je zná. Podobná kritéria má i u odmítání žádostí o přátelství – přidává pouze ty, které zná. A dále je rozlišuje podle věku a podle toho, jak dlouho se neviděli. Jak dlouhá ta doba musí být, aby žádost odmítla, ale nespecifikuje.

Martin si mezi své přátele také přidává jen ty lidi, které zná. S odmítáním to má ale trochu odlišné. Odmítá pouze ty, které vůbec nezná. U těch ostatních, které si nechce přidat, většinou žádost o přátelství nechává „nevyřízenou“. To se stává v případech, kdy si není jistý, zda by o něm měl dotyčný vědět vše, co kdy na FB zveřejnil. Někdy ale váhá i v případě, kdy nějakou žádost odmítá. Hlavně ve chvílích, když má s daným žadatelem hodně společných kamarádů. Není si pak jistý, zda dotyčného ve skutečnosti také nezná. O přátelství sám ostatní lidi příliš nežádá. *Kámošů má strašně moc*. Hodně jich má právě ze zahraničí z doby studia. Tudíž se mu asi ani nestalo, že by jeho žádost o přátelství někdo odmítl.

Pro Hedviku je to podobné jako pro Martina – ani ona o přátelství příliš nežádá jako první. A žádá pouze ty, o nichž si myslí, že jsou alespoň velmi dobří známí. Pokud ji někdo odmítne, nevyvozuje z toho žádné důsledky, je to záležitost toho druhého.

Renata pro přidávání si přátel používá podobnou strategii jako Pavlína s Martinem. Přidává si přátele podle toho, jestli je zná osobně, popřípadě jak dobře je zná. Vlastně se podle svého názoru řídí podobnými principy jako v běžném životě – vybírá ty, kteří pro ni něco znamenají, ty, se kterými by ráda udržela kontakt. Na druhou stranu má ale v seznamu přátel i člověka, kterého vlastně vůbec nezná – je to malíř, a díky tomu, že ho má v „přátelích“, ví o jeho výstavách apod. Jinak se snaží kontaktu s cizími lidmi vyvarovat.

Jakub má ve svých „přátelích“ asi sto lidí. Podle jeho slov to není moc. O přátelství na FB je více žádaný a své přátele si vybírá. Žádajícího musí znát osobně, musí se víc než jen znát od vidění, ale být trochu víc kamarádi nebo se musí jednat o někoho v rámci školy. Úplně cizího člověka mezi svými přáteli Jakub nemá. A s jejich odmítáním nemá problémy, prostě je dá *ignorovat*.

Na otázku, zda vidí nějaký rozdíl v chování u svých přátel na FB a pak mimo FB, Pavlína odpovídá, že se určitě chovají jinak. Za příklad dává malou neteř svého přítele, která podle ní na FB píše věci, které nejsou úplně pravdivé. Ale *je to puberťačka a ona to chápe*. Nic dalšího jí nenapadá. Podle mého názoru se jako podobný příklad může uvést i chování jejího souseda, který ji stále žádá o přátelství na FB, ale když se pak potkají, ani se nepozdraví.

Podle Martina je chování lidí, které má v přátelích, na FB stejné jako v *normálním životě*. Po určité době ale přiznává, že se chování asi může trochu lišit, ale neděje se tak u lidí, které Martin hodně dobře zná. Podle něho je ten rozdíl v tom, že *„si ty lidi myslí, že je to na FB nějak chráněný“*. To jim dává možnost chovat se *trošičku* jinak. Odvolává se na video, které viděl, kde se podobná situace popisuje.

Hedvika nejprve uvažuje o obecné vlastnosti internetu, a to možnosti klamat. Osobně se ale s nějakými výraznými rozdíly v chování u lidí na FB a poté v *civilu* nesešla.

Podobně odpovídá i Renata, když říká, že se její přátelé většinou prezentují podobným způsobem. Jen někdy se jí zdá, že je někdo o trochu *hlasitější* než tak, jak ho zná a jak si myslí, že by se v podobné situaci zachoval mimo FB.

Jakub také nemá pocit, že by chování jeho přátel bylo výrazně odlišné. Má ale pocit, že lidé v rámci FB řeknou víc, než když je to fyzicky (tváří v tvář). Podle něho za to může určitý nádech anonymity, který na FB je, a člověk má asi menší strach něco napsat, než to říct do očí. Podle něho je to o vývoji společnosti – dříve se psalo na papír (a *„papír snesl všechno“*), dnes se používá klávesnice. Co je jiné, je to, že komu se informace dostanou – na FB je to téměř kdokoli.

Posledním hlavním tématem FB je nastavení soukromí. Každý z vyzpovídáných uživatelů má soukromí nastavené po svém. Pavlína má například svoje soukromí nastavené tak, aby si ji mohli prohlížet jen její přátelé a nikdo jiný. Nastavení u informací, které k ní přicházejí zvenčí (od přátel atd.), nijak zabezpečené nemá. Není prý takový *technik*. A z jejích slov ani nevyplývá, že by se o to nějak více zajímala. Přátelé přátel ji *nezajímají* a jiní lidé ji *naštěstí nekontaktují*.

Martin má naproti tomu soukromí a informace zvenčí nastavené podrobněji. Snaží se, aby toho lidí, které moc nezná, příliš neviděli. Pro všechny má přístupnou pouze profilovou fotku a mohou si prohlédnout jeho dosažené vzdělání. Fotky má přístupné pouze pro přátele, některé i pro přátele přátel. Také má poměrně hodně zabezpečené informace zvnějšku, takže moc nevidí, co píší ostatní. Při hovoru o nastavení soukromí se Martin zmiňuje o riziku „*fiktivního člověka*“. Měl by to být uživatel, který vystupuje jako jednotlivec a přitom se jedná o skupinu lidí, kteří potom mají přístup na profil jiného uživatele.

Podobně je na tom Jakub, informace má přístupné pouze pro přátele, některé fotky pro přátele přátel, jinak má účet pro ostatní téměř nepřístupný kromě pár základních informací. A i informace zvnějšku filtruje – na jeho hlavní zdi se mu zobrazují pouze příspěvky od opravdových přátel a lidí, se kterými se vidá denně.

Renata také využívá možnosti nastavení vlastního soukromí. Dále se chrání tím, že nezveřejňuje nic, co by nechtěla, popřípadě použije filtr, díky němuž se informace zobrazí pouze vybraným lidem.

Kapitola 7: Shrnutí

7.1 Klady a zápory

FB umožňuje svým uživatelům pohodlnou cestou sdílet informace, šířit je a komunikovat mezi sebou navzájem. Uživatelé ho používají k tomu, aby se zde dozvěděli potřebné a zajímavé informace. Informační přenos je tu zjednodušený a ulehčený zejména díky své rychlosti – možnost začít s někým komunikovat ihned poté, co uveřejňuje nějaké informace, je velká. Zároveň není vyžadována aktivita a připojení ve stejný čas. Za výhodu je také považován fakt, že k některým informacím mají všichni přístup ve stejný čas a mohou začít společně diskutovat.

Za důležitou vlastnost FB je považovaná chvíle, kdy uživatel ví, co se děje. To je moment, který je lákavý a hodně uživatelů přitahuje. V tuhle chvíli je některými uživateli FB pojímán jako droga – přináší spoustu informací, o kterých chce uživatel vědět, proto jej navštěvuje. Zajímavá je i myšlenka, že je pro některé uživatele důležité nejen vědět o druhých, ale dát také vědět o sobě. Jednak to jedinci přináší vědomí, že o něm druzí vědí a stále ho registrují, dále mu tento fakt přináší i pozitivní zpětnou vazbu v tom, že ostatní reagují na jeho příspěvky a mají je „rádi“.

Pro většinu z nich znamená FB zábavu nebo chvilkové rozptýlení. FB používají k tomu, aby se tu sešli s ostatními, popovídali, sdíleli s nimi fotky a své zážitky. Pro všechny uživatele je to způsob, jak zůstat v kontaktu – nejen s těmi, kteří jsou potenciálně dosažitelní, ale také s těmi, kteří aktuálně v dosahu nejsou, a kontaktovat je jinou cestou je mnohem složitější. Někdy FB slouží jako prostředek, jak oživit staré kontakty, nebo se s někým sblížit. FB svým uživatelům dále umožňuje se veřejně vyjádřit nebo se s něčím ztotožnit. FB některým slouží také jako prostředek, jak se vytrhnout z nudy.

Další z předností FB je to, že se dá použít i jako reklama a komunikační prostor se zákazníky – někteří uživatelé této možnosti také využívají a naprosto jim vyhovuje.

Za pozitivum, které dále FB nabízí, je možnost využívat ho zdarma, kterou uživatelé nadšeně vítají, zvláště v dnešní době, kdy se za veškerou zprostředkovanou komunikaci platí.

FB v sobě neskrývá pouze pozitiva. Pro své uživatele představuje i řadu negativ. Mezi tato negativa patří to, že svým uživatelům zabírá příliš mnoho času, který by se podle nich samotných dal trávit smysluplněji. Stává se zlovykem a také přináší chvíle, kdy spolu lidé mluví více právě skrze toto prostředí než tváří v tvář. Jako by byl FB v tomto pohledu dvousečnou zbraní: leze svým uživatelům do soukromí, ale zároveň je strhává až do izolace od jejich okolí.

Pro některé uživatele je FB pouze náhražkou reálného života a FB označují jako virtuální svět. Toto označení by mělo podle některých znamenat, že informace na FB jsou omezené svým kontextem, otevřeností uživatelů, a jsou poskytovány všem ostatním v „přátelích“ bez rozdílu, jak moc se dotyční mezi sebou znají. FB pro ně proto nemá takovou důležitost.

Některé uživatele FB obtěžuje tím, jaké informace poskytuje (např. reklama, pozvánky atd.), a i tím, jaké informace o sobě poskytují někteří uživatelé. Někteří pak pochybují o tom, zda jejich příspěvky vůbec někoho zajímají. Někteří jakoby neměli důvěru v to, kdo si jejich příspěvky přečte. A z názorů některých by se pak mohlo usuzovat, že vlastnění profilu na FB se rovná společenské povinnosti (nutnosti, aby jedinec zůstal v obraze).

Pro další je negativní neustálá změna (vzhledu a různých nastavení), která na FB probíhá. Také fakt, že je v současné době profil pro všechny stejný, se může setkávat s nelibostí uživatelů.

I přes všechna negativa a rozpory v pohledech všech uživatelů zůstává FB prostředím, kam chodí dobrovolně. A všichni zastávají názor, že záleží hodně na tom, jak jedinec FB využívá.

7.2 Přátelé, ti druzí a soukromí

„Přátelství“ je na FB institucionalizovaný pojem prostřednictvím technické funkce. „Přítelem“ jiného uživatele se jedinec stává ve chvíli, kdy je přijata jeho žádost o „přátelství“. Pojem přátelství jakoby měl v tomto prostředí jiný význam. Mnoho z uživatelů má mezi těmito lidmi i lidi, které buď vůbec nezná, nebo je nezná osobně, nebo to jsou jeho klienti.

Někteří buď nechtějí žádosti ostatních odmítat, nebo je to pro ně záležitost, která nemá takovou váhu, protože se jedná o prostředí FB, nebo jsou to i tak fajn lidi, tudíž není důvod je odmítat. Jiní zase využívají možnosti nechat žádost jakoby nevyřízenou, dotyčný žadatel pak není jejich přítelem, ale není ani odmítnut.

Celkový počet „přátel“ je u mých uživatelů relativně vysoký – nejmenší počet u jednoho uživatele je 92.

Občas se objevuje kritérium „mít si s někým co říci“, které je bráno jako hlavní pro rozhodování, zda žádost o přátelství přijmout nebo ne. Tento fakt ale není tak jednoznačný už z toho důvodu, že jsou mezi „přáteli“ i lidé, se kterými se dotyčný třeba nikdy neviděl, nebo se jedná o klienty, kde se s kritériem „mít si co říci“ pracuje zase úplně jinak.

Interakce s lidmi, kteří jsou mimo okruh „přátel“, je u většiny uživatelů omezená. Podle slov některých jde maximálně o rovinu kontaktu s „přáteli přátel“, a ani tato rovina není příliš častá a některé uživatele vůbec nezajímá. Snad nikomu se nestalo, že by ho kontaktoval někdo úplně cizí.

Chování u svých „přátel“ na FB hodnotí uživatelé jako stejné nebo alespoň hodně podobné tomu, jak je znají mimo FB. Někteří uvažují o možnosti klamat, někdo tvrdí, že je chování jejich „přátel“ určitě jiné. Jiní zase uznávají, že se chování některých může trochu lišit, ale nevšimli si toho u lidí, které znají velmi dobře i mimo FB. A u některých je jejich chování hodnoceno jako o trochu „hlasitější“, než od nich uživatel podle zkušenosti mimo FB očekává. Určitý nádech anonymity může způsobovat to, že o sobě lidé prozradí mnohem více, protože mají menší strach.

Podle jednoho z mých informantů je trochu odlišné chování na FB a mimo něj důsledkem toho, že FB vytváří pocit určité ochrany.

Pro většinu mých informantů je velice důležité nastavení soukromí, které FB umožňuje. Ne všichni ale znají všechny možnosti, které FB nabízí. Většinou je známý fakt, že informace se dají blokovat před cizími lidmi. Někteří možnost nastavení soukromí rozšiřují o fakt ochrany také před „přáteli přátel“. Poslední část informantů ještě mluví o možnosti využít filtr, kdy se informace dostane pouze k určeným lidem. Jen jeden z informantů má svůj profil přístupný pro všechny. To proto, že tam nemá žádné zásadní informace, a tudíž je mohou vidět všichni. Ostatní se (alespoň to tak vypadá) o své soukromí zajímají o něco více a využívají možností (alespoň těch „základních“), které FB nabízí.

„Přátelství“ i nastavení soukromí jsou na FB, jak už bylo několikrát zmíněno, technické funkce. Uživateli je tedy umožněno s těmito funkcemi dále pracovat a různě je nastavovat. Uživatel může intimním pojmenováním „přítel“ označit i někoho ne úplně známého, a naopak někoho důvěrně známého tak neoznačit.

Následně toho označeného, ale ne úplně známého, může prostřednictvím funkce nastavení soukromí zablokovat tak, že se žádná informace nedostane ani k němu, ale ani od něho. Na druhou stranu může tomu neoznačenému, ale důvěrnějšímu, sdělit prostřednictvím vzkazu mnohem intimnější informace, které se k těm oficiálním „přátelům“ nedostanou.

Podstatou těchto technických funkcí ale zůstává, že na ně uživatel musí neustále myslet a dávat si na toto nastavení pozor. Vědět, komu chce informace zveřejnit a filtry nastavení neustále opakovat. V tomto ohledu pak může někdy FB sloužit jako „donašeč“. Informace, která není dostatečně ošetřená těmito nastaveními, se pak poměrně snadno dostane i k někomu, komu nemusí být primárně určena.

7.3 Soukromí vs. sdílené informace a jejich regulace

FB je prostředím, kde se sdílí informace s různými lidmi. Je už podle svého uvitání primárně určen k **navázání kontaktu s lidmi a sdílení zážitků**. FB nejen že informace poskytuje (a uživatelé pak ví, co se děje), ale také informace podává těm ostatním (a oni pak také vědí, co se děje). Toto sdílení a zároveň také přijímání těchto informací potřebují uživatelé nějakým způsobem regulovat.

První a základní regulace informací může být taková, že uživatelé rozlišují informace na ty, co na FB píší, a na ty, co na FB nepíší.

Pro uživatele je FB, jak už jsem zmínila výše, spíše zábavou a chvilkovým rozptýlením. Tomu odpovídá většinou i druh informací, které mezi sebou sdílí.

Téměř všichni se shodují, že by na FB nenapsali nic osobního, intimního nebo niterného. Důvodem pro regulování právě těchto informací je, že ostatním do toho jednak nic není, možná by jim to neudělalo radost a pak nikdy není úplně jasné, ke komu všemu se informace dostanou. Jsou i uživatelé, kterým se sdílení osobního u ostatních nelíbí, a proto to nedělají ani oni sami. A pak jako všude jinde i na FB prý fungují klasické klepy, které od zveřejňování osobních informací mohou odradit.

Definice toho, co znamená termín „osobní“, je ale problematická. Každý uživatel definuje to, co je pro něho „osobní“, jinými pojmy. Když se pokusím tuto pojmenování klasifikovat a nějak utřídit, jedná se na obecné rovině o informace smutné, vážné, důvěrné. Při snaze o bližší charakteristiku, jsem informace rozdělila na:

- sdílení osobního prostoru a vztahových záležitostí, kam by patřily informace týkající se zamilovanosti, zdravotních problémů, sexu, naštvání se na někoho, nachytání někoho při podvádění, úmrtí atd.,
- sdílení kontaktních informací, jako jsou přesná adresa nebo telefonní číslo,
- oblast respektu k druhým osobám, kam bych zařadila urážky, popřípadě informace, které by mohly druhého ranit, nebo by ho nepotěšily.

Na opačné straně jsou informace, které se na FB bez problémů sdílí. Pro uživatele nejsou nijak zvlášť podstatné ani důležité, nejsou extra osobní a uživatelé je nijak neřeší. Tyto informace jsem se pokusila také kategorizovat do několika oblastí:

- základní informace, kam bych zařadila jméno, věk, pohlaví, školu (vzdělání), zaměstnání,
- informace, které mají pobavit, jako jsou vtipné komentáře,
- zájmy a aktivity, jako je např. podnikání výletů, čtení knihy nebo vaření,
- oblast sdílení radostných událostí, jako jsou úspěchy, něco, co se povedlo, některé fotografie atd.

Slovy některých se na FB nepíše nic důležitého, jen samé nepodstatné věci. Jakoby tímto chtěli uživatelé říci, že např. úspěchy, které s ostatními sdílí, jsou nepodstatné. A pak k čemu slouží sdílení nepodstatných informací v prostředí, kam lidé chtějí chodit, protože jim dělá dobře, že vědí, co se děje, tudíž je to pro ně nějakým způsobem důležité? Jediná Renata si uvědomuje, že informace, které se dozvídá např. o svých příbuzných, jsou stejně tak zkreslené a nedůležité jako ty její, a tudíž je nemůže brát jako sto procentně pravdivé a spolehlivé.

Některé z těchto oblastí mohou být (a jsou) sporné, vzhledem k tomu, že jeden z uživatelů je uvádí jako ty, které sdílí, a druhý jako ty, které nesdílí. Také samotní uživatelé se mnohdy svého rozdělení nedrží a sdílí i ty informace, o kterých tvrdí, že jsou pro ně těmi, co nesdílí. Většinou ale mají pro toto sdílení nějaké vysvětlení.

Po rozdělení, jaké informace sdílet a jaké ne, následuje otázka, s kým je sdílet, a tedy další možnost regulace v rámci nastavení soukromí. Informace jsou uživateli sdíleny většinou pouze s jejich přáteli, jen výjimečně má někdo profil přístupný pro všechny. Informace, které pak uživatelé sdílí, sdílí se všemi, koho mají v přátelích. V nějakých mimořádných situacích používají „vzkazník“, kdy se informace dostane pouze tomu, komu je určena, nebo je používán filtr, který také umožňuje omezení počtu příjemců.

Nastavení určitého omezení platí i pro přijímané informace. Uživatel si může zablokovat příjem informací, o které nestojí, anebo si může zablokovat někoho ze svých přátel tak, aby mu od něho nepřicházely žádné informace.

Někdy ale uživatelé o informace stojí tak, že si zajišťují možnost je mít téměř bez námahy. K tomuto účelu slouží funkce „To se mi líbí“, která při jejím stisknutí přináší uživateli informace o nějaké události, nebo třeba i o celém profilu (např. nějakého sportovce nebo obchodu atd.).

V některých chvílích je ale tato funkce zrádná – a to když chtějí uživatelé označit opravdu jen to, co se jim líbí, s čím souhlasí, nebo co je pobavilo. V tu chvíli jim pak tato funkce přináší informace o dalším vývoji, o který mnohdy ani nemusí stát, a pak je FB vlastně štve a obtěžuje.

FB tedy v sobě nese dvě perspektivy. Informace jsou uživateli tříděné jednak podle toho, co může být slyšeno, jednak podle toho, kdo může slyšet. Zdá se, že se tyto perspektivy neliší od toho, co se děje při běžné komunikaci tváří v tvář. I běžný rozhovor je pohlížen z těchto dvou perspektiv – kdo mě poslouchá a co mu můžu nebo chci sdělit. Tyto dvě perspektivy mají lidé neustále na zřeteli, filtrují skrze ně to, co je součástí jejich komunikace. A tak si svým způsobem udržují určitou úroveň soukromí.

FB svým uživatelům nabízí tyto perspektivy jako funkce (již zmíněné nastavení soukromí, filtrování a přijímání do „přátel“), které musí být neustále hlídány, pokud chce uživatel tyto dvě perspektivy (a tím i své soukromí) udržet. Tato skutečnost je ale v seznamu několika desítek „přátel“ poměrně obtížná a pozornost uživatele může klesat s množstvím napsaných informací.

Z těchto důvodů se mohou tyto dvě perspektivy snadněji ztrácet ze zřetele a informace snadněji unikat ven. Lidé, kteří jsou v „přátelích“, jsou totiž naší „nefiltrované“ a „nehlídané“ komunikaci potenciálně přítomní do té doby, dokud je z tohoto seznamu nevymažeme.

Kapitola 8: Závěry

V předchozí kapitole jsem shrnula to, co jsem se dozvěděla z rozhovorů. V této kapitole bych chtěla reagovat na úvodní položenou otázku, která stála u zrodu této práce a motivovala její vznik a zaměření.

Na počátku této práce mě zajímalo především zveřejňování soukromí na FB v situaci, která se jevila jako paradoxní – na FB i zcela neznámým lidem sděluji to, co neřikám svým nejbližším. Za cíl jsem si kladla tuto situaci zmapovat prostřednictvím zkušeností uživatelů FB.

Kontext této otázky se v průběhu rozhovorů podařil rozšířit o další zajímavé paradoxní situace, které stojí za zmínku a kterým bych chtěla věnovat tuto kapitolu.

Z rozhovorů se na první pohled zdá, že jednotliví uživatelé mají dostatečně srovnáno, jaká pozitiva a negativa FB přináší. Vědí, co od FB očekávat, jaké služby a za jakou cenu jim nabízí. Vědí, kdo jsou jejich FB „přátelé“, koho mezi ně pustí a koho ne, a také se zdá, že vědí, jaké informace s nimi budou sdílet a jaké si nechají pro sebe.

Při bližším pohledu ale zjistíme, že FB sebou nepřináší jen výhody a nevýhody, že jeho pozice není jen jednostranná. FB sebou při bližším seznámení přináší řadu rozporů a také určité paradoxy.

1. První paradox se týká lidí, kteří se objevují mezi přáteli jednotlivých uživatelů. Někteří respondenti uvádí, že si „přátele“ na FB vybírají podobně jako při běžném kontaktu. Na první pohled se zdá, že mají poměrně přísné podmínky pro zařazení někoho do „přátel“. Na druhou stranu ale téměř všichni uvádějí, že mezi svými „přáteli“ mají i někoho, koho vůbec neznají, popřípadě ho ani nikdy neviděli. Někteří pak mají mezi svými přáteli své klienty.

S tímto paradoxem souvisí i situace, která se objevuje jako kritérium pro přijetí do přátel. Tímto kritériem je „mít si s druhým co říci“. Toto kritérium je obtížně posouditelné právě díky tomu, že někteří „přátele“ jsou „neznámí“ lidé – např. z jiných SNW, které uživatel nikdy nepotkal tváří v tvář. Komunikoval s nimi

tedy jen prostřednictvím zprostředkujících médií a kritérium „mít si co říci“ je z tohoto úhlu pohledu posuzované pouze v rámci virtuálního komunikace, která je ale podle slov některých uživatelů virtuální, bez kontextu a tedy neplnohodnotná.

2. Samotná pozice FB je také nejednoznačná a svým způsobem paradoxní. Všichni uživatelé si chválí, jak FB přispívá k lepší komunikaci, umožňuje jim zůstat v kontaktu s ostatními. Na druhou stranu je ale z některých výpovědí patrná určitá skepse vůči takto zprostředkovanému kontaktu. Někteří uživatelé ukazují na to, že FB dostává své uživatele (a to i přes velkou možnost komunikovat s celým světem) do izolace. Komunikuje se z vlastních domovů, kanceláří atd., z míst, kde jsou lidé sami. A tato komunikace se dostává do popředí (dává se jí přednost). Komunikace tváří v tvář (a tedy kontakt ve fyzickém smyslu slova) jakoby se stávala druhotnou.

K tomuto paradoxu se dají přiřadit i výpovědi, které upozorňují na to, že FB zabírá svým uživatelům příliš mnoho času. Tedy i přes ocenění toho, že mohou komunikovat se svými „přáteli“, mají někteří uživatelé pocit, že FB zasahuje až příliš do jejich soukromí, obírá je o spoustu jejich času, který by mohli trávit smysluplněji.

Také je zajímavé, že i přes velký zásah do soukromí, který uživatelé FB mohou pociťovat (a někteří i pociťují), se na FB stále opakovaně přihlašují. Toto přihlašování je pak podle jejich slov zcela dobrovolné. Vypovídá o tom např. Milan, když mluví o tom, že ho FB vlastně hodně obtěžuje (ať už např. reklamami nebo i informacemi o jednotlivých jiných uživatelích), přesto se na FB objevuje téměř denně, a to dobrovolně!

3. Poslední paradoxy a rozpory se týkají poskytovaných informací. Pro většinu uživatelů je velmi důležité a také velice lákavé, že díky FB vědí, co se děje. Na druhou stranu, oni sami na FB píšou jen „nepodstatné informace“, něco, co pobaví, potěší, něco, čím se mohou většinou pochlubit. Dávají tím najevo, že i když ostatní vědí, co se děje, není to nic, co by jim poskytovalo „skutečné“ informace o skutečném životě jednotlivých uživatelů. Málo z nich si ale tento fakt uvědomuje a mluví o něm. Proč je tedy pro uživatele FB důležité žít v jakémsi „informačním šumu“?

Také typ poskytovaných informací v sobě skrývá mnohé rozpory. Téměř všichni uživatelé se shodují v tom, že na FB nezveřejňují osobní informace. Každý z uživatelů definuje termín „osobní informace“ trochu jinak, což není nijak překvapivé. Přestože jsou uživatelé schopni definovat, co pro ně znamená „osobní“, v některých situacích se tímto svým kritériem („nedávat na FB osobní informace“) neřídí.

Jako příklad lze uvést postoj Pavlíny. V rozhovoru říká, že její „osobní“ jsou informace o tom, kam jede, kdy se vrátí, co dělá. Jako příklad uvádí, že ostatní nemusí zajímat třeba informace o tom, že vaří čaj. Na druhou stranu ale na otázku, co na FB píše, odpovídá, že se ráda pochlubí tím, co upekla nebo uvařila.

Také u Hedviky můžeme narazit na protichůdnou informaci. Hedvika své osobní definuje také jako: „... že jsem zamilovaná, ...“ Na své zdi ale zveřejnila, že je ve vztahu s jiným uživatelem FB. Svoje počínání komentuje tím, že nemá problém, že to ostatní vědí, a také, že to bylo po vzájemné dohodě obou zúčastněných.

Kapitola 9: Diskuze závěrů

V této kapitole se pokusím najít pro tvrzení o paradoxech z předchozí kapitoly oporu a možné vysvětlení v odborné literatuře a také mezi samotnými uživateli. V další fázi této kapitoly se pak budu vracet k odborné literatuře jako celku, a ne jen k problematice paradoxů.

První skupina paradoxů se týkala okruhu „přátel“ – objevují se zde i lidé, které uživatel osobně nezná. Důvodem, který lze najít v rozhovorech, proč se v „přátelích“ objevují i lidé, kteří nepatří mezi ty blízké a známé, může být ten, že někteří uživatelé nechtějí žádosti druhých o jejich FB přátelství odmítat. A druhým možným důvodem může být „iluze“, že vědí, co se ve světě (u druhých i u cizích lidí) děje.

Tento paradox nevyplývá pouze z mých rozhovorů s uživateli FB, ale i z dalších studií týkajících se FB. Debatin a kol. (2009) ve své studii uvádí, že pojem „přítel“ je v on-line světě velmi široký a nejasný – zahrnuje kohokoli od důvěrného přítele po naprosto neznámou osobu. Autoři to vysvětlují tím, že by status „přítel“ mohl být používán k zachování rituálního odstupu od lidí, zatímco zároveň vůči nim potvrzuje určitý typ sociálního vztahu. Podle Houghtona a Joinsona (2010) slouží pojem „přítel“ na SNW k označení potencionálních vztahových vazeb. Jakoby se tady uplatňovala myšlenka Debatina a kol. (2009) o sociálním kapitálu udržováním i takových vazeb, které by v off-line prostředí ani neexistovaly (Levin & Abril, 2009), ale zároveň „zviditelňují“ sociální síť a potvrzují uživatelovu pozici (Grimmelmann, 2009).

Autoři zmínění Langem a Lampem (2008) – Gross a Acquisti – poukazují na fakt, že lidé, kteří nejsou fyzicky blízko k někomu druhému, mohou přesto mít (díky poskytnutým detailům o vlastní osobě) pocit určité intimity vůči tomuto člověku. Tento fakt pak umožňuje uživatelům FB mít mnoho on-line „přátel“, se kterými jsou spojeni slabými vazbami.

Druhá paradoxní situace odkazuje na okamžik, kdy je uživatel v kontaktu, ale přesto zůstává v soukromí (až izolaci). Tento paradox by mohl mít své kořeny v potřebě opanovat prostor. Patricia B. Newell ve svém článku *Perspectives on Privacy* (1995) upozorňuje na potřebu útočiště, místa, kam ostatní nemohou. FB toto místo, kam ostatní nemohou, může pro mnoho uživatelů představovat. Zároveň z tohoto „bezpečného“ místa mohou být v kontaktu s kýmkoli, dávat o sobě vědět a získávat zpětné vazby, které jsou v prostředí FB jasně vyjádřené – buď někdo odpoví, nebo ne.

Také Westinův pohled (1967) by mohl mnohé vysvětlovat. Podle něho soukromí závisí na jedinci, který balancuje mezi touhou po soukromí a touhou po zveřejnění. FB jakoby tento problém vyřešil – uživatel zůstává v soukromí a přesto má možnost se zveřejnit.

Poslední skupina paradoxů se týká zveřejňování informací. Jednou z možností, proč se tyto paradoxy objevují, je, že uživatelé sami jsou těmi, kdo si definuje, co znamená pojem osobní, tudíž mohou s tímto kritériem svobodně manipulovat a měnit ho. Mohou ho měnit na základě povahy informace, kterou by mohli potenciálně zveřejnit, ale také na základě toho, co zmiňuje Hedvika: „*nevadí mi, že to ostatní vědí*“, přestože je to vlastně osobní informace.

Druhou z možností může být situace, kdy uživatel touží po zájmu ostatních. V této chvíli je tedy ochotný udělat maximum pro to, aby se mu dostalo požadované pozornosti. A možná i v této chvíli potom předefinuje to, co pro něho znamená „osobní“, popřípadě ho obětuje pro „dobrou věc“. Ben-Ze'ev (2003) v této souvislosti zmiňuje Sykese, který poukazuje na tuto skutečnost, když říká, že lidé jsou ochotni nabídnout svoje soukromí za pár okamžiků své „pseudo-slávy“. A další autor zmíněný Ben-Ze'evem (2003), Joshua Meyerowitz, poznamenává, že naše období je fascinováno vystavováním se. Naše společnost se stává více exhibicionistickou. Tuto možnost by mohl potvrzovat Martin tím, když říká, že se mu líbí, když ostatní mají rádi to, co na FB píše.

Dalším možným vysvětlením, proč jsou jednotliví uživatelé ochotni obejít vlastní kritérium „osobního“ na FB, by mohla být skutečnost, že se prostě snaží

ostatním říci také něco o sobě ve chvílích, kdy o sobě „mluví“ právě ti ostatní. Tuto možnost by mohla ilustrovat Martinova další slova: „... *je to jako říkat světu, že ještě žiju*“.

I pocit bezpečí na FB může být jedním z důvodů. Newell (1995) zmiňuje výzkum Edney a Buda z roku 1976, kteří přicházejí na to, že soukromí spolu s ovládnutím prostoru podporuje pocit bezpečí. Lange a Lampe (2008), Ben-Ze'ev (2003) také poukazují na fakt, že FB (kyberprostor) znamená pro své uživatele „bezpečné místo“, cítí se tam bezpečněji než ve skutečném prostoru. A z tohoto důvodu o sobě na svém profilu zveřejňují někdy až překvapivé informace. O stejném „efektu“ mluví Martin, když říká, že si lidi myslí, „že je to na FB nějak chráněný“. Ve výzkumu Debatina a kol. (2009) se mluví také o pocitu bezpečí na FB, který je dán tím, že prostředí FB je předvídatelné z důvodu přítomnosti „známých“ lidí (nebo FB vzbuzuje alespoň tento dojem).

Lange a Lampe (2008) ve své studii poukazují na to, že FB lidem zprostředkovává určitou míru fyzické anonymity. Ben-Ze'ev (2003) uvádí, že anonymita (a pocit kontaktu s někým neznámým) snižuje potřebu soukromí. Při spojení těchto faktů lze uvažovat o tom, že uživatelé FB zažívají pocit určité anonymity, své „přátele“ tudíž mohou vnímat jako někoho neznámého. A je pro ně tedy snazší sdělit něco osobního. O tomto efektu mluví i Jakub, když říká, že jeho „přátelé“ toho na FB „*kolikrát řeknou víc, nežli kdyby to měli říct osobně.*“

Kasper (2005) ve svém článku upozorňuje na skutečnosti, že lidé, kterým bylo narušeno soukromí „nemusí vědět, co vše do soukromí spadá a jak jej přesně definovat, ale vědí, že se o něj jedná, když je jejich soukromí narušeno vpádem druhých“ (s. 75). Tento moment může také ukazovat na důvod zveřejňování „osobního“. Sami uživatelé nedokážou přesně definovat, co spadá do jejich „osobního“ (a tudíž tyto informace zveřejňují), protože nemají možnost konfrontovat tuto svou definici osobního s vpádem druhého.

Levin a Abril (2009) pak upozorňují na to, že důvody, proč uživatelé SNW zveřejňují své osobní informace, jsou dva. Jednak se jedná o neschopnost dohlédnout do budoucnosti a vidět, co se s informací může dít dál, jednak se jedná o nedostatek znalostí o dané technologii.

Kasper (2005) se svou problematikou věnuje vpádům do soukromí. FB svým designem nabízí možnost uplatnit všechny Kasperovou zmíněné typy vpádu do soukromí, a to i přesto, že se mí informanti zmiňují jen o některých z nich. Jako nejčastěji zmiňovaný typ vpádu do soukromí je (terminologií podle Kasperové) vnikání. Uživatelé FB se zmiňují o nevyžádaných informacích. Jedná se např. o reklamy, nechtěné komentáře ze strany ostatních, informace posílané do e-mailové schránky atd.

Dalším zmíněným typem vpádu do soukromí je (opět terminologií autorky) vytěžování. Ostatní mají možnost vystavovat uživatele fotky nebo videa bez jeho vědomí. Autor sám pak nemá velkou šanci tento stav změnit – je to na vůli toho, kdo fotky na FB vystavil. Uživatel sám se může pouze „odznačit“, ale informace o něm zůstává.

Také pozorování je na FB častým jevem, přestože se o něm sami uživatelé nezmiňují jako o vpádu do soukromí. Přesto všichni mluví o tom, že „pozorují“, co se děje u ostatních.

Vzhledem k tomu, že tématem mé práce je zveřejňování soukromí samotnými uživateli (oproti narušování soukromí zvenčí), považuji za zajímavé tuto typologii obrátit a aplikovat na samotné uživatele FB při tom, když oni sami dobrovolně informace zveřejňují. Touto problematikou jakoby se odborná literatura zpracovávaná autorkou nezabývala.

Pokud autorčinu neutrální typologii dovedu do podoby obsahující negativní konotaci – krádež-voyeurismus-infekce/zajetí, mohla by obrácená typologie vypadat nějak následovně: dar-exhibicionismus-zahlčení.

Většina uživatelů je na FB aktivní téměř každý den. V rámci nové (mnou zavedené terminologie) většina z nich ostatním poskytuje „dary“ v podobě informací o sobě, fotek, videí atd., které s ostatními sdílí a na FB zveřejňují.

Zároveň jsou tyto „dary“ jakousi „exhibicí“ uživatelů. Dávají o sobě ostatním zprávy a někteří mají radost, když na jejich sdělení ostatní nějakým způsobem reagují.

Poslední typ nové terminologie (zahlcování) se mi zdá poněkud problematický z hlediska uchopení. Někteří uživatelé se zmiňují o tom, že je obtěžují informace zveřejňované jinými uživateli, popřípadě reklamy atd. Také se někteří zmiňují o možnosti, že ostatní uživatele nezajímá (nebo by nemuselo zajímat) to, co na FB zveřejňují. Tyto momenty mě pouze vedou ke spekulaci, která bohužel v rámci rozhovorů s uživateli (a ne jejich FB „přáteli“) nemůže být ověřena: i samotní uživatelé mohou své přátele obtěžovat informacemi, které na FB zveřejňují, a tudíž k nim „vnikat“ a „zahlcovat“ je.

Pomocí těchto dvou typologií (té původní od Kasperové a té nové obrácené) lze na okamžiky zveřejňování soukromí nahlížet ze dvou úhlů pohledu. Na jedné straně je daná osoba, které se zveřejňování soukromí týká, objektem (a to ve chvílích, kdy jí někdo druhý soukromí narušuje), na straně druhé je také subjektem (sama své soukromí s ostatními sdílí, je aktivní). Typologie mapovaná autorkou sleduje perspektivu, kdy je daná osoba objektem narušování soukromí druhými, obrácená typologie se pak zabývá druhou perspektivou, kdy je daná osoba subjektem a sama své soukromí zveřejňuje.

Uživatelé FB tedy pomocí již zmíněných technických funkcí neovládají jen perspektivy komu a co je zveřejňováno, ale také by pomocí těchto funkcí měli ovládnout další dvě perspektivy – v narušování (zveřejňování) soukromí jsou na jedné straně subjektem, na té druhé objektem.

Ben-Ze'ev (2003) ve svém článku poukazuje jednak na nutnost obětovat pro vztah určitý díl svého soukromí, jednak na zvláštní úlohu anonymity v pojetí soukromí, ale také na sníženou zranitelnost v kyberprostoru. K přátelství je třeba vzdát se do určité míry svého soukromí a přiblížit se tomu druhému. Anonymita zase zprostředkovává pocit, že ti druzí pro mě nejsou nijak významní, a proto jim mohu svěřit i něco důležitého. Ale na druhou stranu prostředí internetu umožňuje lépe hlídat to, co se zveřejňuje, a tak nedochází k takovému riskování ztráty soukromí.

Tato zjištění jsou argumentem pro fakt, který upozorňuje na to, že vztahy probíhající on-line jsou do určité míry imaginární, protože postrádají některé základní charakteristiky kontaktu tváří v tvář. Na tuto situaci do určité míry

upozorňuje pár mých uživatelů, pro které je on-line kontakt do určité míry zjednodušením si kontaktu se svým okolím, v případě, že něco není v pořádku. Nepoužívají termín imaginární, ale virtuální.

Levin a Abril (2009) ve svém výzkumu mapují, jak si uživatelé FB chrání své soukromí. Většina z jejich respondentů má pocit, že podnikla dostatečné kroky k tomu, aby ochránila své soukromí. Přestože tento pocit mají, velké procento z nich si uvědomuje, že stoprocentní kontrola nad o nich zveřejňovanými informacemi neexistuje. Vždy o nich může něco zveřejnit někdo jiný.

Na tento fakt (jako na negativní) upozorňuje v mých rozhovorech pouze jeden informant – uvědomuje si, že někdo druhý může zveřejnit například fotografie, na kterých se objevuje, a nejde s tím téměř nic dělat. Další z dotazovaných to vnímá jako součást FB, na kterou je třeba si zvyknout, a nijak ho to neznepokojuje.

Teske (2002) se ve své práci zmiňuje o bezpečí, které virtuální svět svým uživatelům poskytuje. A také zmiňuje fakt, že může docházet k nedostatečnému kalibrování se druhému. O bezpečí, které FB nabízí, mluví také několik uživatelů. FB je pro ně místem, kde se cítí být chráněni.

O reciprocitě odhalování lze v rozhovorech číst mezi řádky. Někteří uživatelé ani příliš nepřispívají svými komentáři, ale pročítají komentáře cizí. Stejně tak sdělování „nepodstatných“ informací a přitom spoléhání se na to, že o ostatních vím, co se u nich děje (a předpokládám, že vím to podstatné), svědčí o jisté nerovnováze mezi odhalováním sebe a snahou odhalovat druhé.

Autoři zmínění Teskem (2002), Katz a Aspden, se zabývají vlivem elektronické komunikace na vztahy mezi lidmi. Jsou podle nich zábavné, nezasazené do každodenního kontextu, bez emocionální opory. Téměř všichni mí uživatelé se shodují na tom, že FB pro ně slouží jako zábava, pobavení se. Sami povětšinou se svými FB přáteli sdílí informace, které mají ostatní pobavit, nebo jim sdělit něco spíše pozitivního.

I kontext všedního dne FB podle slov některých svých uživatelů postrádá. To je i jeden z důvodů, proč někteří uživatelé zaujímají k FB negativní postoj a nazývají ho „virtuální svět“. Informace jsou podle nich vytržené z kontextu a obsahují pouze to, co chce uživatel ostatním sdělit.

O jakési emocionální opoře se někteří z uživatelů také zmiňují. Podle jejich slov je FB výhodný v tom, že je možné začít s někým ihned komunikovat ve chvílích, kdy máme pocit, že se něco stalo. Následuje ale pocit, že další kontakt už chybí a zůstává pouze ten na FB.

Teske se ve svém článku zabývá také pocitem self a zmiňuje G. H. Meada, který zdůrazňuje roli druhých při samotném utváření self. Podle jeho slov je třeba ocenění ze strany druhých. Celý průběh je pak na internetu usnadněn tím, že si např. vybíráme, s kým v interakci zůstaneme, a díky tomu se cítíme méně zranitelní. Tento moment je na FB celkem hodně patrný. Uživatelé povětšinou sdílí zábavné, veselé, vtipné informace, chlubí se svými úspěchy, sdílí své radosti. Mají rádi, když se ostatním líbí, co na FB píší. Dostávají tedy povětšinou jen pozitivní zpětnou vazbu (slovy G. H. Meada „ocenění“). Čímž se znásobuje pocit bezpečí, který FB nabízí. V tuto chvíli je možné spekulovat o pravdivosti myšlenky jednoho z uživatelů, který mluví o tom, že na FB se projevují především lidé, kteří nemají něco ve svém životě v pořádku. FB jim pak v tomto ohledu nabízí do určité míry saturaci jejich potřeb.

O uspokojení potřeb mluví i Debatin a kol. (2009), kteří ve svém výzkumu pohlížejí na své výsledky z hlediska tří teoretických přístupů: (1) teorie potřeb a uspokojení, (2) přístup vypovídající o efektu třetí osoby, (3) teorie rituálního použití médií. Potřeby, které jsou v rámci tohoto média uspokojovány, nejsou autory nijak víc specifikovány. Nicméně z jejich závěrů vyplývá, že zisky a uspokojení z používání FB jako sociálního nástroje mnohonásobně převyšují následky i velmi negativních zkušeností.

Na pojem bezpečí Teske poukazuje minimálně ještě jednou ve spojitosti s pojetím soukromí. To se mění podle kultury, kdy dřívější zkušenosti odkazují na život ve společnosti, na nebezpečí být mimo ni, na sdílení s celou domácností. V tuto chvíli je opět možné spekulovat: je tedy současná „potřeba“ sdělovat na internetu

dána skutečností, že dříve jsme sdíleli s celou domácností a dnes se toto sdílení vytrácí? Nabývají uživatelé FB „ztracený“ pocit bezpečí tím, že jsou opět ve středu společnosti a ne sami, potažmo na jejím „okraji“?

Pojetí soukromí se mění, jak jsem již zmínila, podle kultury. Teske se snaží popsat architekturu intimity, která tu existovala dříve. Také se snaží poukázat na to, jak se architektura intimity mění společně s rozvojem technologie a elektronické komunikace. Intimita má tedy podle tohoto autora svou architekturu. Stejně tak soukromí se rozděluje do několika sfér (veřejná, poloveřejná, intimní). Za zajímavé považují toto dělení aplikovat i na prostředí FB, protože FB svým uživatelům nabízí (alespoň částečně) také možnost rozlišit toto prostředí na veřejné, poloveřejné a „soukromé“.

Většina z uživatelů má svůj profil přístupný pouze pro své FB přátele. Před žádostí o přátelství existuje jakýsi „veřejný“ pohled do profilu, kde je pouze minimum informací. Ostatní se objeví, až když uživatel souhlasí se vstupem. Většina ostatních informací je pak přístupná prakticky pro všechny přátele, pokud si uživatel nenastaví filtr. Tento prostor lze nazvat „poloveřejným“. Ale existuje tu i možnost pro „soukromí“, kdy lze díky vzkazům komunikovat pouze s jedním svým „přítelem“ nebo i někým, kdo mezi „přátele“ nepatří.

Teske ve své práci využívá také pohledu některých sociálních komentátorů, kteří mapují výhody a nevýhody užívání internetu. Zmiňují se také o tom, co elektronické komunikaci chybí. Tito autoři (např. Turkle, McKenna, Bargh atd.) uvádějí jako ilustraci např. narušování sociální integrace, redukování přátelství, anonymitu, menší roli místa a času, nepřítomnost neverbální komunikace.

Samotní uživatelé příliš nesdílí obavy těchto autorů. Hlavní nevýhoda podle nich spočívá v tom, že jim FB zabírá příliš mnoho času, který by mohli trávit jinak. Někteří z nich vyslovují autorům podobnou myšlenku, když říkají, že lidé spolu mluví více právě skrze toto prostředí než tváří v tvář. A o tom, že by jim chyběla neverbální komunikace nebo fyzická přítomnost druhého, se zmiňuje snad jen jeden z mých uživatelů.

Implicitně jako by tím naráželi na Teskeho architekturu soukromí a intimity, kterou Teske analogicky přirovnává k architektuře domácnosti. Pokud tuto analogii použijí a převedu do prostředí FB, lze profil na FB nazvat také domácností. Uživatel – vlastník profilu tuto domácnost spravuje, je domácím. V jeho domácnosti se pohybuje několik členů (ostatních uživatelů FB). Do této chvíle je analogie s domem a domácností pro FB podobná. Zatímco v domě se jeho členové pohybují v rámci jedné domácnosti, v prostředí FB má každý jednotlivý člen uživatelské domácnosti domácnost svou vlastní (svůj vlastní profil, kde je domácím). FB je tedy spíše sítí domácností. Ty se ale personálně nepřekrývají.

V každé domácnosti je také nějakým způsobem regulováno proudění informací. Uplatňují se zde již zmíněné perspektivy, komu a co je sdělováno, a také perspektivy, kdy je jedinec (člen domácnosti) subjektem a objektem narušování (zveřejňování) soukromí. Tyto perspektivy jsou v prostředí FB ošetřovány již několikrát zmíněnými technickými funkcemi nastavení soukromí a potvrzování přátelství. Tyto funkce ovládá majitel profilu (analogickou terminologií domácí). FB ale oproti domácnosti disponuje jednou schopností navíc. V určitých chvílích sám automaticky informuje ostatní členy („přátele“) o uživatelské aktivitě.

Tento fakt jako by uzavíral a uceloval rozšířenou typologii od Kasperové. Na jedné straně se uživatelé brání před narušením soukromí druhými (jsou objektem), na straně druhé ošetřují to, co o sobě zveřejňují (jsou subjektem), na straně třetí je FB zcela obchází a některé informace šíří automaticky.

Závěr

Tato práce si kladla za cíl zmapovat zkušenosti uživatelů se soukromím jedné z nejrozšířenějších sociálních sítí, Facebooku, a to v situacích, které se na první pohled zdají být paradoxní – na internetu sdělují velkému počtu lidí něco, co si v běžném kontaktu s blízkými lidmi nechávají pro sebe.

Celé práce se opírala o rozhovory se šesti uživateli Facebooku, tedy s lidmi, kteří mají na Facebooku vlastní profil a jsou na něm aktivní. Dalším opěrným bodem celé práce byla odborná literatura věnující se problematice sociálních sítí a soukromí.

Na počátku práce stála otázka týkající se paradoxní situace zveřejňování soukromí – to, co tajím před blízkými, zveřejním v prostředí sociálních sítí třeba i neznámým lidem.

Kontext této otázky se mi v rámci rozhovorů podařilo rozvinout o mnohé další, neméně zajímavé, paradoxní situace týkající se zveřejňování soukromí v prostředí Facebooku.

Objevené paradoxy se týkají okruhu „přátel“ v rámci Facebooku (objevují se zde i lidé, které uživatel osobně nezná), zveřejňovaných informací (v některých chvílích jsou zveřejňovány i informace, o kterých uživatel tvrdí, že je nezveřejňuje), pozice Facebooku vůbec (umožňuje zůstat s druhými v kontaktu, na druhé straně od ostatních svým způsobem izoluje).

Tato práce nemapuje pouze zkušenosti se soukromím, ale také s komunikací v prostředí této sociální sítě.

Z rozhovorů s jednotlivými uživateli se dozvídám, že komunikace se v prostředí Facebooku příliš neliší od běžné komunikace tváří v tvář v tom smyslu, že v sobě nese dvě základní perspektivy – komu je sdělováno a co je mu sdělováno.

Rozdíl spočívá spíše v institucionalizaci těchto perspektiv do technických funkcí nastavení soukromí a potvrzování přátelství. Tyto funkce pak musí být uživateli neustále sledovány a hlídány, aby nedocházelo k unikání informací do prostředí širšího, než uživatel původně zamýšlel.

Tyto perspektivy se díky typologii narušování soukromí zvenčí od Debbie V. S. Kasper podařilo rozšířit o další pohled narušování (respektive zveřejňování)

soukromí zevnitř, tedy o perspektivu subjektu a objektu. Na Facebooku uživatelé jednak chrání své informace před narušením druhými (v tuto chvíli jsou objektem potencionálního narušení soukromí), jednak ošetřují a regulují sebou zveřejněné informace (v tuto chvíli jsou subjektem a sami rozhodují).

Teskeho analogie s prostředím domácnosti pak vnesla do problematiky další nový pohled – Facebook jako síť domácností, které se personálně nepřekrývají. A zároveň jako by uzavřel pohled započatý Kasperovou a následně v této práci rozšířený o další poznatky. Uživatelé na Facebooku regulují tok informací o své osobě pomocí technických funkcí nastavení soukromí a potvrzování přátelství a to jak pro pozici, kdy jsou objektem narušování druhými, tak pro pozici, kdy jsou subjektem a sami informace zveřejňují. Existuje ale ještě třetí varianta, a to ta, kdy Facebook sám některé informace o aktivitě daného uživatele automaticky zveřejňuje, bez toho že by na tuto situaci daného uživatele upozornil.

Výsledky práce jsou vzhledem k malému vzorku (šest lidí) obtížně zobecnitelné na širší populaci. V průběhu práce se pak objevila nová témata, kterým nebyla věnována dostatečná pozornost. Přesto tato práce může sloužit jako důležitý základ pro další porozumění důležitým aspektům soukromí v rámci sociálních sítí, popřípadě pro další výzkum v této oblasti.

Resumé

Hlavním cílem této práce bylo zmapování zkušeností uživatelů sociální sítě se soukromím v prostředí Facebooku. Na počátku byla stanovena otázka, která se týkala paradoxního zveřejňování soukromí právě v prostředí sociálních sítí – v prostředí internetu zveřejňují uživatelé i to, co tají před svými blízkými.

Práce se opírá o šest rozhovorů s uživateli Facebooku a také o odbornou literaturu věnující se problematice sociálních sítí a soukromí.

V průběhu psaní této práce se objevily další kontexty paradoxních situací zveřejňování informací ze soukromí týkající se okruhu „přátel“ a regulace zveřejňovaných informací.

Zveřejňování soukromí v prostředí Facebooku se podle informací získaných z rozhovorů příliš neliší od toho tradičního tváří v tvář. Důležité jsou tu také dvě perspektivy – komu a co je sdělováno. Hlavní odlišnost spočívá v institucionalizaci těchto perspektiv do technických funkcí nastavení soukromí a potvrzování přátelství, které se v rámci tohoto média musí „obhospodařovat“.

Tyto perspektivy se na základě typologie narušování soukromí zvenčí a jejího rozšíření na základě poznatků této práce podařilo rozvinout o subjekt-objektovou rovinu. Tato rovina rozpracovává pohled na situace, kdy se jedinec na jedné straně stává objektem narušování soukromí druhými, na straně druhé je sám subjektem zveřejňování informací o vlastní osobě. V prostředí Facebooku je tato rovina také ošetřována pomocí zmíněných technických funkcí.

Tato rovina je pak završena pomocí analogie virtuálního prostředí s domácností. Facebook se stává sítí domácností, které se personálně nepřekrývají. V těchto domácnostech (jednotlivých profilech) fungují perspektivy regulace informací i subjekt-objektová rovina, oboje ošetřované technickými funkcemi. Facebook však přináší ještě třetí variantu, a to, když sám automaticky některé informace vysílá, aniž by na tuto svou aktivitu upozorňoval.

Práce je doplněná přílohami přepsaných rozhovorů.

Summary

The main goal of this thesis was to monitor experience of users of social networking websites with privacy issues in the environment of the Facebook network. At the beginning there was a question set down. This question concerned a paradox of releasing private information in the surrounding of social networking websites – on the Internet, users share such a piece of information that they hide from their close friends and relatives.

This thesis is based on interviews with six Facebook users and also on professional literature that concerns with social sites and privacy issues.

While writing this thesis, new contexts of other paradox situations appeared: first, releasing private information to “friends”; second, a regulation of published information.

According to information obtained from the interviews, revealing private information in the Facebook environment is not so much different from the face to face communication. Two perspectives are important here: what information is shared and with whom. The main difference is in institutionalization of these two perspectives into technical functions of privacy settings and confirmation of friends. In this environment, these perspectives must be constantly treated.

These perspectives were extended to a subject-object level thanks to a typology of invasions of privacy from outside and thanks to the extension of this typology based on the new information obtained from this thesis. This level develops understanding of those situations when a person is becoming partly an object of privacy invasion of someone else, and partly a subject: the one who releases information about him/herself. This level is also treated with aforementioned technical functions

The subject-object level is completed with an anthology of a virtual environment with a household environment. Facebook is becoming a network of households which are not personally identical. In these households (individual profiles), both the perspective of information regulation and the subject-object level work and both are treated with technical functions. However, Facebook brings the

third possibility – the system shares some information about its users automatically without alerting them.

This thesis is supplemented with transcribed interviews.

Seznam literatury:

- BEN-ZE'EV, A. Privacy, emotional closeness, and openness in cyberspace. *Computers in Human Behavior*, 2003, vol. 19, p. 451-467.
- CATE, F. H. *Privacy in the information age*. Washington : Brookings institution press, 1997. ISBN 0-8157-1315-0
- DEBATIN, B. LOVEJOY, J. P. HORN, A. K. HUGHES B. N. Facebook and Online Privacy: Attitudes, Behaviors, and Unintended Consequences. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 2009, vol. 15, p. 83-108. Dostupné na <http://www.lib.sfu.ca/sites/default/files/10227/facebook10.pdf>
- FACEBOOK, statistika. Dostupné na: <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics>
- GREGOR, J. Nie sme otrokmi Facebooku. *Médiá*, 17. 12. 2010. Dostupné na: http://www.inaque.sk/sk/clanky/seriousness/media/nie_sme_otrokmi_facebooku
- GRIMMELMANN, J. Saving Facebook. *Iowa Law Review*, 2009, vol. 94, p. 1137-1206. Dostupné na http://www.uiowa.edu/~ilr/issues/ILR_94-4_Grimmelmann.pdf
- HOUGHTON, D. J. JOINSON, A. N. Privacy, Social Network Sites, and Social Relation. *Journal of Technology in Human Services*, 2010, vol. 28, p. 74-94. ISSN 1522-8835.
Dostupné na: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15228831003770775>
- HOSMAN, L. A. SILTANEN, S. A. Relationship Intimacy, Need for Privacy, and Privacy Restoration Behaviors. *Communication Quarterly*, 1995, vol. 43, no. 1, p. 64-74. ISSN 0146-3373.
- KASPER, D. V. S. The Evolution (or Devolution) of Privacy. *Sociological Forum*, 2005, vol. 20, no. 1, p. 69-92. ISSN 0884-8971. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com>

- LANGE, R. LAMPE, C. Feeding the Privacy Debate: An Examination of Facebook. *Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, TBA, Montreal, Quebec, Canada, May 22, 2008.*
Dostupné na: https://perswww.kuleuven.be/~u0041092/Facebook%20resources/Lange%20and%20Lampe_feeding%20the%20privacy%20debate%20an%20examination%20of%20facebook.pdf
- LEVIN, A. ABRIL, P. S. Two Notions of Privacy Online. *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law*, 2009, vol. 11, p. 1001-1051. ISSN 1942-678X
Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1428422
- McLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*. Brno : Jota, 2000. ISBN 80-7217-128-3.
- NEWELL, P. B. Perspectives on Privacy. *Journal of Environmental Psychology*, 1995, vol. 15, p. 87-104.
- ROGERS, C. R. *Způsob bytí*. Praha : Portál, 1998. ISBN 80-7178-233-5.
- SODOMKOVÁ, K. Ukradená identita: Internet je veřejnou databankou s naprosto intimními informacemi. *Reflex*. 2010, r. 21, č. 39, s. 28.
- STANĚK, L. Pan Facebook: Jak devatenáctiletý kluk Mark Zukenberg změnil internet. *Reflex*. 2010, 21, 42, s. 82.
- TESKE, J. A. Cyberpsychology, human relationships, and our virtual interiors. *Zygon*, 2002, vol. 37, no. 3, p. 677-700. ISSN 05912385. Dostupné z <http://web.ebscohost.com>
- WESTIN, A. F. *Privacy and Freedom*. London : The Bodley Head, 1967. ISBN 370-01325-5

Přílohy

Příloha 1: Hedvika, 23 let

10. 6. 2010

A: Jak dlouho už máš Facebook a jak často ho používáš?

H: Tak cca rok ho mám... Dřív jsem tam byla aktivnější a psala jsem tam něco třeba co dva dny, ale teď se tam jen občas chodím podívat... Takže spíš o použití bych mluvila o nahlédnutí tam... (úsměv)

A: Vzpomněla by sis ještě, jaký byly první impulzy pro pořízení si Facebooku?

H: To je intimní docela... (smích)

A: Tak záleží na tobě, jestli to chceš říct...

H: Ale neva... To bylo loni nějak před prázdninami... nebo na začátku prázdnin, nevím už přesně. A bylo to kvůli tomu, že jsem přestala jezdit do O. (-město, kde studuje-) do školy a v J. (-město, kde bydlí-) skoro nikoho nemám, s kým bych se mohla jít pobavit... nebo ne pořád mají všichni čas... ještě ta Jv. (-vesnice asi 8 km od J.-), od vás (-kamarádi-) jsem docela odříznutá... Tak jsem začala psát na Facebook.

A: A začalo se ti to líbit? Přinášelo ti to něco?

H: No, líbit... Měla jsem docela depky z toho, že jsem doma sama nebo pak i v O. sama... A tam (-na Facebooku-) jsem se snažila být vtipná, tak mě to aspoň donutilo myslet pozitivně... na chvíli... Jakože hledat v tom dnu nebo několika dnech něco, co bylo vtipné a fajn, abych to mohla napsat ostatním.

A: Takže jsi během dne hledala něco, co bys mohla napsat na Facebook?

Dlouho ticho...

A: Kdybys na něco nechtěla odpovědět, nebo to bylo moc intimní, nebo složitý nebo tak, tak odpovídat nemusíš, stačí říct...

H: Nevím, jestli ti to vysvětluju tak, abys to pochopila. Když jsi celý týden nebo několik týdnů doma jen s rodiči a s Vaškem (-bratr-), když jedeš ven, tak jedeš sama, nebo sedíš doma a hraješ na piano, pak jedeš do O., kde jsi taktéž sama, abys nebyla sama, tak jsi s klukama, který si tě nezasloužej, na druhý den z toho máš depky... Trošku mě to uklidňovalo... taková jakoby terapie... psala jsem o veselých věcech, nebo o věcech, které nebyly moc veselé, ale snažila jsem se to okomentovat tak, aby to druhý pobavilo... A pak mi psal jeden kluk, spolužák: Hele, ty jsi sice z těch komentářů jakoby hrozně v pohodě, ale já mám pocit, že tě něco žere.

A: Jak to pokračovalo? Změnilo se něco potom, co tohle řekl?

H: No, my jsme si začali po tom Facebooku spolu dlouho povídat... Vedli jsme několikahodinové rozhovory, dneska s ním zrovna jdu na pivo (smích). Jinak teď to mám tak, že tam mám asi 120 přátel, z nich pořádně znám tak 30. Takže už tam nepíšu nic... A navíc moje depkoidní stavy se vyřešily úplně nejujvíc přirozeně, jak to jen šlo.

A: Což je fajn.

H: Samozřejmě...

A: Takže teď tam nepíšeš už vůbec nic?

H: Skoro ne... mě to hlavně nebaví... nebo přestalo bavit...

A: Změnou situace předpokládám...

H: Jasně, a taky kvůli tomu, že tam mám lidi, které skoro neznám. Protože jsem je nechtěla odmítat. Myslím, že hodně lidí to má tak, že tam je kvůli tomu, že mají svým způsobem v nepořádku osobní život... Ale jen můj názor...

A: Takže si tím svým způsobem chráníš soukromí?

H: Spíš to pro mě ztratilo smysl... říkat něco lidem, které to, myslím, ani nezajímá.

A: Ty si čteš, co tam ostatní píšou?

H: Jako občas se najdou věci, které tě pobaví, například... Nebo to může být způsob šíření informací... Třeba co existuje Facebook, úplně jsem přestala chodit na spolužáky, protože potřebné info se dozvím na Facebooku.

A: Takže jaký všechny "programy" (nevím, jak to nazvat) na Facebooku používáš? Teď aktuálně anebo i předtím?

H: Funkce? Nic moc... Za rok používání jsem tam dala jednou svoji vlastní fotku, asi pětkrát odkaz na nějaké video na youtube nebo obrázek z netu... Hodně jsem tam tedy psala o sobě... To je něco jako status na icq, akorát se tady víc můžeš rozepsat... A pak je tam něco jako icq, tak to jsem taky využívala... A s Milanem (-přítel-) se známe přes Facebook, to tam napiš. (smích)

A: Jasný, bude to zaznamenaný (smích)

H: Jeden náš společný známý tam taky měl něco jako status... Tobě se zobrazují na stránkách statusy lidí, které máš v přátelích plus komentáře k nim, co napsali přátelé těch přátel. No a já jsem mu okomentovala ten jeho status, Milanovi (-přítel-) to přišlo extra vtipný, tak mi napsal, a tak se známe. Jinak jsme si psali asi tři dny, fakt... A řekli jsme, že snad radši půjdeme na kafe... když od sebe bydlíme kousek... že psát si s někým nemá smysl. Právě proto už tam nepíšu nic... protože nechci, aby se to dozvěděli lidi, kterým do toho nic není.

A: Takže předtím jsi o tom, co píšeš, tak nepřemýšlela...

H: Protože jsem tam měla užší okruh lidí.

A: Co tě víc znali...

H: Jasný... Jinak na informaci: „H. zalívala kytičky, dvě přelila a jedna jí uschla,“ není nic osobního.

H: H. má radost, že konečně začalo jaro... jupíjajou (smajlík) poslední status, z 22. 3. 2010.

A: Jaký informace bys na Facebook nenapsala? Jestli se to dá nějak shrnout...

H: Osobní... Ani kdybych tam měla deset lidí, tak bych nepsala nic osobního... Že mi někdo umřel, že jsem zamilovaná, naštvaná na bratra...

A: Ale ikonku, že jsi ve vztahu s Mílou (-přítel-) jsi tam měla, ne?

H: Ikonku, že jsem ve vztahu s Mílou (-přítel-), jsem tam dala po měsíci, co jsme spolu byli, po vzájemné dohodě... Jinak nemám problém, že to vědí ostatní.

A: Takže to, co tam píšeš (nebo lépe jsi psala), byly "nedůležité" věci...

H: V podstatě ano.

A: Když jsi to tam psala, přemýšlela jsi v tu chvíli o lidech, který si to přečtou?

H: Chtěla jsem je pobavit (úsměv).

A: Stalo se někdy, že bys tam napsala něco, čeho jsi pak litovala, že jsi tam napsala?

H: Jo... Jednou jsem tam napsala takovou osobní věc... Byla jsem zamilovaná do jednoho kluka a on nevyvíjel dostatečnou iniciativu, na můj vkus... Tak jsem psala, že "pořád čekám a pořád nic..." myslela jsem, že mu to dojde... tomu jednomu a nedošlo mu to tak, jak bych si představovala.

A: Mělo to nějakou nepříjemnou dohru?

H: No jen takovou, že to on pochopil tak, že jsem zamilovaná do někoho jiného... Ale jinak celkově ne.

A: A že bys měla pocit, že tvoje informace někdo proti tobě zneužil nebo je nějak využil?

H: Nee, to ne... Nepsala jsem nic takového, aby se to dalo zneužít.

A: Je na Facebooku možnost mít nějaké soukromí?

H: Můžeš si to jakoby zablokovat proti lidem, kteří tě neznají.

A: To znamená pro lidi, co nejsou v přátelích... A před přáteli? Je nějaká možnost?

H: Před přáteli ne. Jsou dvě možnosti - blokovat před cizíma nebo to dát přecházející úplně všem.

A: Takže tvůj vlastní prostor nebo prostor dejme tomu pro velice úzký okruh vyvolených neexistuje...

H: Ne... Ale zas si jen ty určuješ, koho přijmeš do přátel.

A: Stalo se ti někdy opačně, že by sis přečetla od svých přátel něco, co jsi nechtěla... Co prozradili ze svého soukromí? Nebo i z tvého?

H: Z mého naštěstí ne... Tolik toho o sobě nevytrubuju... A ze svého... ale tak občas tam lidi píšou, že je jim smutno třeba nebo že jsou zamilovaní nebo tak... Ale tak že by mě to vadilo, to ne.

14. 2. 2011

1) Změnil se nějak tvůj postoj k FB od té doby, co jsme spolu naposledy mluvili?

Už si přesně nepamatuju, co jsem ti říkala minule o svém vztahu k FB, ale myslím si, že můj postoj v zásadě zůstává stejný. Podle mě je to především náhražka pro lidi, kterým se něčeho nedostává ve skutečném světě, a tak si budují druhý, virtuální svět.

2) V čem vidíš ten rozdíl?

Například se na FB můžeš setkat i s lidmi, kteří tě moc neznají. Když si je dáš do přátel, přečtou si o tobě jen to, co o sobě píšeš na Facebooku (což jsou vždy neúplné informace, vytržené ze souvislostí, a to nemluvím o tom, že mohou být i nepravdivé), a na základě toho si o tobě vytvoří určitou představu, kterou ty jim nemusíš vyvracet, pokud ti nějakým způsobem vyhovuje. Na FB si lze také vytvořit i zcela novou identitu. Vymyslíš si neexistující jméno, údaje, přidáš fotku někoho atraktivního, staženou z nějakých stránek na internetu a nahodile žádáš lidi, aby si tě přidali do přátel. Četla jsem článek o tom, kolik lidí si přidá člověka, kterého vůbec nezná, jen podle atraktivní fotky. Před těmito lidmi se můžeš vydávat za někoho, kým skutečně nejsi, můžeš jim lhát o pracovním postavení, vztazích, oni tě budou obdivovat. To může být velmi atraktivní možnost pro ty, jejichž skutečný svět nestojí za nic.

3) Co je pro tebe na FB přitažlivé teď? (Říkala jsi, že pro tebe pak ztratil smysl, je něco, co zůstalo?)

Jednou z výhod je to, že můžeš sledovat u známých, které jsi nějakou dobu neviděla, kam se posunuli, co dělají v současnosti a tak. Je to jakýsi prostředek komunikace mezi vámi. To ale neznamená, že si myslím, že je normální s konkrétním člověkem klábosit tři hodiny po FB místo toho, abyste se sešli naživo. Ne vždy je ale možné toho dotyčného člověka vidět ve skutečnosti, a v těchto případech poslouží FB jako náhradní řešení.

4) Jaké vidíš u FB výhody a nevýhody?

Jedna z výhod je to, co jsem popsala výše. Pomůže ti to navázat kontakt s lidmi, které jsi nějakou dobu neviděla. Další výhodou může být zjednodušený přenos informací, například pro mě konkrétně informací o škole. Diskuze, které se vedly v minulosti například na spoluzaci.cz, o tom, jak probíhají jednotlivé zkoušky, co

konkrétně který učitel chce nebo jak máš postupovat při vypracování určitého úkolu, se přesunuly na FB. Se snadným šířením informací prostřednictvím FB souvisí i fakt, že FB může docela dobře posloužit k prezentaci vlastní firmy nebo osoby. Pro obchodníky to může být výhoda, pro ostatní to znamená zahlcování FB reklamou. Nevýhodou může být částečná ztráta soukromí (i když ta je závislá na tom, jak moc jedinec otevře svůj profil veřejnosti, koho si dává do přátel, a jak moc se na svém profilu otevírá přátelům). Další nevýhodou může být snaha některých nahradit realitu za svět na FB. Někdo si také stěžuje, že ho FB obírá o čas, že ho nutí trávit dlouhé hodiny pozorováním fotek lidí, které nezná. Toto ale také nemusí být nutně spjaté s FB. Je totiž čistě osobním rozhodnutím každého, jak tráví svůj volný čas. Skutečnou nevýhodu bych viděla v tom, že na FB je hodně reklamy a že může posloužit i k prezentaci určitých extrémních názorů. Pro některé labilnější jedince se může také FB stát návykovým.

5) V čem je ta částečnost ztráty soukromí?

Na FB můžeš dávat informace a fotky například o svých nejbližších, o sobě vkládat informace o tom, s kým momentálně chodíš, kam chodíš momentálně do práce, kde jsi studoval, prozradit, kdo patří k tobě do rodiny a přidat odkaz na jeho profil, můžeš vkládat svoje kontaktní údaje, mezi něž patří i adresa a telefonní číslo. Všechno tohle je ale dobrovolné... já například na svém profilu nemám ani adresu, ani telefon, ani napsáno, kdo patří do mé rodiny, kde jsem studovala. Částečnost vidím právě v té dobrovolnosti.

6) Jak to máš ty s nahrazování reality za FB?

Podle mého názoru jsem nikdy nebyla ve stavu, kdy by mě FB pohltit nebo bych ho brala přehnaně vážně. Vždycky, když přišel nebo přijde nějaký problém, je pro mě lepší se s ním svěřit někomu z nejbližších, než o nich mluvit na FB, protože mým stočtyřiceti FB "přátelům" vlastně do nich nic není. Pokud si chceš s někým z nich popovídat, radši se s ním sejdu, než abych si s ním psala po FB.

7) V čem je pro tebe FB rozdílný oproti jiným médiím?

Funguje především jako sociální síť, ne jako médium. Jeho primární a oficiálně deklarovanou funkcí je tudíž zprostředkovat kontakt mezi lidmi. Tím se liší od médií, jejichž základním účelem je rozšiřovat informace. Média působí vůči veřejnosti, zatímco na FB by člověk měl být v kontaktu s těmi lidmi, které si dal do přátel.

8) Přicházíš do kontaktu i s někým jiným, než jen přáteli?

Stýkám se tam především s lidmi, které jsem si označila jako své přátele. Maximálně to jde do úrovně přítele mého přítele, tj. člověk, kterého já osobně neznám, ale má ho označeného jako přítele někdo, kterého mám v přátelích i já.

9) Máš pocit, že by ti na FB chodily informace, o které nestojíš?

Ano, vedle nesmyslů, které občas vypustí z úst moji známí, je FB také otravný neustálým připomínáním toho, kdo okomentoval jakousi moji poznámku, kterou jsem někde vložila před třemi týdny, nebo fotku někoho třetího. Další zbytečností je, že uživatelům FB tyto informace chodí i e-mailem, pokud si tuto funkci nezruší, a pak stává, že mají zahlcenou e-mailovou schránku jen zprávami o tom, co se děje na FB. Také o nabídky různých služeb a aplikací z FB nestojím.

10) Využíváš funkci "To se mi líbí" a takové to fanouškovství? Jak?

Velmi zřídka, jen tehdy, když jsou něčí postřehy nebo fotky opravdu zajímavé nebo aspoň vtipné. Ohodnotím takový postřeh nebo fotku tlačítkem "to se mi líbí", nebo to nějak okomentuju. Členství v FB skupinách zakládám velice zřídka.

11) Kdy ano? Jaká jsou tvoje kritéria pro zakládání skupin?

Pokud nějaká skupina vyjadřuje názor, který se mi líbí, nebo mě nějak osloví (např. skupina Vraťte nám Curta Cobaina, my vám dáme Lady Gaga).

12) Stalo se ti někdy, že by psal někdo něco o tobě?

Pohádala jsem se s jednou svojí známou a ona pak moje chování řešila se svými přáteli přes její Facebook, šířila veřejně na svém profilu svoje postřehy o mně. Abych sama sebe ušetřila od žaludečních vředů, tak jsem nečetla ani její komentáře na mou osobu, ani přizvukování jejich přátel.

13) Odmítnul někdo tvou žádost o přátelství? Jak ses potom cítila?

Nepamatuju si na to, zřídka kdy jsem to já, kdo si druhého přidá jako první, a když už si někoho přidám, tak je člověk, o kterém si myslím, že jsme alespoň dobří známí, když už ne kamarádi. Kdyby se mi to stalo, tak si pomyslím, že je to čistě jeho osobní věc. Je možné, že by mě to naštvalo na pár minut, ale rozhodně bych se z toho nehroutila a nevyvozovala nějaké důsledky.

14) Zklamalo nebo zranilo tě někdy něco na FB?

Nevzpomínám si. Nepřikládám dění na FB takovou váhu, aby mě bylo schopné skutečně zklamat nebo ranit. Možná se mě trochu dotklo, že jedna z mých skutečně dobrých kamarádek si mě přidala mezi své přátele až jako asi padesátého člověka (přede mnou si vzpomněla i na lidi, co ji na střední téměř šikanovali). Ale opravdu tomu nepřikládám velkou váhu.

15) Nepřikládáš takovou váhu – v čem je to pro tebe jiné?

Je to jiný svět, jak už jsem řekla. Nikdo tě nenutí, abys tam o sobě dávala úplné nebo pravdivé informace, v podstatě tu můžeš o sobě lhát, a alespoň ti, co tě ne úplně dobře znají, na to nepřijdou. Pokud mě někdo přes FB bude s někým pomlouvat, bude to mít skutečnou váhu, až když mi to samé řekne do očí.

16) Jaký typ informací na FB s ostatními sdílíš?

V poslední době tam nejčastěji dávám fotky svého králíka. Jinak se většinou snažím napsat nějakou poznámku, která mě pobavila, a ostatní snad pobaví taky.

17) A co nějaké smutné nebo vážné informace?

Smutné nebo vážné věci na FB prostě nedávám, protože si nemyslím, že by někomu z mých známých udělaly radost (proto je také mám jako přátele na FB) a protože jsou to většinou moje niterní věci, které jsou a mají být pouze součástí mého nitra, případně nitra někoho blízkého, kterému o nich povím. Na druhou stranu zase jeden můj kamarád nedávno řešil problém se svým patnáctiletým bratrem, který jednoho dne odešel z domu a nikdo nevěděl kam. Aby se rozšířila možnost jeho nalezení, dal o něm informaci i na FB. Kdyby se něco podobného stalo v naší rodině, asi bych postupovala obdobně.

18) Jsou ty informace někomu přímo určené nebo jsou pro všechny? Dělíš to nějak?

Informace přímo určené nějaké osobě posílám dotyčným ve vzkazu pomocí chatu nebo zprávy na FB. Na svou zeď dávám to, co si může přečíst každý.

19) Mělo někdy to, co jsi napsala, nějakou dohru i mimo FB?

Například jsem se přes společného známého na FB seznámila s Milanem. Známý napsal nějaký komentář na svůj profil na FB, já jsem mu tam napsala vlastní komentář, a takhle se to otočilo ještě párkrát. Protože to celé probíhalo veřejně, mohl si to přečíst každý z přátel od toho mého známého. Byl mezi nimi i Milan, který se nám po určité době vložil do té naší diskuze. Pak jsme si začali povídat my dva mezi sebou.

20) Vidíš rozdíly v chování u lidí na FB a potom mimo FB?

Je možné, že FB funguje stejně jako internet obecně, lidé tam o sobě mohou hodně lhát a dělat se něčím, čím ve skutečnosti nejsou. Ti, kteří jsou v civilu ostýchaví a nesmělí, získávají rázem odvalu někoho oslovit a podobně. Osobně jsem se s nějakými markantními rozdíly v chování v civilu a na FB nesešla.

21) Měla jsi někdy na FB pocit ztráty soukromí?

Myslím, že ne. Co všechno na sebe člověk na FB prozradí, je jen jeho volba. Já tam sdílím informace, které nejsou podstatné a zásadní, a proto také nemám pocit, že by FB nějak zasahoval do mého soukromí. Může se stát, že člověka například označí na fotce, kde nevypadá příliš přitažlivě, a on o takové označení nestojí. V tomto případě by eventuálně mohlo jít o zásah do soukromí. Existuje zde ovšem způsob obrany, tak jako v jiných případech zásahů do soukromí.

22) Podle čeho určuješ, zda se jedná o podstatné a zásadní informace?

Snažím se na FB dávat informace, které je jen těžko možné zneužít a s tím, že se je všichni mí přátelé dozví, je spojeno jen minimální riziko nějakých problémů. Čemu bude vadit, když napíšu, že jsem například dnes uvařila dobrý oběd, nebo že jsem si přes víkend přečetla dobrou knížku? O tom, že jsem například viděla někoho z mých spolužáků podvádět při testu, nebo že někdo z mé rodiny má nějaké zdravotní problémy, bych se tam ale nezmiňovala.

23) Máš nějaký zaběhnutý způsob, jak FB používáš?

Několikrát denně vždycky tak na dvě minuty. Vidím, že se tam nic neděje, a zase se odhlásím. Pokud si chci povídat s kamarády, používám většinou jiný způsob než FB, buď s nimi mluvím přes ICQ, nebo po telefonu, nebo naživo.

24) A když se něco děje?

Něco se děje tehdy, pokud jsem dostala od někoho z mých přátel na FB vzkaz, nebo někdo zveřejnil zajímavý komentář nebo fotky. V tomto případě, což se stane cca tak jednou za týden, pobytu na FB věnuji delší čas, úměrný tomu, co tam chci dělat (prohlížení těch fotek, přečtení vzkazu a odpovědi na něj). Pořád se ale jednotlivá moje přihlášení sem dají počítat v řádech jednotek minut

25) Mohla bys říct, že v tomhle ohledu pro tebe FB funguje jako „droga“, že máš potřebu se přihlásit? V čem je to, že se několikrát denně přihlašuješ?

Není to droga, je to jen zlovyk. Dělam přes den nějakou práci, učím se, nebo třeba uklízím, a na deset minut si sednu k počítači a internetu, abych si oddychla. Podívám se do e-mailové schránky, jestli nemám novou poštu, a na FB, protože mi někdo mohl nechat vzkaz i touto cestou. Když ale trávím čas s přáteli, nebo nemám přístup k počítači, určitě se mi po FB nebo internetu obecně nestýská, nebo nejsem kvůli omezenému přístupu k nim nervózní. Je to jen o zvyku - jsem u počítače, tak se podívám i na FB. Kdybych si svůj účet na FB byla nucená zrušit, rozhodně by to pro mě neznamenalou velkou ztrátu.

26) Jde nějak dohromady FB a nuda - nudil tě někdy FB, nudila ses tam, nebo protože ses nudila, šla jsi na FB?

V poslední době pro mě vysedávání u FB nepředstavuje zábavu. Dříve, když jsem byla u rodičů nebo sama na koleji, používala jsem občas FB, abych se zabavila. Protože v současné době žiju s přítelem, když se nudíme, bavíme se spolu. Jinak trávení času u FB je pro mě nuda, a podle mě se z něj čím dál víc vytrácí příspěvky, které by nebyly jen tlachání o ničem.

27) Dřív tomu tak nebylo? Jaký to bylo dřív?

Možná, že to je jen můj subjektivní dojem, ale myslím si, že dřív tam bylo méně reklamy a víc příspěvků známých, které opravdu něco sdělovaly. (Nyní se to tam jen

hemží příspěvky typu: dělal jsem si jakýsi "vtipný" test na FB, a chci se vám všem se pochlubit, co mi vyšlo). Možná je to tím, že dříve jsem tam měla míň známých, narozdíl od současnosti, kdy mezi mými FB známými jsou i lidé, které znám třeba jen letmo ze školy.

28) Je pro tebe FB dobrovolný?

Je. Dobrovolně jsem se tam přihlásila a jen já sama určím, jaké informace budou na mém profilu přístupné veřejnosti. Na druhou stranu nedávno proběhla celková inovace profilů na FB, kdy byla změněna podoba všech profilů, aniž by proti tomu mohli vlastníci profilů protestovat nebo si ponechat stávající podobu profilu. V zásadě je ale účast lidí na FB dobrovolná, což zahrnuje i dobrovolný souhlas s podobným chováním provozovatelů této sítě.

Příloha 2: Milan, 26 let

15. 8. 2010

A: Jak dlouho už máš Facebook a jak často ho používáš?

M: Asi dva roky, ale používám ho od konce prosince 2009.

A: A vzpomněl by sis ještě, jaké byly první impulzy k tomu, že sis ho pořídil?

M: Chtěla ho jedna kamarádka, kterou jsem znal z xchatu, abych si ho založil a ona si mě mohla dát do přátel, potřebovala tam prý nějaké lidi, moc jsem po tom nepátral. (úsměv)

A: A důvody, proč jsi ho začal víc používat?

M: Kvůli jedné slečně, se kterou jsem se jednou sešel osobně, teda nebyla to v té době ještě Hedvika (-příteklyně).

A: A teď jsi na Facebooku asi jak často?

M: Tak cca 2x denně na 5 minut. (úsměv)

A: Shlédnout novinky?

M: Jen zeď, jestli tam náhodou nenapsal někdo něco zajímavého. Ale 90 % jsou pro mě kraviny. (úsměv)

A: A ty tam o sobě něco píšeš?

M: Jako jestli mám vyplněný profil nebo jestli něco píšu na zeď?

A: Obojí...

M: Tak v profilu mám něco napsané plus fotku, jinak tam nepíšu skoro vůbec, maximálně sem tam komentář.

A: Takže jinak o sobě nepíšeš?

M: Jako příspěvky typu "nuda" teda ne. (smích)

A: Tak jaký informace o sobě píšeš?

M: No žádný v podstatě. (úsměv)

A: Tak to mám trochu ztíženou situaci

M: No... Hedvika ti neřekla, že tam moc nechodím?

A: Nevadí... Ještě se tě trochu vyptám...

M: Ok, podle mě to není špatné, taková sociální síť na netu. Určitě je to dobrý, že si ti lidi můžou takhle psát a sdílet informace, jen se to nesmí přehánět. A dost věcí je tam vyloženě trapných, viz některé skupiny a velké procento uživatelů. (úsměv)

A: Takže si čteš, co píší ostatní?

M: Jo, pročítám si příspěvky na zdi od přátel, tedy v rámci těch mých 5 minut. (úsměv)

A: Předpokládám, že na ně občas reaguješ?

M: Výjimečně.

A: Jaké jsou ty výjimečné situace? Kdy zareaguješ a kdy ne?

M: Většinou tam připíšu nějaký vtipný komentář, co se hodí k dané situaci, spíše jako zlehčení.

A: A podle čeho se rozhodneš, jestli zareaguješ nebo ne?

M: Podle situace a nálady.

A: Takže nejde specifikovat...

M: Spíš ne.

A: Přečetl sis někdy, co jsi nechtěl? Myslím tím, že někdo napsal něco o tobě, co se tě dotklo, nebo i o sobě, co jsi nechtěl o tom druhém vědět?

M: Na Facebooku ne, neberu to moc vážně. (úsměv)

A: Ani opačně, že bys ty něco takového napsal?

M: Myslím, že ne.

A: Takže čteš příspěvky na zdi, máš vyplněný profil. Ještě nějaké funkce Facebooku využíváš?

M: Jo, hrál jsem chvíli „farmwile“ (-hra na Facebooku-), než mi to Hedvika (-přítelkyně-) zadržela. (smích)

A: Víc nic?

M: Jo, a mám tam ještě stránku jednoho internetového obchodu, udělanou jako profil pro fanoušky... Teda měl bych to doplnit, ale nemám moc času na to.

A: Můžeš mi to jen trochu přiblížit?

M: Ale víš, co myslím. Hodně firem má prezenční profily na Facebooku. Je to další varianta reklamy.

A: Jasný... A to je tvůj obchod, nebo jen pro ten obchod děláš?

M: S kamarádem ho pronajímáme...

A: Když se ještě vrátím k tomu, že čteš, co tam ostatní píšou... Jsou to věci, které ti pak při setkání taky povědí, nebo to je úplně jiný druh informací?

M: Spíše stejné věci.

A: Takže nemáš pocit, že by se někdo „choval“ na Facebooku jinak, než jak ho znáš v reálu?

M: Ty, co znám osobně, tak ne.

A: Takže máš v přátelích i lidi, které osobně neznáš...

M: Část ano.

A: A co je to za lidi? Jednou jsi je viděl? Nebo vůbec?

M: Některé neznám vůbec osobně, třeba jen přes xchat.

A: Aha, odmítnul jsi někoho, kdo tě žádal o přátelství?

M: Pár lidí ano...

A: Co to potom znamená, když někomu odmítneš přátelství na Facebooku?

M: Mno... v podstatě že bych si s tím člověkem neměl osobně co říct...

A: Takže lidi, se kterými se nějak vídáš, bys neodmítnul?

M: Většinu ne, ale já tomu nepřikládám nějak velkou váhu, že si ho uložím do přátel...

A: Takže Facebook je pro tebe „jiný svět“? Dá se to tak říct?

M: Je to virtuální síť, je potřeba žít skutečný život. (úsměv)

A: Přemýšlel jsi někdy o tom, jestli Facebook poskytuje dostatek soukromí?

M: To záleží na každém, jak si to nastaví a co o sobě píše. Četl jsem článek, že voják izraelské armády takhle prozradil plánovanou operaci proti Palestincům v Gaze.

A: Ty máš nějak nastavené svoje „soukromé“ limity?

M: Já tam moc věcí nemám, tak mám přístupný profil pro všechny.

A: Jasný... A kdybys potřeboval svoje soukromí, lze to nastavit?

M: Jo, lze to nastavit.

A: Jak? A koho se to týká?

M: To nevím, minimálně fotek. (úsměv)

A: Ok... Ještě se vrátím k těm odmítnutým přátelům... Mělo to nějakou dohru v reálu, nebo to byli lidi, se kterými se nestýkáš?

M: Nestýkám se s nimi. (úsměv)

A: A kdybys měl shrnout výhody a nevýhody Facebooku? A čím se Facebook liší oproti jiným možnostem komunikace?

M: Výhoda je to sdílení informací, pokud se to teda nezneužije. Co se týče komunikace, je to na stejný brdo jako chat v různé podobě.

A: Předpokládám, že od tebe nemá nikdo moc co zneužít...

M: Maximálně mi pomluví profilovou fotku. (smích)

A: A někdo z tvého okolí má tu zkušenost?

M: Netuším, nepátral jsem...

A: Ještě ty nevýhody, pokud tě nějaké napadají?

M: Co se týče samotné aplikace, tak asi jen to, že se na tom člověk může stát závislým.

A: Jinak nic?

M: Pak už je to na lidské hlouposti, jak si tím můžou sami uškodit.

A: Má pro tebe Facebook nějaké kouzlo?

M: Ne-e (úsměv), jen že jsme se tam poznali s Hedvikou (-přítekně-).

A: Takže jen relax, nic víc...

M: Spíš jen chvilkové rozptýlení. (úsměv)

A: A má Facebook nějaká svá pravidla? Psaná, nepsaná?

M: Tak určitě má nějaké podmínky, je to služba, ale pravidla jsem nečetl.

A: A ta nepsaná?

M: Ta jako by nebyla.

A: Cokoli přípustné...

M: To ne, od toho tu jsou ty podmínky, určitě by tam netolerovali skupinu třeba s nacistickým podtextem, určitě to má nějaké administrátory...

A: Ještě se vrátím ke komentářům, které občas píšeš... Komentář, který napíšeš, je určen přímo tomu, koho se týká? Nebo všem, který mají k tomu komentáři přístup?

M: Tomu, komu se to týká, ale přístup k té události mají všichni, koho má dotýčný v přátelích.

A: To je mi jasný, mě jde o to, ke komu přitom míříš ty?

M: Většinou k autorovi příspěvku.

A: A že by ten příspěvek měl nějakou dohru, se ti nestalo (krom Hedviky (úsměv))

M: Krom Hedviky ne.

28. únor 2011

1) Změnil se nějak tvůj postoj k FB od té doby, co jsme spolu naposledy mluvili?

Změnil, mám na něj ještě více negativní názor, používám ho prakticky už jen k propagaci e-shopu.

2) Co se stalo, že je Tvůj názor ještě více negativní?

Mám již spoustu jiných zájmů, kterým se věnuji, navíc obsah informací na Facebooku má dlouhodobě klesající tendenci co se týče kvality a užitečnosti pro mou osobu.

3) Co je pro tebe na FB přitažlivé teď? V podstatě nic, člověk na tom hezky vidí, jak je spousta lidí povrchních.

4) V čem je pro tebe FB rozdílný oproti jiným médiím? FB je pro mě sociální síť, když to srovnám třeba se zprávama na internetu jako media, je na FB zpětná vazba mezi uživateli v „reálném čase“.

5) Přicházíš do kontaktu i s někým jiným, než jen přáteli?

Výjimečně... maximálně přes nějakou diskuzi u události.

6) Máš pocit, že by ti na FB chodily informace, o které nestojíš?

Ano, chodí různá oznámení od aplikací, co používají „přátelé“ v seznamu, pozvání do skupin atd. Dá se to samozřejmě nastavit na ignoraci, ale defaultně je to právě nastaveno tak, aby to bylo co nejvíce obtěžující.

7) Změnilo se něco v pohledu vůči přátelům?

Myslím, že ne, jen zasílání různých pozvání, aplikací her a podobné kraviny uživatele jen obtěžuje.

8) Využíváš funkci "To se mi líbí" a takové to fanouškovství? Jak?

Nevyužívám.

9) Stalo se ti někdy, že by psal někdo něco o tobě?

Určitě ano, ale konkrétní případ si už nepamatuju, nepovažuji to za důležité.

10) Odmítnul někdo tvou žádost o přátelství? Jak ses potom cítil?

Asi ano, ale nijak jsem to neřešil.

11) Zklamalo nebo zranilo tě někdy něco na FB?

Ne, nepíši/nesdílím na FB informace více osobního charakteru.

12) Jaké informace jsou pro Tebe více osobního charakteru?

Např. adresa, telefonní číslo, důvěrné věci atd.

13) Jaký typ informací na FB s ostatními sdílíš?

Funkčně sdílím vše, pokud něčím přispěju, jsou to nepodstatné věci (kravinky).

14) S jakým typem informací se u ostatních setkáváš?

Na 98 % jsou to věci typu „příspěvek na zeď (chjo, nuda)“ odkazy na různé trapné skupiny či stránky s nějakou událostí ve filmu, kterou abych viděl, musím dát „To se mi líbí“. Hodnotných informací je tam jako šafránu.

15) Rozrostly se nějak informace, které na FB píšeš? Jaké to jsou?

Přispívám čím dál méně.

16) Co od přátel čteš - vyhledáváš nějaké informace nebo je to jedno a čteš všechno?

Nic konkrétního, jen projdu letmo události na zdi a většinou se hned zase odhlásím.

17) Měl jsi někdy na FB pocit ztráty soukromí?

Ne, dávám si pozor na informace, které tam píši.

18) Máš nějaký zaběhnutý způsob, jak FB používáš?

Ano, používám jej co nejméně, v podstatě jen na propagaci e-shopu.

19) Jde nějak dohromady FB a nuda - nudil tě někdy FB, nudil ses tam, nebo protože ses nudil, šel jsi na FB?

FB je pro mě nudný v podstatě od začátku, ale nemůžu říct, že je to v samotné aplikaci, spíše lidmi obecně.

20) Je pro tebe FB dobrovolný?

Je pro mě zcela dobrovolný.

21) A poslední - říkal jsi, že FB je virtuální svět, že je potřeba žít skutečný život. V čem je to jiné a proč je pro tebe důležité to oddělit?

Jak už jsem řekl, FB je virtuální svět, a i problémy tam řešené jsou „virtuální“ (jestli si tě potvrdí nějaký tvůj známý jako svého přítele, jestli ti někdo pošle nějakou aplikaci). V rámci své virtuální existence si ty skutečné problémy nemusíš vůbec připouštět. Pokud se chceš ale uplatnit ve skutečném světě, musíš řešit ty reálné problémy, problémy z virtuálního světa jsou nepodstatné. Tvému zaměstnavateli je například úplně jedno, v jakém stavu je tvůj FB profil, a kolik tam máš přátel, a spíš ho bude zajímat, jestli vykazuješ dostatečné profesní kvality.

Příloha 3: Martin, 25 let

30. 11. 2010

A: Jak dlouho máš FB? A jak často ho používáš?

M: FB mám asi od roku 2006 a teď ho používám docela často... Je to taková... taková droga.

A: Takže každý den se tam pohybuješ.

M: Každý den ne, ale víceméně zhruba každéj den (smích).

A: A vzpomněl by sis ještě na důvod, proč sis FB pořídil?

M: FB jsem si pořídil, protože jsem byl na tom Erasmu v Dánsku a tam to byl nejlepší způsob, jak komunikovat s těma mejma spolužákama, s těma lidma, který tam byli. Víceméně každéj tam FB měl, proto jsem si to pořídil.

A: Takže to, co na tom bylo přitažlivý, je ta komunikace s lidmi tam.

M: Ani ne ta komunikace, ale víceméně to byla nutnost, protože když jsem neměl FB, tak jsem nevěděl, kde jsou párty. Na FB můžeš udělat různý párty. A ten FB tohle hrozně ulehčil.

A: A co je na tom pro tebe přitažlivý teď?

M: Teď je to hlavně to, že vím, co se děje. Lidi tam píšou, kde jsou, co dělají, co je u nich nového.

A: Ty píšeš na FB?

M: No, já už tam teď moc věcí nepíšu, protože nemám moc času, ale občas se tam snažím něco napsat.

A: Dřív jsi tam psal víc...

M: Určitě.

A: A kdybys měl říct, co tam píšeš, nepíšeš?

M: Tak většinou, když se mi něco povede, tak to tam napíšu samozřejmě, když je nějaký úspěch. A pak občas, když jedu na výlet, tak že by se třeba někdo přidal nebo něco takovýho.

A: Co bys tam třeba nikdy nenapsal? Co tam nepíšeš?

M: Asi bych tam nikdy nenapsal moc intimní věci. Třeba co se týče sexu a takový podobný osobní a intimní věci.

A: A informace, se kterými se tam setkáváš od ostatních?

M: Jsou hrozně zajímavý (smích). Většinou, že někdo někde byl...

A: Takže tě ten FB baví, máš to jako zábavu...

M: Je to zábava.

A: Když bys shrnul, jaký funkce FB využíváš?

M: Tak využívám zeď, pak tam samozřejmě občas dávám fotky, třeba z dovolený, komentuju fotky, hodně používám kalendář, pak to používám na dělání různých párty, abych pozval nějaký lidi a tak... Taky to používám jako e-mail, když to posílám větší skupině lidí, používám i ty skupiny na FB... a co ještě... narozeniny na FB... to je víceméně asi všechno.

A: Můžeš mi nějak víc říct, jak fungují ty skupiny?

M: Skupiny fungou asi tak, že uděláš nějakou skupinu lidí, který by mohli mít jakoby zájem. Takže já jsem udělal skupinu svých spolužáků. A když jsem dělal nějakou párty, tak jsem jim napsal e-mail, jako celý skupině, kde se sejdeme, co budeme dělat

A: Takže je to tak, že ty vytvoříš skupinu a ty lidi se tam pak přihlásí, nebo že ze svých přátel vytvoříš skupinu?

M: Tak já vytvořím skupinu, můžu tam pozvat kamarády, a pak si můžu zvolit nastavení, jestli se tam můžou přidat lidi, který o to nepožádám. Jestli je musím potvrdit... Takže tak to asi funguje... Ono se to neustále mění a mě už to nudí...

A: Co přátelé a lidi, co máš v přátelích?

M: Tak asi tak 98 % lidí znám.

A: Osobně?

M: Osobně... Jsou tam nějaký úlety, který neznám, ale jsou to taky fajn lidi, tak je tam nechávám.

A: Odmítneš žádost o přátelství od člověka, kterého tam nechceš mít?

M: No, já to nerad odmítám. Většinou odmítám lidi, který absolutně vůbec neznám. A když je trošičku znám a nechci s nimi být kamarád na FB, tak tu žádost jakoby nechávám...

A: Přepokládám, že nejméně komunikuješ se svými přáteli...

M: Je to tak...

A: A nějaká další interakce s nějakými dalšími lidmi, který nejsou v přátelích... Myslím tím, třeba přátelé přátel...

M: Tak samozřejmě já vidím, co píšou, občas, pokud to nemají zakázaný, abych to viděl. A většinou na to moc nereaguju.

A: A nějaký třeba úplně cizí lidí?

M: S tím jsem se asi ani nesešel, že by mi někdo takovej napsal. Já to mám docela dost zabezpečený, že moc nevidím, co píšou ostatní. A snažím se, aby ani ty lidi, který já moc neznám, toho moc neviděli.

A: Takže máš nastavený soukromí...

M: Hm...

A: Čeho všeho se tvoje soukromí může týkat?

M: Tak když se někdo podívá na mou stránku... Teď si ani nejsem jistý, zda mě může vyhledat... To asi jo... A když už se na ten profil dostane, tak teď si nejsem jistý... viděla jsi fotku?

A: Fotku profilovou jsem viděla.

M: Tak tuším, že bys měla vidět jenom fotku a vzdělání. Já jsem to teď ještě trochu osekával, takže teď opravdu jen fotku a vzdělání... Protože vzděláním se rád chlubím... (smích)

A: A nějaké další zabezpečení?

M: Tuším, že všechny fotky můžou vidět jen mí přátelé... Někdy fotky přátelé přátel... A teď je docela problém, když máš jakoby fiktivního člověka členem nějaké skupiny. Že je skupina jako jeden uživatel. Jako normální uživatel s normálním profilem... A když já bych si ho přidal, tak by automaticky všichni kamarádi viděli moje fotky, i když já bych je neznal... Na to je třeba dát si pozor... To je docela složitý...

A: A před přáteli se můžeš blokovat?

M: To nevím, to je jedna z funkcí, kterou jsem nezaregistroval a nepoužívám ji. I když většinou tam píšu takový věci, který můžou vidět všichni mí přátelé. Neuvažuju nad tím, že bych to před někým blokoval.

A: Takže když tam něco píšeš, tak už nepřemýšlíš nad tím, koho máš a nemáš v přátelích. Prostě to tam napíšeš.

M: Tak já samozřejmě vím, koho mám v přátelích, ale nevnímám to tak, že by to nemohli vidět. Nemám tam nikoho jakoby extrémního.

A: Stalo se ti někdy, že by informace, kterou bys napsal na FB, měla nějakou dohru?

M: To si nemyslím. Akorát když jsem byl třeba na nějaké párty, kde se mnou nebyla moje přítelkyně a někdo mě označil na nějaké fotce, kde nejsem třeba zrovna v nejslušnější pozici, tak mi to vyčetla... A to je tak všechno.

A: A opačně, že by někdo napsal něco o tobě? Informaci, která by se tě dotkla?

M: To se mi nestalo, akorát mi jedna spolužačka napsala, že mě zabije (smích).

A: A když o tobě někdo píše, nebo označí fotku, kde jsi ty...

M: Já už mám FB 4 roky a na tohle jsem si zvyknul... Už to nějak neřeším... A navíc ty kámoši, který tam mám, jsou už taky takový líný a znuděný z toho, tak tam už většinou nic neoznačují na těch fotkách... Takže málokdy jsem někde označen... A já se nikde neoznačuju....

A: Takže jsi nikdy nebyl překvapen...

M: Ne, akorát když někde vidím starou fotku, tak si říkám „jo to byl pěkný čas...“

A: To, co píšeš na FB jsou věci, který můžeš normálně i říct, když pak toho člověka potkáš?

M: Nevím, myslím si, že jo.

A: A máš to tak i s ostatníma, že tam píšou to, co by normálně řekli?

M: Myslím si, že to tak je. Neznám lidi, který by byli nějak rozdílný na FB a v normálním životě.

A: Výhody FB pro tebe?

M: Víím, co se kde děje, kam lidi chodí, s kým jsou... Občas i co dělali. Někdy tam někdo doporučuje i místo, kam zajít, co se jim líbilo, tak se na to podívám... Pak seznam těch akcí, co se dějou u nás na univerzitě, o kterých bych třeba normálně asi nevěděl... A nevýhody..., tak žere to spoustu času... A možná by bylo lepší, kdyby ten FB nebyl, že by spolu lidi víc mluvili... Ale na druhou stranu, když víš, že se něco stalo, tak s tím člověkem můžeš hned začít komunikovat. A to je asi všechno k tomuhle...

A: Ty, když jsi mi psal, tak jsi psal, že by ses FB rád zbavil, proč?

M: Zabírá mi to docela dost času, kterež bych možná mohl využít nějak jinak...

A: A jak jsi říkal, že je FB jako droga... Prostě tam musíš jít?

M: Tak jako přežiju to bez toho, ale když pouštím internet, tak se nachytám, že automaticky pouštím i FB. Ale víceméně stejná droga je i e-mail, kterež musíš sledovat...

A: A když bys srovnal FB a třeba e-mail? Nebo telefon?

M: Tak je zajímavý, že na ten FB lidi chodí většinou dobrovolně, jsou tam dobrovolně. Kdežto e-mail a telefon mám teď už víc spojenej s prací... To používám spíš na pracovní účely.

A: Zklamal tě FB někdy něčím?

M: Nelíbí se mi, jak se to neustále mění... Nejlepší vzpomínky mám na FB z roku 2006. Teď už je to takový, nevím, pro všechny. Teď už to má každej... A bylo tam víc možností, jak si upravit svoji zeď. Bylo to jen na tobě, co si tam dáš. Dneska každá zeď vypadá úplně stejně. Předtím ses podívala na někoho jiného a vypadalo to jinak, tak to bylo takový zajímavější...

A: A když zvažíš to, jak se bavíš s lidmi na FB a pak mimo FB, vidíš v tom nějaký rozdíl?

M: Ani moc nevidím, ale jednou jsem viděl takový video, kde se to popisuje... jedna holka si dá fotku na FB a lidi jí to komentují a jí se to strašně líbí a pak je tam záběr,

jak jde po ulici a lidi okolo říkají stejné komentáře a ona je uražená... To je ten rozdíl, že si ty lidi myslí, že je to na FB nějak chráněný... Trošičku se chovají jinak než ve skutečnosti. A já vídám hlavně lidi, který hodně znám a u nich se mi to nestalo... chovají se víceméně stejně jako ve skutečnosti...

A: Kolik máš přátel a kolik z toho jsou tvoji dobří přátelé?

M: Tak to teď vůbec nevím... možná 300, hodně přátel mám právě ze zahraničí z období toho Dánska a je super vidět, kde všude studují, někdo studuje v jižní Africe, někdo v Americe, tak se občas koukám na ty fotky a říkám si, jo je to super, má se skvěle... Ale asi hodně dobře znám takovejch 50 lidí.

A: Stalo se ti někdy, že by někdo odmítnul tebe přijmout do přátel?

M: Asi nestalo, já totiž moc o přátelství nežádám. Když jsem přijel sem, tak jsem těch kámošů měl strašně hodně, asi dvě stovky. Ale taky jsem měl změněný jméno, napsaný rusky a chtěl jsem si přidat jednu kamarádku a ona si mě nepřidala, až když jsem si změnil jméno.

A: Pravidla FB? Nějaký zásady nebo nepsané pravidla?

M: To je vyloženě na tom člověku, co všechno si dovolí...

A: Na začátku, když jsi tam neměl tolik lidí, byl tvůj přístup jiný...

M: Myslím, že se to nemění, jen dřív jsem psal víc anglicky, teď píšu víc česky. Akorát dřív to bylo víc spojený s těma lidma, teď spíš víc s univerzitou...

A: Reaguješ na informace druhých lidí?

M: Občas reaguju, ale ne moc často. Spíš na takový ty srandičky... Aplikací se neúčastním. Dřív jo, ale už jsem to smazal...

A: Funkce fanouškovství? Nebo to se mi líbí?

M: Občas klikám na nějakou hlášku, čekám, co se s tím bude vyvíjet dál... Když se nechci účastnit diskuze, ale zajímá mě to, tak prostě kliknu, že se mi to líbí a pak, když tam někdo něco napíše, tak mi přijde zpráva, že se tam něco napsalo a já si to můžu přečíst a nemusím to už hledat. Taky jsem fanda nějakých věcí, jsou to věci, který mě zajímají, občas tam někdo napíše nějakou zprávu... Třeba já jsem hodně fanda nějakých sportovců, a když tam napíšou nějakou zprávu, tak si to můžu přečíst.

23. 2. 2011

1) Mluvili jsme spolu, že nerad odmítáš žádosti o přátelství a necháváš je ignorovat. Chtěla jsem se zeptat, podle čeho se rozhoduješ, jestli žádost o přátelství přijmeš nebo ji necháš nebo odmítneš?

Pokud někoho neznám, tak ho víceméně automaticky odmítám. Také u odmítnutí váhám, pokud člověk, který mě žádá, má se mnou hodně společných kamarádů. To si potom nejsem jistý, jestli toho člověka náhodou neznám :-). Horší je, když někoho znám a nejsem si jistý, jestli chci, aby viděl víceméně všechno, co jsem kdy na Facebooku viděl. Pak většinou takové lidi neodmítám, ale ani je nepřidávám, takoví jsou u mě momentálně 3 lidé.

2) Vidiš u sebe nebo u ostatních lidí nějaký rozdíl v komunikaci na FB nebo tváří tvář?

Žádné podstatné rozdíly jsem nezaznamenal.

3) Máš pocit, že se ti na tvém profilu objevují informace (jakékoli - něčí komentáře, reklamy atd.), o které nestojíš?

Věci, o které jsem neměl zájem, jsem zablokoval. Většinou se jednalo o různé pozvánky k hraní nějaké hry a tak. Jednou jsem se přihlásil do skupiny, která sdružovala studenty mé univerzity. Začala mi pak z této skupiny chodit reklama,

a tak jsem se ze skupiny pochopitelně odhlásil, protože jsem o reklamní sdělení nestál.

4) Mluvil jsi o tom, že je pro tebe FB jako droga, že víš, co se děje. Co by se dělo, kdybys ty informace z FB neměl?

Kdybych Facebook neměl, tak bych se pochopitelně přizpůsobil. Časem by mi to přestalo chybět. Více bych pak pravděpodobně posílal sms a volal.

5) Taky jsi říkal, že se na FB snažíš něco napsat. Proč je pro tebe důležité na FB něco psát?

Když něco píšu, je to jako říkat světu, že ještě žiju. Líbí se mi, když to, co píšu, ostatní mají rádi.

6) Myslím, že jsi říkal, že komentuješ zprávy od druhých lidí - jde třeba říct, jaký typ zpráv komentuješ, nebo kdy tu zprávu okomentuješ a kdy ne?

Většinou komentuju něco, co zní srandovně nebo co je zajímavé, případně co je hodně zásadní a nová informace. Nekomentuju, když je to nudné, nicneříkající nebo se to vůbec netýká něčeho, co mě zajímá.

7) Potom jsi říkal, že na FB píšeš, když se ti něco povede nebo když jedeš na výlet a tak podobně. Píšeš na FB někdy, i když se ti něco nepovede, když nemáš dobrou náladu, něco se stalo vážného nebo smutného?

Píšu, i když se mi něco nepovede. Vážný věci většinou nepíšu.

8) A jakou máš s tímhle zkušenost u ostatních?

Hodně lidí píše, že nemají dobrou náladu, případně že se jim něco nepovedlo. Ale pokud se stane opravdu něco hodně smutného, tak mám pocit, že si to také nechají spíše pro sebe.

9) Pak jsme spolu mluvili o tom, že bys tam nikdy nepsal moc intimní a osobní věci. Mohl bys víc rozvést, co to pro tebe znamená moc intimní a osobní?

Nepsal bych nic moc, co se týká mého sexuálního života. Tyhle věci bych veřejně nerozebíral. Také bych nepsal nic, co by osobně uráželo ostatní lidi, případně věci, které by ostatní mohli ranit.

10) Pak jsi mi už mimo rozhovor řekl, že tam máš nevyplněný status ohledně přítelkyně, přestože jsi zadaný. Z jakého je to důvodu?

O tomhle přemýšlím, jestli to nezměnit. Asi to tam nemám ze stejného důvodu, jako že mnoho ženatých mužů nenosí prsten. Neradi patrně ukazují, že jsou zadaní.

11) A poslední - Máš nějaký "zaběhnutý" způsob používání FB? Něco, co při jeho používání opakuješ?

Nedá se říci, že bych něco opakoval. Jediné, co se snažím dělat pravidelně, je popřát lidem k narozeninám, což se mi ne vždy povede včas.

Příloha 4: Pavlína, 23 let

21. 12. 2010

A: Jak dlouho už máš FB?

P: FB používám necelý rok, myslím...

A: Jak často ho používáš?

P: Používám ho denně.

A: Vzpomněla by sis, co tě vedlo k tomu si ho pořídit?

P: Poradila mi to sestra. Byla v tu dobu v Anglii, tak to byl nejlepší způsob, jak si psát... Ale hlavně jsme si sem dávali fotky, abychom se viděli....

A: A když se sestra vrátila, čím pro tebe zůstal FB přitažlivý?

P: Hodně se tady scházím s kamarádkama, se kterými nejsem pořád v kontaktu... A pracuju jako kadeřnice a mám plno přátel mých zákazníků, tak se mi tady přes FB objednávají.

A: Ještě nějak dál FB využíváš?

P: Myslím, že ne, chodím sem z nudy... Přečtu si, kdo co napsal, občas odepíšu, ale abych já psala na zeď, to se moc často nestává.

A: Takže kdybys měla shrnout, jaký funkce FB využíváš?

P: Využívám fotky, různé soutěže a ze začátku sem hrála i hry. Je to taky super na reklamy. Člověk se tu dozví spoustu zajímavých informací.

A: Jaké informace jsou pro tebe na FB zajímavé?

P: Chodí sem spousta kadeřnic, takže já se tu dozvídám super triky, které v práci využiju.

A: Říkala jsi, že občas reaguješ na něco, co napíše někdo druhý a sama občas něco napíšeš... Jaké informace o sobě píšeš a na jaké informace reaguješ u ostatních?

P: Tak já se pochlubím, co jsem dobrého upekla a uvařila... Nic osobního sem nepíšu, to se mi nelíbí, nemusí mi každé vidět do soukromí. A zareaguju na to např. když někdo je nemocnej, tak mu popřeju, ať se brzy uzdraví, nebo teď se točí vše kolem Vánoc, tak jim popřeji šťastné a veselé Vánoce a tak...

A: Takže osobní informace na FB nepíšeš...

P: Ne, v žádném případě.

A: Co patří do tvého "osobní"?

P: Kam jedu... Co jsem dělala... Kdy se vrátím...

A: Tyhle informace "třídíš" od začátku nebo k tomu byl nějaký důvod?

P: Od začátku. Plno lidí si sem píše osobní vztahy a mně se to prostě nelíbí... Člověk nikdy neví, kdo si to přečte... A vůbec si myslím, proč by je měla zajímat např. informace, že jedu zítra do Prahy nakupovat, nebo že jsem právě vstala a vařím si čaj, nebo že jsem se pohádala s přítelem...

A: Stalo se ti někdy, že jsi na FB napsala něco, co se ti potom nějak vrátilo?

P: Nestalo.

A: A opačně, že by někdo napsal něco, co by se tě nějak dotklo a tys měla potřebu mu to nějak dát najevo?

P: Jo, to se mi stalo. Ale nevrátila jsem jí to. Dělala jsem mrtvého brouka.

A: Můžeš se zeptat, co se stalo?

P: Můžeš (úsměv). Byla ke mně objednaná jedna holka na účes na věneček. Omluvila se mi, že je nemocná, že nemůže přijít, že jí není dobře, že bude ležet, tak jsem to pochopila. Ale druhý den sem dala fotky, jak se měla pěkně na tanečních... To mě docela zamrzelo, že mi lhala.

A: A nic dalšího tomu podobného?

P: Asi ne. Jen si ty lidi neuvědomí, že mě mají v přátelích, že si to můžu také přečíst, co sem napíšu, nebo že si můžu také prohlídnout fotky, které sem dají.

A: Trochu se vrátím... Když ty něco o sobě napíšeš, má to konkrétního adresáta? Nebo je to určené všem lidem, které máš v přátelích? A jak jsi teď řekla, uvažuješ všechny lidi, které máš v přátelích?

P: Ne. Když já něco napíšu, napíšu to všem. Pokud já něco napíšu, tak napíšu vždy to, co si může přečíst každý. Pokud chci napsat něco konkrétní osobě, napíšu jí to do zprávy.

A: Když bys porovнала informace, které o sobě druzí píšou, jsou to stejné informace, které pak i říkají, když se s nimi potkáš?

P: Já myslím, že jsou.

A: Hodně se tady bavíme o přátelích - jak je to s tebou a tvými přáteli?

P: Nerozumím.

A: Jaké lidi máš v přátelích, podle čeho si je tam přidáváš... a tak...

P: No, zrovna včera jsem si jich plno vymazala... Teď mám v přátelích ty, se kterými si píšu... Mám tam plno kamarádek, zákazníku a spolužáků. Vymazala jsem ty lidi, které sice znám, ale nemám si s nimi co říct.

A: Takže ti vymazání jsou ti, se kterými se nebavíš...

P: Tak. Třeba jsou to ty, který jsem poznala už dávno, ale nemáme si co říct.

A: Odmítáš žádosti o přátelství?

P: Odmítám.

A: Podle čeho si vybíráš, koho odmítneš a koho ne?

P: Podle toho, jak dlouho už jsme se neviděli.

A: Nějaká další specifikace?

P: Podle toho kolik mu nebo jí je let... Když je to nějaká 16letá nebo 16letý, tak si ho nepřihlásím, protože píšu na zeď takový nesmysl, že se to nedá ani číst.

A: A přidáváš si jen lidi, které znáš, nebo i cizí?

P: Jen ty, které znám!

A: Děje se pak něco, když někomu odmítneš žádost o přátelství?

P: Občas to zkusí znova si mě přihlásit, ale já je pokaždé odmítnu. Například si mě pořád přihlašuje zrovna jeden 17tiletý kluk z vedlejší vesnice, kterého znám jen od vidění. Tak nevidím důvod, proč bych ho měla mít v přátelích, když se ani nepozdravíme.

A: A když se s nimi pak potkáš?

P: To se mi zatím nestalo.

A: A naopak? Odmítl tě někdo, koho sis chtěla přidat ty?

P: Nevím, já si to nepamatuju.

A: Řekla bys, že z tvých přátel se na FB chová někdo jinak než pak, když se vidíte tváří v tvář?

P: Určitě jo.

A: Nějaký konkrétnější příklad bys věděla?

P: Tak například můj přítel má neteř, která mi píše, jak se těší, až přijede, že pokecáme, že budeme stavět sněhuláka, a když přijede, sotva mě pozdraví a celou dobu, co tu je, kouká na televizi. A pak, když odjede, píše na FB, jaký to tady bylo dobrý, že jsme si to pěkně užili. Přitom to není pravda.

A: Jak se potom cítíš?

P: Mě je to jedno. Ať si sem píše, co chce... Vždyť je to pubertáčka a já to chápu.

A: A ostatní?

P: Nenapadá mě nic jiného.

A: Dobře... Co jiní lidé než přátelé? Myslím tím na FB, jestli se s nimi dostáváš do nějakého kontaktu?

P: Ne, nedostávám. Já ty lidi, které neznám, vůbec nekontaktuju. A naštěstí ani oni mě.

A: Co přátelé přátel?

P: Nevím, nezajímám se o ně.

A: A komentáře, které se ti od nich objevují, nereaguješ na ně?

P: No, když sem napíše nějaký komentář někdo z mých přátel, tak občas zareaguji. A když na ten samý komentář odpoví někdo jiný než z mých přátel, tak proč ne?

A: A ty na komentáře toho někoho jiného ještě reaguješ?

P: Pokud nereaguje na můj komentář, tak ne. Ale snad se mi nestalo, že by někdo cizí na můj komentář odpovídal.

A: Prima... Jak využíváš funkci „To se mi líbí“ nebo takovéto "fanouškovství"?

P: Jojo. Funkci „To se mi líbí“ využívám často.

A: Kdy a u čeho?

P: U odkazů. Když sem dá někdo odkaz, kterej se mi líbí, tak dam, že se mi to líbí. A ještě ho dám sdílet, aby se na to mohli kouknout i moji přátelé. Nebo dám „To se mi líbí“ třeba na fotku, která se mi líbí.

A: Takže je to jen o tom, že se ti to líbí? Nevyužíváš toho, že se ti potom objevuje, co se s tím potom dál děje?

P: Nene, to vůbec ne! A to mě taky pěkně štve! Že já dám „Líbí se mi“ a pak to dá spoustu jiných lidí, které já neznám, a všechno mi to chodí na e-mail... To samé je i u komentářů!

A: Takže, abys záměrně něco sledovala, to ne...

P: Ne.

A: Co nastavení soukromí?

P: Já mám nastavené v soukromí jen, aby si mě mohli prohlížet přátelé. Nikdo jinej.

A: Můžeš si ještě nějak nastavit to, od koho ti chodí informace na hlavní stránku?

P: Tak to nevím. Až takovej technik zase nejsem... Já tomu taky zase až tak moc nerozumím.

A: Nevadí, jen se ptám... Pomalu se asi blížíme ke konci... Co výhody a nevýhody FB?

P: Výhoda je to, že se tu sejdu a popovídám s lidma, které až tak často nevidím. A nevýhoda? Ztráta určitého soukromí.

A: V čem je to pro tebe ztráta soukromí?

P: Třeba sem někdo dá mojí fotku bez mého vědomí.

A: V něčem dalším?

P: Může sem někdo něco o mně napsat, aniž bych to chtěla.

A: Můžeš s tím pak něco dělat?

P: Nemůžu, ale naštěstí se mi to nestalo.

A: Ani s tou fotkou?

P: Myslím, že ne. Řeknu mu to, že si nepřeju, aby mě tam dal. Tak to třeba vymaže, ale nemusí... To já asi neovlivním... Nevím.

A: V čem je FB pro tebe rozdílný oproti jiným médiím...

P: Tady aspoň ty lidi znám, o kom se tu píše, nebo spíš, kdo sem píše. Domlouvají se tu různé srazy, akce, pozvánky... To je dobrý! Prostě se tady dozvím fakt úplně všechno.

A: Ještě kdybys nějak porovнала FB a e-mail či telefon nebo poštu... Jak to ty sama využíváš, v čem je to pro tebe jiný?

P: Tak určitě na FB si můžeš prohlídnout fotky. To jinde nemůžeš. FB je zadarmo... Když se mám pak s někým domlouvat přes telefon, tak to stojí hodně peněz. E-mail taky už moc nepoužívám, když se tady dají psát vzkazy do zpráv. A o poště už vůbec nemluví. Tu nepoužívám vůbec... Nějaký dopisy nebo pohledy... vždyť je to teď všechno tak drahý...

A: Ještě nějaké nevýhody?

P: Je to strašnej žrout času. A to je velká nevýhoda! Myslím si, že je FB ztráta času... Ale je to taková droga, že sem prostě musíš jít.

A: Co nejvíc na tom láká?

P: Chci prostě vědět, co se děje.

Příloha 5: Renata, 23 let

16. 3. 2011

A: Otázka první, jak dlouho už máš FB a jak často ho používáš?

R: FB mám druhým rokem a používám ho řekněme každý den (s výjimkou dnů, kdy nejsem doma nebo nemám přístup k internetu)

A: Jaké jsi měla důvody, pro pořízení FB?

R: Zpočátku jsem se tomu bránila, ale později jsem začala dostávat čím dál víc pozvánek na e-mail od přátel, ať si ho založím a většina lidí kolem mě ho začala používat, takže pro zjednodušení komunikace jsem si ho nakonec založila taky. Dalším důvodem bylo i to, že mi psali lidé, které jsem znala dříve, a bylo to pro mě velmi příjemné s nimi znovu navázat kontakt. Včetně komunikace s širokým příbuzenstvem.

A: Takže to můžu brát, jako že tohle bylo na FB pro tebe po jeho založení přitažlivé... Co je to teď? Čím je pro tebe FB přitažlivý teď?

R: Líbí se mi, že je zdarma, můžu komunikovat, s kým potřebuji a neplatím za to... a taky to, že jsem v kontaktu s přáteli, se kterými bych jinak nebyla.

A: A důvod, proč bys s nimi jinak nebyla v kontaktu?

R: S některými jsem kontakt úplně přerušila (lidé ze ZŠ nebo střední a podobně), s některými je ztížený kontakt, protože žijí jinde než já... A s některé jsem prostě nevidala a až díky FB jsme se opět sblížili. Taky mám v seznamu přátel asi dva lidi, kteří mě sami oslovili přes FB kvůli společným známým a teď jsou to jedni z mých... řekněme kamarádů. Tím myslím lidi, se kterými se vídám i v reálu a jsme si celkem blízcí.

A: Podle čeho přijímáš lidi do přátel nebo je odmítáš?

R: Podle toho jestli je znám osobně a jak dobře je znám, nepřidávám si takové, které znám jen od vidění nebo takové, ke kterým nemám osobní vztah... Vybírám v podstatě stejně, jako v reálném životě lidi, se kterými se budu vídat a se kterými ne. Jednodušeji osoby, které pro mě něco znamenají, se kterými bych ráda udržela kontakt.

A: Takže se se svými FB přáteli vídáš i mimo FB?

R: Ano s většinou... a s těmi, se kterými méně jsem se právě díky FB začala vídat více.

A: Zaznamenala jsi u nich nějaký viditelný rozdíl, když s nimi jsi na FB nebo potom mimo FB? Nebo spíš rozdíl ve způsobu jejich prezentace na FB a pak mimo něj?

R: Většinou se prezentují podobným způsobem, jakým je znám. Mám ale dojem, že většina z nich zatím preferuje osobní kontakt, než virtuální. Někteří mě na FB málokdy osloví, ale když mě potkají, ihned se ke mně hlásí. Jen pár výjimek - většinou dívek - se projevují velice "hlasitě" - tím myslím, že v reálu by něco takového nahlas určitě neřekly, ale to jsou spíš výjimky.

A: Dostáváš se na FB do kontaktu i s jinými lidmi než s přáteli?

R: Výjimečně, když okomentují příspěvek mých přátel, který jsem okomentovala také. Ale snažím se takovému kontaktu vyvarovat. Také mě občas oslovují lidé, které neznám - většinou přátelé mých přátel, ale několikrát už i úplně cizí lidé. A ještě mě teď napadlo, že mám v seznamu jednoho malíře, kterého osobně neznám, pouze jeho díla a tímto mám přístup k možnostem se dozvědět o tom, kde mohu vidět jeho výstavy.

A: Odpovídáš jim nazpátky? A proč se takovému kontaktu snažíš vyvarovat?

R: Podle toho, co po mě chtějí. Někdy se stává, že mě osloví kvůli tanci. Těm, které neznám vůbec, těm neodpovídám. A vyvarovat se tomu snažím proto, že některé lidi nevidám záměrně, takže s nimi nechci přijít do kontaktu ani přes FB (smích).

A: Jak si na FB chráníš svoje soukromí?

R: Používám vlastní nastavení soukromí, to zaprvé, a zadruhé nikdy nedávám na FB něco, co nechci, aby se na veřejnost dostalo... (smích). Více méně mám na FB jen věci, které mi nevadí, že uvidí ti, pro které nejsou určené. A pokud by mi to mělo vadit, nastavím si filtr - komu se příspěvek zobrazí a komu ne.

A: Prima... Co s ostatními tedy sdílíš a co ne?

R: Příspěvky, které dávám na zed', odkazy, některé informace o mě, fotky.

A: Jaký typ informací to je?

R: O mém vzdělání, zaměstnání, pohlaví, e-mail a pár dalších, které беру na lehkou váhu, takže je ani nevyplňuji pořádně - jako je oblíbená hudba, knihy atd. Vše, co mám vyplněno, sdílím.

A: A které informace nesdílíš?

R: Jednoduše to, co nechci sdílet, nevyplňuji. Ted' momentálně mě nic takového nenapadá, abych uvedla příklad...

A: Tak jinak, o čem na FB nepíšeš?

R: Používám ho tak, jako bych s přáteli byla osobně, prostě co bych neřekla při osobním setkání s nimi, to si nenapíšu ani na zed'... Moc neřeším, co si na zed' pověším, spíš to беру jako zábavu... Když chci pak někomu něco sdělit, tak mu to řeknu osobně. Nebo skrze chat či zprávu.

A: Stalo se ti někdy, že by něco z toho, cos na FB napsala, mělo nějakou dohru?

R: Ano, lidi jsou prostě "šťouralové" a často se tím nechávají ovlivnit.

A: Šlo by to konkrétněji?

R: To je různé, třeba používám FB jako komunikaci s tanečnickými klientkami, takže mi slouží jako komunikační kanál, když potřebuji cokoliv veřejně oznámit, potom se podle toho řídí... Jinak bylo pár lidí, kteří chytají za každé slovo a potom to rozebírají mezi sebou, stejně tak, jako když něco člověk řekne kdekoliv jinde. Klasické klepy (smích).

A: Jasný... Píší o tobě druzí lidé? Nebo vystavují fotky... myslím tím bez tvého vědomí?

R: Nevím o tom, že by o mně někdo psal, a společné fotky vystavují většinou pod filtrem, pouze pro zúčastněné.

A: Chodí ti nějaké "nevyžádané" informace?

R: Ne.

A: Využíváš funkci „To se mi líbí“ nebo takové to fanouškovství?

R: Funkci „To se mi líbí“ ano a mám pár stránek v seznamu, ale vždy kvůli tomu, abych měla přístup k informacím.

A: Takže i funkci „To se mi líbí“ využíváš pro informace?

R: Ano, protože k některým stránkám se lze přidat pouze skrze tuto funkci... jinak na příspěvcích ji využívám, když se při nějakém zasměji, nebo abych vyjádřila souhlas - ale pouze u velmi blízkých přátel, těm vzdálenějším komentuji příspěvky (i skrze funkci to se mi líbí) pouze velmi výjimečně, ani moc nečtu jejich příspěvky.

A: V čem vidíš pro sebe výhody a nevýhody FB?

R: Výhody právě v lepší komunikaci s lidmi, v tom, že je tato komunikace zdarma, ve sblížení, dokonce jsem díky němu začala vídat i více s příbuznými a mám přehled o tom, jak se jim daří... Nevýhody příliš nevidím, protože využívám FB

pouze "výhodně" (smích). Možná jen to, že člověka více přitahuje k počítači, a to, že někdo ho může snadno zneužít, pokud by chtěl někoho veřejně pošpinit a podobně... Ale to se mi nestává, takže je to otázka toho, jakým způsobem ho člověk používá. Výhod je víc - i to, že si mohu jako lektor dělat reklamu na nastávající akce a mít přehled o tom, co se kde děje a podobně...

A: Zklamal tě FB něčím, nebo ranilo tě na FB někdy něco?

R: Měla jsem kamarádku, která mi osobně nikdy nedokázala říci pravdu, na každé moje zavolání či pozvání někam říkala, že nemá čas a podobně, a pak psala na FB, jak se baví s kámoškama a jak kde byla na zábavě atd. To nebylo příjemné, na druhou stranu jsem ale aspoň viděla, jaká je pravda. Prostě se projevilo, že mi lhala a vymlouvala se atd. A také mi přes FB ukazovala, jak mě nepotřebuje a podobně, jak se má "skvěle" - vyťahovala se atd. To ale pramenilo z její povahy, takže se to alespoň ukázalo.

A: Takže to nakonec hodnotíš pozitivně...

R: Ano, jak říkám, je to otázka toho, jak ho člověk používá, když spíše využívá jeho výhody, pak je velmi prospěšný.

A: Měla jsi na FB někdy pocít ztrátu soukromí?

R: To ano... je to do jisté míry tak, protože lidé, kteří by se o vás jinak nic nedozvěděli, najednou mohou vidět, kde jste byli, co jste dělali a podobně. Ale zase jsme u toho, že je to otázka toho, co zveřejním. Taky bych mohla vše vymazat a nemít na FB nic než e-mail a používat ho pouze a čistě pro komunikaci.

A: V čem je pro tebe FB jiný oproti jiným komunikačním prostředkům?

R: Nevyužívala jsem nikdy jiný profilový portál, takže nemohu posoudit. Oproti ICQ, které jsem používala předtím, jde o vlastní profil, o společnou zeď, možnost vyvěšení čehokoliv, co potřebuji nebo chci. Vyhledávání přátel je taky jedna z věcí, která jinde asi není, myslím, ale nevím to jistě.

A: Asi poslední věc - jak moc je pro tebe na FB důležité, že víš, co se děje?

R: Je to jedna z věcí, která má podle mě takový vliv na to, že ho lidé tolik využívají - pro mě, že vím, kde se koná jaký taneční kurz nebo akce, výstava, plánujeme skrze něj s přáteli a také mi přes něj píší klientky všemožné dotazy, a co potřebují vědět, omluvenky atd. A co se týče mých přátel, tak mám přehled, jestli jsou v pořádku, ale to beru s rezervou, protože vím, že sama nic důležitého na FB nepíšu...

...

Taky mě napadlo, že je to jednoduchá forma, jak se člověk může veřejně vyjádřit, s něčím ztotožnit nebo veřejně vyslovit myšlenku.

Příloha 6: Jakub, 23 let

21. 6. 2011

A: Kdy sis FB pořídil?

J: Kdy jsem si FB pořídil? Tak první takový seznámení bylo, myslím, tak před čtyřma rokama asi, a to tak, že jsem si ho vlastně založil jenom proto, že jsem byl zvědavěj, co to vlastně FB je. Ale tenkrát jsem tomu nějak nepřišel na chuť. Takže jsem sice tam profil měl, ale jenom prázdněj a nic víc. A pak víc jsem mu přišel na chuť, no na chuť, víc jsem ho začal využívat, až když vlastně spolužáci říkali „Máš podklady na FB?“ a takhle. Takže jsem to měl spíše jako obdobu icq pro komunikaci ve škole a pro sdílení třeba nějakých školních informací vlastně v té první fázi. Pak v té druhé fázi to bylo takový, že jsem v kontaktu vlastně se známýma a že vím, co dělaj, i když jsem doma.

A: A když bys to porovnal teď, tak teď je ta fáze, že jsi jako v kontaktu nebo co tě na tom přitahuje teď?

J: Co mě na tom přitahuje? Tak asi to, že vím, co se třeba právě děje obecně vzato. Třeba když jsou nějaký zkoušky ve škole nebo takhle, takže tam zjistím, co si o tom lidí myslí nebo takhle, spíš z té stránky, že jsem v obraze.

A: Jak často FB používáš?

J: Jak často? Jsou nějaký možnosti?

A: No, ne... Jako jednou denně, třikrát denně, jednou za týden.

J: Tak sem tam se tam mrknu, tak třeba dvakrát třikrát denně projedu, co je novýho.

A: Kolik máš na FB přátel?

J: No tak moc ne. Nejsem to jako takový ty klipy z youtubu, kde maj tisíce přátel a jsou sami, ale mám tam možná kolem sta jo a jsou to vlastně spolužáci ze základky, střední a z vejšky hlavně. Plus pár přátel, se kterýma se bavím víc i v reálu, ne virtuálně.

A: Takže to jsou všechno lidi, který znáš?

J: Jo, hlavně tak.

A: A je tam i někdo, koho neznáš?

J: Koho neznám, ne, i když se chtěj přátelit, tak prostě tady na to já nějak nejsem. Přidám si jenom ty, koho fakt znám. Kdybych si přidával víceméně jenom ty známý, tak to bych se v tom nevyznal. A taky tak moc to svý soukromí zveřejňovat nechci. A i k tomu soukromí, mám daný jenom někoho, kdo může vidět mý příspěvky. Taky to nesdílím všechno se všema.

A: Takže máš omezený to soukromí... Že filtruješ...

J: Jo mám. Určitě hodně filtruju.

A: Ještě se vrátím k tomu, jak přijímáš, nepřijímáš, odmítáš žádosti o přátelství, podle čeho se třeba rozhoduješ?

J: Tak v první řadě ho musím znát, musím ho znát osobně, musíme být, nechci říkat kamarádi, ale musíme víc než se jenom znát od vidění. A spolužáci ještě, i když se třeba známe a bavíme se míň, ale je to v rámci školy, takže takhle. Jinak nějaký známý známých, to jako vůbec ne.

A: Takže ty lidi, co máš v přátelích, jsou lidi, se kterýma se běžně vídáš...

J: Přesně tak.

A: Jak to je, když porovnáš, jestli víc žádáš o přátelství nebo jsi víc žádaný?

J: Řekl bych, že to je tak půl napůl, i když jsem spíš víc žádaný. V poslední době si mě chtěli přidávat kamarádi kamarádek, jaký jsem fotil, ale vůbec je neznám, takže

prostě mají smůlu, takže jsem dal ignorovat je natrvalo. Teď už jsem si dlouho nikoho nového nepřidal.

A: A co třeba jako úplně neznámý lidi?

J: To jako vůbec ne, díky bohu ne. A i kdyby, tak to prostě zruším a ignoruju.

A: Jasný, mě jde i o to, jestli se ti to třeba někdy stalo, že by tě kontaktoval někdo úplně cizí?

J: Úplně cizí, to ne. Nejsem holka, ani hezká holka, takže mě to, myslím, nehrozí (smích).

A: Co na FB píšeš, nepíšeš, když bys měl třeba říct, co sdílíš se všema lidma, co s přítelem?

J: Tak s přítelem sdílím asi většinu fotek třeba z dovolené nebo takhle, pak s přítelem přátel sdílím vlastně fotky kamarádek, a to proto, aby je mohli vidět i jejich kamarádi a aby mi nemuseli říkat „Dej mě ty fotky, já je chci ukázat tomu a tomu.“ A pak se všema veřejně sdílím jenom nějaký základní informace – jméno, možná ještě věk, školu a nic víc. Ani statusy, obrázky fotky, nic.

A: Ještě jak máš vyplněnej ten profil, tak takový informace jako datum narození nebo status zadán, tak to sdílíš?

J: To nesdílím.

A: Ani s přítelem?

J: Tak s přítelem to se přiznám, že jo. Tak to já datum narození nepovažuji za nějak extra osobní údaj. Máš to i na občance a tak. Třeba v případě rodného čísla, to bych takhle veřejně nikde nepsal, to ne.

A: Když mluvíš o tom „není to až tak osobní údaj“, co pro tebe osobní údaj je?

J: Třeba telefon, kontakty na mě nějaký, jaký využívám osobně, nebo něco, co mě charakterizuje nějak víc, blíž nebo třeba přesná adresa.

A: A tohle jsou informace, který na FB nepíšeš.

J: Ne.

A: A když bys měl charakterizovat, jaký typ informací na FB píšeš?

J: Tak určitě ne nic důvěrného. Spíš to jsou třeba fotky z dovolené. Nějaký zážitky tak třeba jednou dvakrát do měsíce, že tam něco dám, abych se podělil s přítelem třeba o fotky nebo tak.

A: Takže takový ty statusy, jak se tam píšou?

J: Statusy každý den to jako ne. Jenom sem tam napíšu třeba „Dovolená byla fajn, byl jsem tam a tam, užil jsem si to.“ Ale že bych psal třeba, když to přeženu, „Jdu na záchod, jdu se koupat“ tak tahle extrémní jako nejsem. Spíš to jsou jen takový věcný informace nebo statusy.

A: Já teď nevím, jak to popsat, ale jaký je ten impulz, že si řekneš „Tak a teď tam napíšu - dovolená byla fajn“?

J: Impulz? Možná, že i proto, že to chci někomu říct, že jsem si to užil, říct své vnitřní pocity třeba. Aby i ty reálný přátelé, ne ty FB, aby věděli, že se mi tam líbilo třeba. I jako doporučení pro ně, že tam můžou jet třeba taky. I když bych jim to řekl i naživo i s těmi fotkami a videem.

A: Takže to, co píšeš na FB je to, co říkáš?

J: No, asi tak.

A: A máš pocit, že to je tak i obráceně? Že to, co tam píšou ostatní, je to, co by ti řekli, kdyby tě potkali.

J: Obráceně, tak asi jak u koho. U někoho třeba ne, protože tam někdo fakt píše, jak jsem říkal „Jdu na záchod“, to by asi v životě neříkali každému. Ale třeba když se

někdo cítí mizerně, tak mu to věřím, protože ho znám tak, jak se chová v životě, že to tak prostě je.

A: Mělo někdy to, cos napsal, nějakou dohru? Že by se to otočilo proti tobě, nebo že by sis pak řekl „to jsem tam neměl psát“, nebo třeba i v pozitivním...?

J: Myslím, že až takhle to snad ne, to snad nikdy.

A: Takže nikdy se ti nestalo, že by sis říkal, ty jo, co jsem tam napsal?

J: To ne. Vím, že vždycky to jde ještě smazat. Ale nikdy se mi to snad takhle nestalo.

A: Anebo třeba někdo druhý, že by o tobě něco napsali a tebe se to třeba nějak dotklo nebo to pro tebe mělo nějakou dohru?

J: Taky ne, já tady to snad ani nějak neřeším, kdo co tam napíše. V tomhle směru jsem takovej, že mi to vesměs jedno.

A: A co když někdo píše o tobě, nebo zveřejňuje fotky, označí tě na fotkách?

J: Tak záleží, kdo to je. Když jsem si vědomej, že tam jsem a tu fotky jsme dělali třeba cíleně – ne pro FB, ale prostě třeba s přítelkyní máme nějaký fotky třeba z dovolený, tak to mě nevadí, když mě tam označí, protože se s ní rád ukážu (úsměv). Ale třeba když někdo mě označuje v těch nesmyslných fotkách nebo takhle, díky bohu se to už dlouho nestalo, tak to беру prostě jako spam. Nechci říkat nepřijemný, ale takový vlezlý a jenom se z toho odznačím a přejdu to, příspěvek smažu a takhle. Vlastně když jsme u toho mazání příspěvků, tak to беру i tak, že na tý hlavní zdi mám příspěvky jenom těch fakt že přátel a kamarádů, s jakýma se vídám třeba denně třeba ve škole. Ale jinak to prostě – nějaký spamy nebo tak to tam nemám.

A: Takže má ty lidi zablokovaný, aby ti od nich nechodily příspěvky.

J: Přesně tak.

A: Zklamal tě někdy FB něčím, nebo že by tě něco na něm nějak zranilo, zklamalo?

J: Asi jenom to, že díky němu člověk tak trochu ztrácí soukromí, ale že by mě na něm někdy přímo něco zklamalo, jako mě osobně, asi spíš myslím, že ne.

A: Jak jsi teď řekl, že člověk na něm ztrácí soukromí, tak v čem to pro tebe znamená ta ztráta soukromí, v čem to pro tebe je?

J: Že už to je takový, že když jdeš třeba s kamarádem na pivo, tak to řekneš mezi čtyřma očima, a kdo tam nebyl, ten to neví, ale tady si to může přečíst vlastně skoro každě, když pomínu nějaký to nastavení. A je to takovej žrout času. Někdo na to je prostě fakt od rána do večera aktivně.

A: Jak jsi říkal, když mluvíš s člověkem je to mezi čtyřma očima, když to napíšeš na FB tak si to přečtou skoro všichni, vadí ti to nějak nebo jaký máš u toho třeba pocity?

J: Tak mě to snad ani nevadí, protože si aspoň nějak uvědomím, co tam píšu, když vím, že to ty lidi můžou vidět. Tak napíšu spíš jen takovou věcnou informaci. Takže to tak беру, že tam nepíšu nic, co by se mohlo nějak zneužít nebo obrátit se proti mně nebo někoho poškodit.

A: Co funke „To se mi líbí“ nebo takový to fanouškovství?

J: To jako moc nemusím to fanouškovství. Vím, že jsem fanouškem stránek o Nikonu nebo kolo a tak, ale spíš proto, abych věděl, co je nového. A k tomu „To se mi líbí“ to dávám, když se mě fakt líbí nějaká fotka nebo když někdo napíše „Udělal jsem zkoušku“, tak abych nemusel psát „gratuluju“, tak tam dám „To se mi líbí“.

A: Když porovnáš FB oproti jiným komunikačním prostředkům – v čem je to pro tebe jiný?

J: Myslíš tím jako virtuální komunikační prostředky?

A: Třeba klidně i telefon, e-mail, icq. To, co třeba používáš nebo jsi používal a teď jsi to třeba nahradil.

J: Dřív jsem nepoužíval žádnou takovou sociální síť až do téhle míry. Víím, že jenom jsem měl icq a to se mě zdálo lepší v tom, že to máš jenom jakoby nahrazení komunikace z očí do očí, takže to je věcný, kdežto ten FB tam k tomu můžeš přidat i fotku, video a tak. Takže to je takový zpestření, vlastně rozšíření icq, bych řekl. Ale pořád, když chci něco si dohodnout nebo vyřídit, tak pořád přednost tomu icq. Je to takový strohý, ale účelný. To hlavní si tam dohodnu a nic mě nerozptyluje – žádný fotky, obrázky, příspěvky.

A: Když pak ještě porovnáš FB a komunikaci z očí do očí...

J: Určitě je lepší ta z očí do očí, protože ti dneska ještě nic nemůže nahradit ten osobní fyzické kontakt s tím, s kým se bavíš. Neumí to přenášet barvu hlasu nebo řeč těla a takový ty důležité prvky, jaký používáš v běžný komunikaci a jaký ti usnadňují pochopit to, jak to ten druhý myslí, protože když napíšeš něco bez smajlíku a myslíš to jako vtíp nebo srandu, tak to někdo jinej může pochopit úplně jinak, protože neví, jak se tváříš, jak to říkáš, jak to myslíš, takže to je takový složitý. Osobní komunikace je osobní komunikace.

A: A když se bavíš s těma lidma tváří v tvář a potom na FB nebo když vidíš to v uvozovkách chování lidí na FB a potom se s nimi potkáš, máš pocit, že nějak výrazně jiný?

J: Tak výrazně jiný ne, ale kolikrát pozoruju, že když to není fyzicky, tak že kolikrát řeknou víc, nežli kdyby to měli říct osobně. Takže je to s nádechem tý větší anonymity a lidi třeba řeknou víc. Že se vlastně vypíšou jakoby jenom na obrazovku a to je asi lehčí. Kolikrát je to takový, že člověk má menší strach to napsat, než říct do očí. Protože jak se říkalo dřív, papír snese všechno, tak dneska to je klávesnice snese všechno. Jdeme se dobou dopředu.

A: V čem jsou pro tebe výhody v čem nevýhody na FB?

J: Výhody – třeba to, že, když to vztáhnu k tý škole, když někde získám nějaký zadání, když to dá někdo na tu zeď, tak k tomu mají přístup z toho ročníku všichni a každéj pod to může napsat svý pocity, řešení, názory atd. Takže to nahradí takovou tu diskuzi na živo nad papírem a v tomhle vidím plus, že to je přístupný všem v tu samou chvíli. A že to je takový spontánní. A minusy třeba v tom, že právě člověk ztrácí ten fyzické kontakt s tím druhým. A je hezký třeba kolikrát, že víím, co dělá nebo jak se má, ale někdy tam prostě chybí ten fyzické kontakt, jakéj u toho piva třeba je. Takže je to takový míň osobitější, lidštější, suchý no, virtuální.

A: Co FB, tvoji přátelé a authority? Jestli máš v přátelích rodiče nebo učitele.

J: Tak v přátelích učitele nemám žádný. Mamku v přátelích mám, ale ta tam vůbec nechodí, a i kdyby, tak se tam stejně dozví ještě míň, než jí říkám. A další autoritu tam nemám, spíše tam jsou mí vrstevníci. Případně ta mamka, nebo i maminka bejvalý přítelkyně, s jakou se bavíme v pohodě, bez problémů, ale víc ne. Učitelé radši vůbec ne, pak by třeba něco uklouzlo po špatný zkoušce, takže radši ne teda.

A: Přišlo ti někdy, že by tě informace, co ti chodí od těch ostatních, tě nějak zahlcovaly, nebo měl pocit, že už to nechceš číst nebo naopak vy píšete, tak já vám taky něco musím napsat.

J: Tak k tý první verzi – takhle jsem měl vlastně kamarádku, spolužačku ze školy, a ta psala na FB snad každou minutu, co dělá. A pak, když se jí narodilo dítě, tak to bylo ještě horší a všude psala jen mimimimimi, tak jsem na to neměl sílu a prostě šla

ze zdi natrvalo, protože takovýhle spamy to fakt nemusím. Jediný, kde mě ty spamy nevadí, tak je stránka s vtipama, kde ty vtipy sem tam si přečtu a je to takový zpestření toho dne. Jinak ta druhá varianta, tu vůbec ne. Že bych něco musel napsat, nějaký nutkání, to ne.

A: Když se vrátím ještě k tomu filtrování, tak máš nějaký seznam lidí, který můžou vidět všechno, pak seznam, který můžou vidět jen něco, nebo jak to filtrování reálně probíhá? Podle čeho vybíráš, komu to zobrazíš?

J: Když to tak shrnu, tak jsou známí, kamarádi, přátelé a rodina. Známy ty vidí úplně nejmní, spíš takový strohý informace, nebo skoro žádný. S kamarádama tam mám informace trošku už takový bližší, a těm přátelům, jenom těm pár, těm mám plnej přístup. A někdy si dám, že ten příspěvek může vidět jen ta konkrétní osoba – třeba když to posílám přímo jí, nebo jí dávám nějaký fotky, tak vyberu přímo ji. Nejvýš zveřejňuju pro přátele přátel – a to fotky, spíš pro pochlebení se z tý fotky, nebo když jsem nafotil kamarádce fotky, tak aby to album mohli vidět i její kamarádi.

A: To, že víš, co se děje, je pro tebe na FB důležitý?

J: Důležitý ne, spíš to, že ho mám. Člověk je od přírody tvor zvědavý, takže ho zajímá, kde se co šustne, ale zase až tak extrémně zvědavý nejsem.

A: Napadá tě ještě něco, co bys chtěl říct k FB?

J: Shrnu to, je to zlo.

A: A když říkáš je to zlo...

J: Proč je to zlo...

A: Proč je to zlo pro tebe?

J: Protože jsem třeba zvědavý, jak se třeba někdo má, a tak k němu koukám. Je to vlastně taková realita na stole. Co se děje právě teď mám prostě na stole, a abych to zjistil, tak stačí prostě kliknout a ani nemusím chodit ven, takže to je takový, že to ty lidi odcizí, že mě přijde, že si třeba kolikrát radši pokecaj po FB nežli někde venku u kafe nebo tak.

A: A když teda říkáš, že je to zlo, tak proč ho máš... Víš co se děje?

J: Víím, co se děje, a i proto, že je to spojení s těma přátelema FB, s tím světem kolem nás. Taky čteme noviny, abychom věděli, co se kolem nás děje. Takže asi z toho stejného důvodu. Ale zase to filtruju tak, abych z FB neměl Blesk nebo Spy, Šíp, nebo tak, ale to bylo třeba jako Dnes nebo Právo. Takže jen to, co chci vědět, takový ty věci důležitý a ne ty drby.